ABONNEMENTSPRIJS:
ƒ 7.50, fr.p.p. ƒ 9.—, buiten Ned.-Indië ƒ 12.50 p. kw.

ADVERTENTIE-TARIEF:
1—25 woorden ƒ 3.75, elke 5 woorden meer ƒ 0.75.
Regeltarief ƒ 0.50 per regel

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN EERSTE BLAD Directeur: G. MOLENAAR

UITGEEFSTER:
N.I. Drukkers- en Uitgevers Mij.
BUREAUX:
Sluisbrugstraat 23, Weltevreden
TELEFOON:
Welt. 2886, 2887 en 2888 (Wisselbord).
Na 5 uur 's midd. Welt. 429

Geruststelling, geen ongerustheid.

Het ingrijpen van de regeering ten aanzien van de P.N.I. schiep overal in Indië onder de rustige burgerij — de inlandsche niet in de laatste plaats — een sfeer van vertrouwen in het gezag, een sfeer van geruststelling.

In Tangerang had de bevolking kort voor dit ingrijpen bijvoorbeeld de hulp van het bestuur ingeroepen tegen de terreur der P.N.I.-propagandisten. Elders is dat ongetwijfeld ook het geval geweest; wij noemen hier alleen een voorbeeld uit de naaste omgeving, omdat ons dit met zekerheid bekend is.

Niet iedereen intusschen bleek door het optreden der regeering gerustgesteld: de vrienden van de P.N.I. gevoelden zich hoogelijk verontrust (hetgeen op zijn beurt voor ons een nieuwe bron van geruststelling was!), en zonderling genoeg deden ook bezadigde intellectueelen zich hooren met verklaringen over „ongerustheid." Een misplaatst gevoel van solidariteit dreef leiders als de heer Koesoema Oetoyo op een hoop met schreeuwers als Soekarno, en het resultaat was het befaamde manifest, waarin deze heeren de bevolking aanrieden vooral bedaard te blijven en het gezag nu niet in-eens in zee te jagen. Daar de bevolking, als gezegd, op de meest volkomen wijze gerustgesteld was, maakte dit manifest van „hou-me-vast-of-ik-bega-eenrevolutie" uit den aard der zaak voornamelijk een ietwat komischen indruk.

Daarop kwam de vergadering van het college van Gedelegeerden, waarin deze aangelegenheid ter sprake kwam. In die vergadering werd, zooals men zich herinneren zal, een uitnoodiging gericht tot de regeering, in den vorm eener motie-Koesoema Oetoyo, aanvangende:

„Het College van Gedelegeerden, rekening houdende met de ongerustheid, gewekt onder alle bevolkingsgroepen door het optreden tegen eenige nationalistische vereenigingen, enz."

Daar is zoowaar, die „ongerustheid" weer!

Tijdens het debat hebben wel is waar verscheidene onderteekenaars der motie die ongerustheid weer weggepraat, maar zij is er dan toch maar in blijven staan, en het College van Gedelegeerden heeft deze motie zonder stemming aangenomen.

Dat wil dus zeggen met medewerking van leden, die voor zichzelf zeker niet ongerust geworden, doch integendeel gerustgesteld waren door het ingrijpen der regeering.

Eén van hen, aangeduid als „een lid van het College van Gedelegeerden" is thans in *De Koerier* komen uitleggen, dat de „ongerustheid" dan ook inderdaad maar zoo'n beetje uit de motie weggedacht moet worden en dat als er „meer tijd tot beraad was geweest, de tekst der motie alsnog gewijzigd" zou zijn. Dat is intusschen niet gebeurd; zij ligt er nu eenmaal zóó. Niet de verklaring dat onder alle bevolkingsgroepen ongerustheid is ontstaan door de huiszoekingen.

Maar intusschen is gisteravond mr. Fruin aan het woord geweest in een vergadering van de Vad. Club alhier, en dit lid van het college van Gedelegeerden heeft, dunkt ons, de éénige weg gekozen, die hij en zijn „gerustgestelde" medeleden, die per ongeluk de „ongerustheid" hebben geconstateerd, konden inslaan. Hij zeide blijkens ons verslag dat men in ons Vierde Blad vindt o.a.:

Naar zijn meening is er van geen ongerustheid sprake. Hoogstens zou men uit het feit, dat deze regeering werkelijk tot ingrijpen is overgegaan, kunnen concludeeren, dat de toestand aan toch iets ernstiger zou moeten zijn, dan men meende. Spr. wil er echter niet verder om heen draaien. De motie is overgezonden naar Holland in de bewoordingen, waarin zij is gesteld, en zonder de ontwijkende commentaren, die enkele „voorstemmers" er achteraf op hebben gegeven. Wie „voor" heeft gestemd, moet er zich thans niet aan onttrekken: het spijt hem, dat hij voor deze motie heeft gestemd.

En hiermede is dan althans voor wat aangaat de vertegenwoordiger der Vaderlandsche Club de indruk weggenomen als zou deze vereeniging, ter geruststelling, ongerustheid een gevolg zijn geweest van het zoo verheugde optreden der regeering.

Want zij, de regeering, had in dit geval toch stellig van die zijde beter verdiend dan de verklaring, vervat in de befaamde motie.

R.

NEDERLANDSCH - INDIE.

DE POSTVLUCHTEN.

Aleppo.

Het postvliegtuig van de K. L. M., dat op weg is naar Nederland, is naar Aneta seint, gisteren uit Bagdad te Aleppo aangekomen.

De verdere plannen.

Uit den Haag seint men ons, dat de Eerste Kamer het wetsontwerp besprak tot instelling van een afdeeling Luchtvaartdienst bij het Departement van Waterstaat.

Tijdens deze besprekingen bracht Jhr. C. van Citters (a. r.) hulde aan allen, die medegewerkt hebben aan de totstandkoming der luchtvaartdiensten op Indië vice versa. Spreker drong er op aan, dat maatregelen getroffen zullen worden ter verlichting van de vliegvelden ten behoeve van eventueele nachtvluchten, opdat Nederlands goede naam op luchtvaartgebied gehandhaafd worde.

De minister van Waterstaat, mr. P. J. Reymer sloot zich bij de huldebetuiging aan. Spr. zeide voorts te hopen, dat de onderhandelingen met Engeland zullen leiden tot een spoedige hervatting der postvluchten. Verwacht kan worden, dat de nachtelijke verlichting der vliegvelden bij de Duitsche grens, te Enschedé en op Schiphol in den loop van dit jaar tot stand zal komen. Elders is zij ook reeds in voorbereiding.

De Luchtlijn over Sumatra.

Dr. Groeneveld Meijer, die met de naar Holland keerende machine tot Medan meegevlogen is, werd door een man van de *Deli Ct.* geïnterviewd:

— En wanneer krijgen we nu onze geregelde luchtverbinding.

De heer Groeneveld Meijer kon den datum niet noemen. „Al was het alleen maar uit bijgeloof", voegde hij er lachend aan toe. Maar wel is men goed op weg en wordt alles gedaan om de zaak snel door te zetten."

Met den heer Valkenburg van de B.O.W. zal hij verder den aanleg der vliegvelden bespreken. De loods voor Medan is bijna gereed en in April kan die overeind staan. Te Pakan Baroe is men met den aanleg van een vliegveld reeds begonnen en voor Laboean Roekoe zijn de plannen voor een noodlandingsterrein gereed.

Het vliegveld te Pakan Baroe zal zeer goed uitgerust worden, omdat het vermoedelijk bij elke vlucht gebruikt zal worden, voor geregeld benzine-innemen, teneinde den nuttigen last van het vliegtoestel bij het vertrek te verhoogen.

Overigens staat ten aanzien van de route nog niet veel vast.

Vermoedelijk zal men beginnen met de route die thans ook gevolgd wordt, dus Weltevreden — Palembang event. Pakan Baroe of Bagan Si Api-Api — Medan. De route Batavia — Singapore — Medan, blijkt te lang om, met de tegenwoordige toestellen in één dag te worden afgelegd. De overland-route via Palembang is met haar 1500 K.M. lengte wel de grootste afstand voor een geregelde dagvlucht. In Europa komt dat overeen met vluchten Amsterdam — Rome, Amsterdam — Madrid, ja bijna Amsterdam — Petersburg, hetgeen ook daar als geweldige vluchten worden beschouwd.

Vermoedelijk zal men dan ook de route Batavia — Medan en Batavia — Singapore voorloopig afzonderlijk moeten beginnen, om naderhand te zien welke combinatie daaruit voor de practijk valt te vormen. Hoofdzaak is, dat men de diensten begint op de minstgecompliceerde manier. Echter heeft het groote succes op Java, met 100 pct. zekerheid en ruim 75 pct. bezetting der beschikbare ruimte, grooter succes dan eenige vliegdienst ter wereld, verwacht men dat men wel spoedig in de practijk de meest practische methode zal vinden.

In Holland komen binnenkort twee nieuwe vliegtoestellen van het op Java gebruikte type gereed, voor de Sumatralijn. Ze zullen per scheepsgelegenheid overkomen en niet op eigen kracht.

De heer Groeneveld Meijer zou ook Singapore bezoeken om daar besprekingen te voeren en verder de landingsterreinen op Singkep en Muntok voor de verbinding. Gezien de ervaringen op Java, heeft hij een groot vertrouwen in de toekomst van het luchtverkeer.

De Pest te Soekaboemi.

Naar aanleiding van het pestgeval in het Gemeentelijke ziekenhuis te Soekaboemi zijn thans, naar van bevoegde zijde gemeld, uitgebreide maatregelen getroffen tegen een mogelijke uitbreiding van de ziekte.

De in den onderzoek thans heeft gewezen, is de lijder aan longenpest overleden.

DE ACTIE TEGEN DE P.N.I.

Tevredenheidsbetuiging

De resident van Midden-Priangan heeft het geheele politiepersoneel, verzameld ten bureele van den hoofdcommissaris op Tjitjendo te Bandoeng, in een warme toespraak dank betuigd voor de uitnemende wijze, waarop het zich in de afgeloopen dagen van zijn vermoeiende en zware taak heeft gekweten. De resident roemde het besliste en tactvolle optreden der politiemannen, zoodat geen enkele klacht over ruw of onjuist optreden het bestuur heeft bereikt. Zoowel het hoogere als het lagere personeel heeft onder moeilijke omstandigheden uitstekend zijn plicht gedaan.

De onbetrouwbare typist.

Wij meldden gisteren, dat de typist bij het hoofdparket, die schuldig bevonden is aan de ontvreemding van geheime archiefstukken — welke later bij de huiszoeking bij ir. Soekarno te Bandoeng teruggevonden zijn — vervolgd zou worden onder artikel 418 van het Wetboek van Strafrecht. Dit moet ten rechte zijn: artikel 417 of 322.

Art. 417 luidt:

De ambtenaar of een ander met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon die op ettelijk zaken bestemd om voor de bevoegde macht tot overtuiging of bewijs te dienen, akten bescheiden of registers, welke hij in zijn bediening onder zich heeft, verduistert, verniélt, beschadigt of onbruikbaar maakt, of toelaat dat zij door een ander worden weggemaakt, vernield, beschadigd of onbruikbaar gemaakt, of den ander als medeplichtige ter zijde staat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren en zes maanden.

Art. 322 (eerste lid) luidt:

Hij die opzettelijk eenig geheim, hetwelk hij, uit hoofde van zijn hetzij tegenwoordig hetzij vroeger ambt of beroep, verplicht is te bewaren, bekend maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen maanden of geldboete van ten hoogste zes honderd gulden.

Medeplichtigen.

Wij vernemen, dat de politie twee medeplichtigen aan den diefstal van geheime stukken op het hoofdparket gearresteerd heeft.

Het zijn zekere Iskandar, adjunct-commies op het provinciaal kantoor alhier, en Kartono, leerling van een A.M.S, een broertje van Tjipto Mangoenkoesoemo. Kartono heeft de stukken naar ir. Soekarno overgebracht. Beiden hebben een bekentenis afgelegd.

De Perhimpoenan.

Te Amsterdam heeft, naar Aneta ons seint, de Perhimpoenan Indonesia een drukbezochte vergadering gehouden. Hatta, Madjid en Fimmen voerden o.a. het woord. Allen protesteerden zij tegen het door de Indische regeering gevolgd beleid. Tenslotte nam de vergadering een protestmotie aan, waarin een zeer uitvoerige opsomming gegeven wordt van de grieven, die aan extremistische zijde geveold worden.

Het onderzoek.

De officier van justitie mr. L. J. A. Roskott heeft naar het *A.I.D.* verneemt een tournée door het regentschap Bandoeng gemaakt, waarbij in verschillende districten de opgevatte leden der Partai Nasionalis Indonesia, die inmiddels weer werden losgelaten, aan een verhoor werden onderworpen.

Onder meer was dat het geval met de aangehoudenen in het district Bandjaran, die naar Pameungpeuk werden opgeroepen.

Tot die personen behoorde ook de eigenaar van het P.N.I.-clubhuis in Bandjaran, die echter weigerde, te worden verhoord. Hij wilde wegloopen, doch werd daarbij door de politie tegengehouden. Men liet ten slotte den man gaan, die, indien een nader verhoor noodig blijkt, gearresteerd zal worden.

Ongestoord.

De verhuizing van het clubgebouw van de afdeeling Bandoeng der Partai Nasional Indonesia aan den Regentsweg 5, waarin het kantoor der redactie en administratie van de *Banteng Priangan* wordt ondergebracht, gaat naar aanleiding van de massa-huiszoekingen en -arrestaties der leiders, niet door.

Het gebouw is, naar het *A.I.D.* meldt, wederom geopend, en aangezien hieraan ook een coöperatieve woning van de P.N.I. is verbonden, ging en gaat het leven voort op de gewone manier, vrijwel onberoerd door de actie der politie.

Telegraafnieuws.

In verband met de storing van den kabel naar Bandjermasin zijn telegrammen voor Zuidborneo aan vertraging onderhevig. De telegrammen worden naar Bandjermasin per radio overgebracht.

Musicologisch Onderzoek.

Mr. J. Kunst, referendaris bij het Departement van Gouvernements Bedrijven, is benoemd tot ambtenaar voor het musicologisch onderzoek in den Indischen Archipel.

HULDEBLIJK KONINGIN MOEDER.

Groote erkentelijk en dank.

Aan het damescomité voor het huldeblijk aan Hare Majesteit de Koningin Moeder, waarvan mevrouw C.A. de Graeff-Van der Wijck beschermvrouwe is, is uit naam van Hare Majesteit verzocht Hoogstdezelver groote erkentelijkheid en welgemeenden dank te vertolken jegens allen, die aan het Huldeblijk hebben medegewerkt, en voor alle jubileumgeschenken, welke Hare Majesteit uit geheel Indië, zoowel, door middel van het Comité als van verschillende groepen van particulieren mocht ontvangen en daaraan de verzekering toe te voegen, dat de hulde uit Nederlandsch-Indië aan Hare Majesteit op zoo verschillende wijze gebracht, door Hoogstdezelve ten hoogste is gewaardeerd.

Het is het damescomité voornoemd een eer langs dezen weg aan Harer Majesteits verzoek gevolg te geven.

De Volksraad.

Gisteren heeft het Volksraad-stemkantoor zitting gehouden ter aanwijzing van een opvolger van dr. ir. J.I.J.M. Schmutzer, die naar men weet wegens zijn benoeming tot hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht als lid van den Volksraad is afgetreden.

In de plaats van den heer Schmutzer is thans gekozen ir. R. Nessel van Lissa, burgemeester van Palembang.

De heer Nessel van Lissa was, voordat hij benoemd werd tot burgemeester van Palembang, in de hoofdstad reeds een bekende figuur in het politieke leven. Hij was hoofdingenieur bij den Telefoondienst. Aan het werk van den Bataviaschen gemeenteraad heeft de heer Nessel van Lissa als lid der Katholieke fractie geruimen tijd meegewerkt.

Onderzoek van Voedingsmiddelen.

Benoemd in de commissie voor het onderzoek van voedingsmiddelen tot lid Jhr. dr. P.J. Teding van Berkhout, hoofd chemische afdeeling van het geneeskundig laboratorium te Weltevreden en mej. dr. Th. J.W. van Marle, natuurwetenschappelijk technisch ambtenaar bij hetzelfde laboratorium.

Congres P. G. H. B.

Van 16 tot 19 Februari zal naar de *Loc.* meldt, te Solo een congres worden gehouden van de P. G. H. B. De plaats van samenkomst is de Sociëteit Habiprojo.

Op de openbare vergadering zal hier door den heer Atik Soewadi, lid van den Provincialen Raad der provincie West-Java, gesproken worden, over de overdracht van het Inlandsch onderwijs aan de plaatselijke raden.

Eenigen tijd geleden heeft zich een commissie gevormd, belast met de bestudeering van de wenschelijkheid van deze overdracht.

Een Jubileum.

Aneta seint uit Semarang:

Naar de *Locomotief* uit Wonosobo verneemt werd aldaar gisteren in het Dienghotel een receptie gehouden ter herdenking van het vijftigjarig bestaan van de Bagelen Thee en Kinamaatschappij. In de hotelhall, die met talrijke bloemstukken was versierd, werden de gasten ontvangen door de heeren. O. Vuuren en mr. E. J. F. van Dunné, commissarissen van de maatschappij, den heer C. J. L. Rooseboom, administrateur van de onderneming Tandjong Sari, mevrouw van Vuuren en mevrouw Neumann, de echtgenoote van den directeur den heer Neuman, die door ziekte verhinderd was.

De oudste commissaris, de heer Van Vuuren, heette de gasten welkom en gaf daarna het woord aan den heer Rooseboom, die een feestrede uitsprak.

Postspaarbank.

De uitkomsten in de maand October 1929 betreffende de bij het agentschap Makasser der Postspaarbank in administratie zijnde spaarbankboekjes luiden als volgt:

Uitgegeven werden aan Europeanen, Inlanders en Chineezen + Vreemde Oosterlingen respectievelijk 39—71 en 20 tezamen 130 nieuwe spaarbankboekjes, terwijl door uitbetaling van het saldo tegelijk plus rente vervielen resp. 15—12 en 1 tezamen 28 spaarbankboekjes.

Hierdoor werd het aantal spaarbankboekjes gebracht op resp. 1853—2718 en 257 stuks, tezamen 4828.

Ingelegd werd f 49 976,97 (te splitsen in de bovengenoemde categorieën resp. 27 467,02 — f 17 707,53 en f 4 802,42) terwijl werd terugbetaald f 65 994,— (te splitsen in f 48 096,34 f 13 479,91 en f 4 417,75).

Het tegoed op 31 October 1929 onderscheidenlijk voor Europeanen, Inlanders en Chineezen + Vreemde Oosterlingen f 643 064,37; f 392 002,43 en f 36 371,05; tezamen f 1 071 437,85.

De Vakbeweging in Indië gedurende 1929.

De heer G. J. van Lonkhuyzen deelde het volgen de aan de *Ind. Ct.* mede

De Europees che vakvereenigingen in de particuliere bedrijven in Nederlandsch-Indië gingen in het afgeloopen jaar in totaal in ledental met ongeveer duizend vooruit, ongeacht de ruim driehonderd leden, die toetraden tot den nieuw opgerichten „Sumatra Cultuurbond".

In aanmerking genomen, dat het totaal ledental dezer organisaties bij den aanvang van 1929 ruim 6000 bedroeg, kan hier gesproken worden van een bevuidenden vooruitgang.

Het grootste aandeel in de ledentoename hadden de Vakvereeniging voor Assistenten in Deli, de Vereeniging van Scheepswerktuigkundigen, de Algemeene Handelsbond en de Vereeniging van Gezagvoerders en Stuurlieden, die gevieren een ledentoename boekten van ongeveer 700.

De groei van de Vakvereeniging ter Sumatra's Oostkust vond mede zijn oorzaak in de agitatie, welke veroorzaakt werd door de frequente aanslagen op assistenten.

De groote Deli Maatschappijen, welke tot nog toe aan het lidmaatschap van de Vakvereeniging moeilijkheden in den weg legden voor hun personeel, kwamen tot het inzicht, dat hun, noch het algemeen belang, gediend is bij de totale economische weerloosheid van hun personeel, en hieven het verbod voor het lidmaatschap op.

De agitatie in Deli werd mede oorzaak voor de oprichting van een nieuwen plantersbond, die uiteraard vrij wel een zelfde werkprogramma heeft als de bestaande Vakvereeniging.

De aanleiding tot de oprichting van deze nieuwe organisatie moet dan ook hoofdzakelijk gezocht worden in negatieve factoren, namelijk het in sommige kringen bestaande vooroordeel tegen de oude Vakvereeniging.

De groei van de vereenigingen van koopvaardij-officieren is voor een deel te danken aan de pers, deels uitbreiding van K.P.M. en J.C.J.L., anderzijds is ook het percentage georganiseerden in het Scheepvaartbedrijf toegenomen. Van de koopvaardij-officieren is momenteel 80 à 90 procent aangesloten.

Wat den Algemeenen Handelsbond betreft, deze heeft zijn vermeerdering hoofdzakelijk te danken aan doelmatig gevoerde propaganda en het feit, dat zijn werkeloosheidskas en het instituut van uitkeering bij overlijden onder zijn leden steeds meer populair worden.

* *
*

Het vraagstuk van de beperking van den Zondagsarbeid had in 1929 de algemeene aandacht.

Ingesteld werd een commissie ter bestudeering van het vraagstuk: de beperking van de Zondagsrust in de havens.

Deze commissie vorderde met haar taak naar redelijken wensch. Verwacht mag worden, dat haar rapport den grondslag zal vormen voor de algemeene beperking van den Zondagsarbeid in Nederlandsch-Indië.

* *
*

Voor de eerste maal werd regeeringssubsidie toegekend aan de Algemeene Werkloosheidskas te Soerabaja, waartoe thans ook leden van andere vakvereenigingen, aangesloten bij de Federatie, toetraden, dan die van den Handelsbond.

Op de naleving van de bepalingen der wettelijke regeling op de arbeidsovereenkomst werd van vakvereenigingszijde nauwkeurig gelet.

De onvolkomenheid dezer regeling bleek bij tal van processen. Herhaaldelijk besliste een Raad van Justitie geheel anders dan te voren door een anderen Raad van Justitie werd beslist.

Aangezien de arbeidsgeschillen in laatste instantie door zes verschillende Raden van Justitie kunnen worden beslecht, is het op deze wijze uiterst moeilijk om tot een jurisprudentie te komen.

* *
*

Tegen het einde van het jaar werd de beslissing genomen inzake de oprichting van een pensioenfonds voor het personeel in het Groot-Landbouwbedrijf, welk fonds vermoedelijk medio 1930 in werking zal treden.

Dit is ontgetwijfeld een gevolg voldoening voor den Cultuurbond, welke organisatie voor de totstandkoming van dit fonds meer dan tien jaren heeft geageerd.

Overigens trad in de Europeesche vakbeweging in 1929 meer en meer de wensch op den voorgrond naar een wettelijke bescherming van Europeesche werknemers in Nederlandsch-Indië.

Het vertrouwen in de goedgezindheid van het meerendeel der werkgevers, vooral van de kleinere en minder kapitaalkrachtige, werd herhaalde malen geschokt door de overtredingen der dwingende bepalingen van de wettelijke regeling op de Arbeidsovereenkomst, in de wijze, waarop de verplichtingen inzake de onderdomsverzorging en het Europeesch verlof werden verwaarloosd.

Ons nummer van heden

(Vier bladen).

BINNENLAND.

Een boodschap van de Kon. Moeder.

In de plaats van den heer Schmutzer is tot lid van den Volksraad gekozen ir. R. Nessel van Lissa, burgemeester van Palembang.

Gisteravond sprak mr. Fruin voor de afd. Batavia van de V. C. (Zie Vierde Blad).

Het postvliegtuig op retourvlucht is gisteren te Aleppo aangekomen.

In de Eerste Kamer heeft de minister van Waterstaat de hoop uitgesproken, dat de onderhandelingen met Engeland zullen leiden tot een spoedige hervatting der postvluchten.

De politie heeft twee medeplichtigen aan den diefstal van geheime stukken van het hoofdparket gearresteerd.

NEDERLAND.

Voor den vliegtocht naar West-Indië is het heel moeilijk de benoodigde gelden bij elkaar te krijgen.

BUITENLAND.

Het huwelijk tusschen prins Umberto en prinses Marie José is te Rome voltrokken.

Incident op de herstelconferentie tusschen Tardieu en de Duitsche delegatie door een Fransch persbericht.

Communistische overval tijdens een diner te Fuchoow.

FOR OUR ENGLISH READERS.

Prince Humbert and princess Marie José married at Rome.

Incident on reparations-conference by French press-report.

MacDonald optimistic about navalconference's prospects.

HANDEL.

Het *Alg. Hbl.* spreekt het bericht van de *Fin. Times* tegen, dat er nog onderhandelingen gaande zijn tusschen de Ned. en de Eng. theeproducenten.

DE BIJBLADEN.

Het Derde Blad: Extra-territorialiteit, door Putnam Weale.

Het Trans-atlantisch luchtverkeer, door ir. Armstrong. — Nederlandsch en buitenlandsch nieuws. — Kort verhaal. — Feuilleton.

Het Vierde Blad: Vergadering van de afd. Batavia van de Vad. Club. — Ingezonden. — Off. Berichten.

De onmiddellijke uitzichten op een betere wettelijke regeling zijn niet ongunstig, aangezien in 1930 terzake wijzigingsvoorstellen in den Volksraad aan de orde zullen worden gesteld.

R.A.A.A. Djajadiningrat.

Naar Aneta verneemt, is de nieuwe Edeleer, R.A.A.A. Djajadiningrat, bij de onderlinge taakverdeeling belast met den Raad van Indië gebruik is, speciaal aangewezen voor de bestudeering en beoordeeling van de vraagstukken, die verband houden met de Regentschapsraden.

Communistische School-propaganda.

Te Bangkok.

De Bangkok-correspondent van de *Straits Times* schrijft:

Het is gebleken dat op de Chineesche particuliere scholen in Bangkok op niet-opzienbarende wijze propaganda wordt gemaakt voor communistische ideeën.

In Bangkok bevinden zich een groot aantal Chineesche kinderen en het is gemakkelijk te begrijpen dat de propagandisten de school een welkom middel achten om de communistische leerstellingen te verbreiden.

Op de scholen worden pamfletten verspreid, terwijl het ook is voorgekomen dat onderwijzers de gelegenheid schoon zien om hun leerlingen een haat in te prenten, tegen „imperialisme waar communisme een hekel aan heeft", zonder te weten wat het eigenlijk beteekent. Doch overtuiging is blijkbaar niet noodig, wanneer men vijanden van gevaar geven.

Nu echter die scholen onder de aandacht vallen der autoriteiten kon het gebeuren dat een of ander wordt uitgevaardigd voorschriften, die dergelijke scholen spoedig zullen worden gesloten.

Korte Berichten.

Aneta seint ons uit 's-Gravenhage, dat de proeftocht met het s.s. *Belawan*, een nieuwe boot van de K.P.M., geslaagd is.

Uit de Provincie.

(Van onze correspondenten)

SOEKABOEMI.

Ontstemming bij huiseigenaren.

Onze correspondent schrijft, dat een 17-tal huiseigenaren, onder wie vele Chineezen en Europeanen, zich in een verzoekschrift tot den Gouverneur-generaal gewend heeft met de klacht:

dat bij adressanten veel ontstemming is gewekt door de gedragslijn, welke bij het verleenen van bouwvergunningen door den burgemeester van Soekaboemi wordt gevolgd,

dat in vele gevallen slechts tot verbouwen of herstellen vergunning wordt verleend, alleen onder voorwaarde, dat de eigendomsgrond vallende buiten de vastgestelde hekrooilijn, nog voor den aanvang van het bouw- of reparatiewerk ter vrije beschikking van de gemeente *moet* worden afgestaan, zonder eenige toekenning van schadevergoeding.

Tot staving van het voorgaande worden eenige bouwvergunningen overgelegd.

De requestranten betoogen dan:

dat uit evengenoemde vergunningen de gevolgtrekking moet worden gemaakt, dat de burgemeester van Soekaboemi een vergunning afhankelijk stelt van het afstaan door perceeleigenaren van een strook grond van het erf, dat, afgescheiden van de vraag of deze eisch steunt op eene bepaling in de „Bouwverordening Gemeente Soekaboemi" het adressanten wil voorkomen, dat een eigendomsbeperking als daarbij bedoeld in strijd is met alle goede trouw en zeer zeker met de waardigheid der gemeente, om op een dergelijke wijze te trachten, zonder de minste betaling zich in het bezit te stellen van particulier eigendom,

dat, mocht de Gemeente grond noodig hebben voor wegverbreeding enz. het naar de meening van adressanten de uitsluitend daarvoor geëigende middelen zijn: te weten langs minnenlijken weg afkoopen van den benoodigden grond, dan wel onteigening,

dat het op bovenomschreven wijze in het bezit stellen van strooken particuliere eigendommen en andere niet na te komen voorwaarden stagneerend werkt op de vooruitgang van de stad Soekaboemi ten gevolge waarvan willens en wetens worden benadeeld:

ten eerste, de eigenaren van de perceelen, die door de niet na te komen door den burgemeester gestelde eischen, als het ware gedwongen worden van hunne voorgenomen bouwplannen af te zien, tengevolge waarvan een volwaardig perceel niet productief wordt gemaakt,

ten tweede, de Lande met het verlies van de verponding wegens het niet tot stand brengen van het bouwwerk,

ten derde, de Gemeente Soekaboemi met het verlies van de opcenten op die verponding,

ten vierde dat op het perceel inplaats van een behoorlijke woning slechts eenige puinhopen en wat onkruid staat, waardoor de omgeving een allesbehalve aangenaam aanzien heeft,

Tenslotte wijzen adressanten er op:

dat er voorts verscheidene huiseigenaren zijn, die gaarne huis of huizen zullen willen herstellen of verbouwen, doch er van af zien uit vrees, dat zij de gemeente een strook grond kosteloos zullen moeten afstaan, waarvoor hun voor den bouw altijd een schriftelijke verklaring wordt afgedwongen. De gemeente is daardoor ook in het bezit gekomen van heel wat verklaringen van die strekking.

Op grond van het voorgaande verzoeken adressanten den Gouverneur-generaal het daarheen te willen leiden, dat voor de onderwerpelijke buiten de hekrooilijn vallende gronden van erven alsnog een billijke schadevergoeding wordt toegekend.

Causerie over Gemeentepolitiek.

De propaganda voor de dit jaar te houden verkiezingen voor den Gemeenteraad wordt reeds ingezet met een Causerie te houden door den heer S. van Slooten op Zondagmorgen a.s. 10 uur in de Royal Standard Bioscoop. De heer S. zal spreken over „Gemeente-Politiek". Mede zullen het woord voeren de voorzitter van Pasoendan, de heer R. Soeradiradja en een bekende Chineesche spreker, de heer Tan Koe Hiap.

Hoofdschotel zal zeker zijn, de Gemeentelijke rooilijnpolitiek. De causerie is voor iedereen toegankelijk. Het stellen van vragen is toegelaten.

Wij voorspellen een stikvolle zaal. Vooral bij de Chineezen zal deze voordracht veel belangstelling trekken.

BANDOENG.

Ir. W.C.J. de Graaff.

Op 23 April a.s. vertrekt per ss. *Sibajak* met verlof naar Nederland, de hoofdingenieur van het dienstvak Tractie en Materieel dr S.S., ir. W.C.J. de Graaff.

Voor het vereenigingsleven te Bandoeng is zijn vertrek een groot verlies, daar de heer de Graaff als afdeelingsvoorzitter van den P.E.B. en als lid der afdeeling Bandoeng van het Indo-Europeesch Verbond, een werkzaam aandeel neemt in de verrichtingen der twee genoemde vereenigingen en de daarmede verbonden partijen.

Mutaties I.K.P.

De voorzitter der afdeeling Bandoeng van de Indische Katholieke Partij, de heer Stolte, treedt over een paar maanden wegens vertrek naar Nederland als zoodanig af, zoodat dan een nieuwen voorzitter zal moeten worden aangewezen.

Daarvoor komt in aanmerking de vicevoorzitter van het afdeelingsbestuur A. Voets, plaatsvervangend inspecteur bij het voortgezet en uitgebreid lager onderwijs, dan wel de heer A.F.C.J. Corsmit, secretaris en een der oudste bestuursleden van de I.K.P. te Bandoeng, tevens lid van den gemeenteraad.

Gecombineerde politieke vergadering.

Afgevaardigden der besturen van P.E.B., I.K.P., C.S.P. en V.C. te Bandoeng bouden hedenavond op uitnoodiging van eerstgenoemde partij een bijeenkomst in een der zalen van de Jaarbeurs naar aanleiding van het verzoek van het bestuur der V.C. om tot aansluiting en samenwerking te geraken.

Anti Woeker Vereeniging.

De heer E. Sieburgh, secretaris der A.W.V. te Bandoeng is voor eenige dagen naar Weltevreden en Soekaboemi vertrokken, teneinde daar eenige regelingen in het belang van genoemde vereeniging te treffen en zoo mogelijk op laatstgenoemde plaats een correspondentschap der A.W.V. op te richten.

Kolonel Winter.

De Malangsche redacteur van de *Ind. Ct.* schrijft over den oud-kolonel der artillerie A.T.H. Winter die per *Sibajak* met zijn gezin naar Nederland is vertrokken waar bij zich voorloopig te Den Haag denkt te vestigen.

Kolonel Winter was gedurende zijn gebeele militaire carrière een figuur, die de aandacht op zich wist te vestigen.

In 1899 als abituriënt der Koninklijke Militaire Academie tot 2den luitenant der artillerie bevorderd, arriveerde hij in 1900 in Indië, waar hij tot 1907 bleef, in welk jaar hij benoemd werd tot leeraar aan dezelfde K.M.A., die hij 8 jaren te voren als leerling had verlaten.

Na aan bovengenoemde instelling drie jaren onderricht te hebben gegeven, doorliep de toenmalige 1ste luitenant Winter de Hoogere Krijgschool in Den Haag, — waarmede wederom drie jaren heengingen, — waarna hij naar Indië terugkeerde.

In 1917 werd hem, na vier jaren stafopleiding, het aanbod gedaan om als leeraar aan de Hoogere Krijgsschool op te treden en werd hij ook als zoodanig benoemd, doch was het hem, wegens transport-moeilijkheden, in verband met den oorlog, niet mogelijk zijn bestemming te volgen.

In 1918 werd de toemalige kapitein Winter benoemd tot leeraar en later tot wd. directeur van de (tijdelijke) Hoogere Krijgsschool te Bandoeng, tot hij in 1919 in gelijke functie naar Nederland ging, waar hij, ook na zijn bevordering tot majoor bij den generalen staf, verbleef.

Op 15 Januari 1925 de heer Winter naar Indië terug om op de treden als commandant van de motorartillerie te Weltevreden, in welke hoedanigheid hij bevorderd werd tot luitenant-kolonel, om in Maart 1926 te worden belast met 't commando van het 2de regiment artillerie te Malang. Hier werd hij het volgend jaar bevorderd tot kolonel, in welken rang hij in September 1929 pensioen aanvroeg.

Melden wij terloops nog, dat onze scheidende stadgenoot in 1924, als leeraar aan de Hoogere Krijgsschool, begiftigd werd met het officierskruis der Oranje-Nassau-orde en dat hij in 1920 als lid deel uitmaakte van de interdepartementale vlootcommissie.

Hier ter stede werd kolonel Winter in 1928 gekozen tot lid van den gemeenteraad en den provincialen raad, in beide colleges zitting nemende voor den P.E.B., van welken bond hij voorzitter der afdeeling Malang was. Het aandeel, dat hij had in den snellen groei van de Vaderlandsche Club, is algemeen bekend. Als voorzitter van de Maçonnieke Loge werd veel door hem tot stand gebracht.

Verder was hij voorzitter van het Permanent Comité ter Verleening van Steun bij Natuurrampen. Hij gaf den stoot tot de oprichtiing van de Vereeniging ter Bestrijding der Kankerziekte.

Het laat zich denken, dat iemand met een dergelijke werkkracht en *Tatendrang*, nog in de kracht van zijn leven, zijn dagen niet in ledigheid zal kunnen doorbrengen. Wij verwachten dan ook, dat de kolonel, na een korte periode van rust, weer in een leidende positie naar Indië zal terugkeeren. Tropisch-Nederland kan mannen van capaciteit en karakter als hij—vooral in deze tijden! — best gebruiken.

Indië en de Volkenbond.

Naar men ons uit den Haag seint is de Nederlandsche regeering voornemens om de begrootingen van Ned.-Indië, Suriname en Curaçao evenals de Staatsbegrooting mede over te leggen bij het secretariaat van den Volkenbond ten behoeve van het vaststellen der bijdrage, welke het geheele Rijk aan den Volkenbond verschuldigd is.

Intusschen is, naar verluidt, een verhooging van die bijdrage niet te verwachten, aangezien de overzeesche gewesten van het Rijk dusver feitelijk reeds op de quotalijst van den Volkenbond meegerekend werden.

Vijf Moordenaars ontsnapt.

Aneta seint uit Medan:

Naar de *Sumatra Post* verneemt zijn Zondagmiddag vijf veroordeelde moordenaars ontvlucht uit de gevangenis te Langsa. Vier hunner behoorden tot de tweede groep veroordeelden in de moordzaak Waller. De vijfde is een Javaansche koelie, die een moord heeft gepleegd op de onderneming Boekit Pandjang en deswege tot twintig jaar gevangenisstraf was veroordeeld. Hij wachtte op de beschikking op zijn rekest om gratie.

De vijf ontsnapten zaten in een gemeenschappelijke cel aan den achterkant van de gevangenis. Zij hebben van groote spijkers vijlen en messen vervaardigd en daarmee een paneel uit de houten wand gezaagd.

De veldpolitie zoekt de streek af. Zij heeft reeds één van de uitbrekers gevat op de onderneming Damar Sipoet, waar Waller indertijd werd vermoord. De ontvluchte gevangene is daar vroeger werkzaam geweest. De andere vier zijn nog niet gevonden.

STADSNIEUWS.

POST EN MAIL.

Azië, Z. Afrika en W.N. Amerika.

Op Zaterdag 11 Januari a.s. wordt om 12.30 n/m een post gesloten voor Azië, Z-Afrika en Westelijk Noord Amerika per s.s. *Op ten Noort.*

Laatste lichting van aangeteekende stukken om 12.30.

Met deze gelegenheid worden ook binnenlandsche posten gesloten voor de gewesten Banka, Riouw, W. Afd. van Borneo, Sumatra's Oostkust, Tapanoeli en Atjeh.

Volkenbond en Vrede.

Wij herinneren nog even aan de openbare bijeenkomst, uitgeschreven door het comité voor Volkenbond en Vrede, welke hedenavond om 9 uur in het gebouw der Koninklijke Natuurkundige Vereeniging, Koningsplein-Zuid no 11, zal worden gehouden.

Mr. J.J. Schrieke zal spreken over: „Iets over de Internationale Arbeidsconferentie".

De heer R.A.A.A. Djajadiningrat over: „Indrukken van de 10de Assemblée van den Volkenbond".

Mr. L. Einthoven zal vertellen „Hoe het Institute of Pacific-Relations werkt tot bevordering van den Vrede".

De toegang is voor iedereen vrij.

Oostenrijksch Consulaat.

De heer P. J. N. Murray, procuratiehouder van de firma Brandon, Messritz & Co. te Weltevreden, is benoemd tot kanselier van het Oostenrijksche Consulaat alhier.

Leeraren bij het M.O.

Het hoofdbestuur van de Ver. van leeraren bij het M.O. in Ned.-Indië is van Bandoeng naar Batavia verplaatst en thans samengesteld als volgt: Voorzitter, mr. W.F. Gonggrijp. Secretaris, L. Huizinga. Penningm., S.C. Th. van der Paardt. Leden dr. J. H. N. van der Burg en Th. A. Busink.

F. von Kessler.

Bij Gouvernements Besluit is aangeteekend, dat de heer F. von Kessler den 5den Januari 1930 j.l. zijn werkzaamheden als consul-generaal van Duitschland hervat heeft.

Nederlanders in Amerika.

Voor de afd. Batavia van het Alg. Ned. Verbond zal op 17 Jan. in het gebouw van de Kon. Nat. Vereen. aan het Koningsplein Zuid dr. H. Beets, zendingsinspecteur te Grand Rapids spreken over de Nederlanders in Amerika — een lezing waartoe ook belangstellenden, niet leden, toegang hebben.

Feest-avond K.W.S.

Op Zaterdag 25 Januari zal de Vereeniging van leerlingen der Koningin Wilhelmiea School, een feest-avond geven in den Planten- en Dierentuin te Weltevreden, welke onder leiding zal staan van den heer B. van der Sprong. Eenige bekende krachten zullen hieraan meewerken, terwijl tevens een quatre mains wordt uitgevoerd.

Als gewoonlijk wordt de avond met een bal besloten.

P.P.P.K.I.-vergadering.

Zondag a.s. te 9 uur v.m. zal in het algemeen clubgebouw in Gang Kanari een openbare vergadering worden gehouden van de P.P.P.K.I. onder leiding van dr. Soetomo, die daarvoor uit Soerabaia overkomt.

Het onderwerp is de huiszoekingen en arrestaties van de P.N.I.-leden.

SCHOOL EN KERK.

Bond van Evangelisatie.

De Bond van Evangelisatie afd. Weltevreden houdt vanavond te 6½ uur n.m. een samenkomst bij de familie Kock aan het Waterlooplein. Spreker de evangelist G. v.d. Weg.

Academische Examens.

Utrecht. Bevorderd tot doctor in de wis- en natuurkunde op proefschrift: „Iteratie van Rationale Functies," de heer C. Campagne, geboren te Tiel.

Amsterdam. Gesl. voor het cand.-examen Romaansche taal- en letteren (Fransch) mej. R.S. Bueninck.

Leiden. Geslaagd: doct.-ex. rechten, de heer H. Samkalden. Cand. ex. wis- en natuurk. (letter A) de heeren J. Haantjes en W.F. van Peype, cand. ex. wis en natuurk. (letter K) de heer G.A.W.J.O.E. Paris. Cand. ex. wis en natuurk. (letter H) de heer P.D. Timmermans. Doct. ex. wis- en natuurk. (hoofdvak pharmacie), de heer J. van der Mark.

Utrecht. Gesl. doct. Ind. recht, mr. H.C.A. Vermolen. Prop. theologie P.G. van den Hooff.

Amsterdam. Geslaagd voor het doct. examen in de rechtsgeleerdheid de heer G.H. van Herwaarden.

GEMENGD NIEUWS.

Ernstig Auto-ongeluk.

Omtrent het auto-ongeluk nabij Djember schrijft onze correspondent te Soerabaja:

Zondag 5 dezer, werd Djember opgeschrikt door een tijding, dat er een vreeselijk motor-ongeluk nabij de badplaats Tasnan was gebeurd.

De heer v.d. Steenhoven, vertegenwoordiger der B.P.M. te Djember, was in den vroegen morgen, circa 8 uur, met zijn familie naar Pasir Poetih (een zee-badplaats nabij Besoeki) vertrokken. Even later moet de heer v.d. S., die zelf aan het stuur zat, bij een bocht nabij Djelboek het stuur zijn kwijt geraakt. Het gevolg hiervan was, dat de auto langs een der boomen scheerde, die aan den wegkant staan; hierdoor werd, behalve het voor-portier afgerukt, ook de linkerarm van het 4-jarig zoontje van den bestuurder afgekneld. Even daarna werd het ventje den auto uitgesmakt en kwam onder den wagen terecht, werd gelukkigerwijze niet overreden, doch bekwam door den val een wond aan het voorhoofd en een aan het achterhoofd. Bij aanrijding van den volgenden boom, welke een tiental meters verder stond, kwam de wagen tot stilstand.

Met een voorbijkomenden auto werd het arme ventje naar de Djembersche Kliniek getransporteerd, waar langs chirugischen weg het armstompje werd dichtgenaaid. Het kind is echter overleden. Geen der andere inzittenden bekwam verwondingen van eenige beteekenis; de auto werd aan den linkerkant zwaar beschadigd. Het gebeurde heeft uiteraard een diepen indruk gemaakt op de Djembersche samenleving.

Ridders van den Weg.

Onze West-Priangan medewerker schrijft ons:

De „Ridders van den Weg" zijn weer bezig geweest!

Eenige dagen geleden reed de heer K. van een der Tjibadak ondernemingen, op den grooten weg van Buitenzorg naar Tjibadak. In de auto waren gezeten, behalve de heer K., diens vrouw, drie kinderen en de chauffeur. Ter hoogte van K.M. 76, naderde in snelle vaart een auto, komende van Tjibadak. Deze hield te veel rechts van den weg, en ging niet op zij. De chauffeur van den heer K. een ongeluk willende vermijden, wilde stoppen. Hij remde, maar door het gladde wegoppervlak slipte de wagen en ging over den berm van den weg, juist waar een ongeveer 20 Meter diep ravijn is.

Gelukkig bleek de berm vrij hoog en stevig en bleven de achterwielen van de auto achter de steenen haken.

Het zou anders eene „ravage" geworden zijn!

Nu kwamen de inzittenden met den schrik vrij, naar het schijnt.

Toevallig was er veldpolitie nabij en deze trad op, tengevolge waarvan, met behulp van de bevolking, de auto weer op den weg kon worden gesleept.

Gekken op Bali.

Bali is niet alleen heel merkwaardig om zijn schoonheid, het schijnt ook heel bijzondere menschen te bergen.

Verscheiden gevallen deden zich den laatsten tijd voor van gekke Inlanders.

Bij dr. O. te Denpasar stapte dezer dagen in den vooravond een Inlander de voorgalerij binnen; hij kroop, zich op zijne knieën voortbewegende en een grooten tros pisangs voor zich uithoudende. door de voorgalerij tot in de binnengalerij, waar de dokter en zijne echtgenoote zaten. Aanvankelijk dachten deze, dat het een dankbare patiënt was, die vruchten bracht, doch het optreden van den man was zoo eigenaardig, terwijl hij op geen der gestelde vragen antwoordde, dat hem gelast werd, terug te keeren. Zonder een woord te zeggen, ging hij in een der stoelen in de voorgalerij zitten, nam een groot boek, dat hij bij zich had en begon daarin te lezen, van niemand verder eenige notitie nemend. De dokter belde intusschen den controleur op; deze kwam spoedig met twee oppassers; de man, die nog steeds zweeg, werd kalm meegenomen.

Een tweede geval deed zich voor te Gianjar, waar de controleur, met gasten van tournée thuiskomend, overdag in zijne voorgalerij een Inlander aantrof, die, in een stoel gezeten, de flesch met sigaretten op schoot had en met zorg een sigaret aanstak. Daar de man bij de nadering van het gezelschap plotseling naar voren uitviel en men niet wist, of hij gewapend was, bracht een fiksche tik hem op den grond, zoodat hij spoedig overmeesterd was. Door den mede-aanwezigen regent ondervraagd, antwoordde hij dat in dit huis zijn broer woonde en hij dus thuis was.

Het derde geval vond plaats te Sanoer, niet ver van Denpasar gelegen, De controleur kreeg vandaar bericht, dat een kampongbewoner zich tot de tanden gewapend had. Om zijne armen had hij armbanden aangetrokken, waaraan in een cirkel vlijmscherpe mesjes, bij hanengevechten in gebruik, bevestigd waren; in elke hand een kris, tusschen de tanden hield hij ook eenige mesjes, en aldus tandakkend, sloeg hij wild met armen en beenen in het rond.

De Europeesche hoofdagent te Denpasar kreeg opdracht, zich eveneens zwaar te wapenen en per motorfiets naar Sanoer te rijden en desnoods met geweld den man aan te pakken. Toen hij, te S. aangekomen, den man van eenigen afstand met getrokken revolver sommeerde zijne wapens neer te leggen, ging het eene mesje na het andere en ook de beide krissen gewillig ter aarde en liet de gek zich rustig pakken.

Een vierde geval van krankzinnigheid liep helaas minder voorspoedig af. Een inwoner van een dessa niet ver van het Heilige Bosch, die met vrienden bijeen was, werd plotseling gek, viel een zijner vrienden zonder eenige reden met een mes aan, verwondde hem zwaar en nam daarop de beenen, stak onderweg iemand, die hem wilde tegenhouden, dood en rende daarna naar het Heilige Bosch, waar hij in een boom klom, van waaruit de politie hem kalm arresteerde. Gelukkig dat de moord niet in het Heilige Bosch plaatsvond, anders zou dit ontheiligd zijn geworden en talrijke offerfeesten zouden de schande hebben moeten uitwisschen.

De vechtende Onder-commissaris.

De Raad van Justitie te Semarang behandelde de zaak van J.C. de V., onder-commissaris van politie, die op Maandag 25 Februari 1929 aan boord van de *Pieter Corneliszoon Hooft*, varende in den Indischen Oceaan tusschen Colombo en Sabang, zijn medepassagier H.C.J.M. van Meurs heeft mishandeld door opzettelijk genoemden medepassagier met zijn vuisten, dan wel één daarvan, ettelijke, althans twee slagen in het gelaat toe te brengen, waardoor deze een fractuur van het neusbeen, eene neusbloeding en blauwe plekken op den neusrug en onder het rechteroog heeft bekomen, tengevolge van welke kwetsuren hij gedurende eenigen tijd ziek is geweest.

De eisch van het O.M. was schuldig verklaring aan „mishandeling" en veroordeeling tot f 200,— boete bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenisstraf voor den duur van een maand.

De Wekker in de Lucht.

Toen we in Djocja waren maakten we daar kennis met den Djocjaschen sportvlieger De Bruyn, die naar ons werd meegedeeld, 's morgens om zes uur met zijn geronk, d.w.z. niet van hemzelf, maar van zijn vliegmachine, heel Djocja uit den zoeten sluimer wekt.

Deze heer De Bruyn, die na behaling van zijn vliegbrevet, als voorwaarde voor definitieve loslating door den vliegdienst had gesteld gekregen: een bepaald aantal vlieguren en een bepaald aantal vliegdagen, dat noch met passagiers mocht worden gevlogen, noch kunststukjes in de lucht mocht worden uitgehaald, heeft vorige week ten behoeve van een ernstige reflectant voor aanschaffing van een dergelijk sportvliegtuig in Magelang een overtreding begaan, welke hem duur te staan is gekomen.

Ten bewijze dat het toestel vast in de lucht en buitengewoon gemakkelijk hanteerbaar was, werden eenige kunstvluchten verricht, welke een dagbladcorrespondent aanleiding gaven in een hooggestemd stukje op te geven van het heerlijk gezicht, de rustige bewegingen van het kleine vliegmonstertje in de lucht te zien: en zoo voorts.

Het gevolg was echter, dat dit stukje de luchtvaart-afdeeling te Bandoeng onder het oog kwam, die, vol appreciatie voor dit kunnen, zich meende te herinneren, dat zulks nog niet toegelaten was en thans dan ook aan den sportvlieger, die wel zijn aantal vlieguren heeft overschreden, doch nog eenige dagen te vroeg was met zijn toeren, heeft gemeld, dat hij de bepalingen had overtreden en derhalve daarvoor werd bestraft met schorsing als sportvlieger tot 11 Januari a.s.

Zoodat we onzen trouwen wekker boven Djokja zullen missen tot Zaterdagmiddag 11 dezer, verzucht *Mat.*

Zelfbestuurders...

Wij lezen in het politie-rapport van een voetbalwedstrijd, welke ontaardde in een massa-gevecht, schrijft de *N. Soer Crt.*:

Op Zaterdagmiddag had op Passar Toeri op het speelveld van de „Soerabaiasche Indonesische voetbalbond" een vechtpartij plaats tusschen de voetballers Gaspersz, Karta en Titaley. Toen deze vechtpartij afgeloopen was, begon een tweede knockpartij en wel tusschen zekeren Saranamual en Soebita waarop alle spelers op het veld aanwezig, samen stroomden en er zich een massagevecht ontspon.

De scheidsrechter Sahitapi en eenige politiemenschen scheidden de vechtenden. Oorzaak van de vechtpartijen was dat Gaspersz den bal zou aftrappen, doch dat een speler van de tegenpartij toen trachtte dien bal weg te schoppen.

Na afloop der vechtpartij lag er eenzaam op het wijde voetbalveld een boksbeugel..

STAATSLOTERIJ.

Trekking van Maandag 9 Dec. 1929,
2e Klasse 1e Lijst.
Hooge prijzen:

16634 f 5000,—.
14437 15633 f 1000,—.
18253 15006 f 400,—.
16963 19097 f 200,—.
15832 15957 16181 f 100,—.

Trekking van Dinsdag 10 Dec. 1929.
2e Klasse 2e Lijst.
Hooge prijzen:

13031 f 1000,—.
7563 12093 f 400,—.
8083 17731 20870 f 200,—.
1924 8815 12019 13207 17492 f 100,—.

Trekking van Woensdag 11 Dec. 1929.
2e Klasse 3e Lijst.
Hooge prijzen:

8901 f 20,000,—.
3986 6053 f 1500,—.
1245 5395 f 1000,—.
17504 f 400,—.
4533 13202 16649 17780 f 100,—.

Agenda.

BATAVIA.

Bioscopen hedenavond.

Globe Bioscoop: „De Gesluierde Vrouw."
Capitol: „Interference."
Deca-park: „Zwarte Kunst."

* * *

10 Jan. Kunstkring. Tweede Pianoconcert Robert Smitz.

10 Jan. Kon. Bat. Ver. Volkenbond en Vrede.

Planten- en Dierentuin: Zaterdag: IJsbal.

BANDOENG.

Bioscopen.

Woensdag 8 Januari.

Concordia-Bioscoop: „Geschichten aus dem Wienerwald".
Luxor: „Rose Mary".

Osvia.

Zaterdag 11 dezer 7 uur nam. Herdenking 50-jarig bestaan der Middelbare Opleidingschool voor Inl. Ambtenaren in de Schouwburgzaal Concordia.

Zondag 12 dezer 9 uur voorm. aanvang der feesten op het schoolerf Tegallega-Zuid.

Societeit „Ons Genoegen".

11 Jan. Reprise „Gebroeders Kalkoen".
12 „ Matinee vanaf 11 uur 30 v.m.
18 „ Zaal verhuurd aan N.I.P.O.
19 „ Matinée, 11 uur 30 v.m.
25 „ Zaal verhuurd aan Black and White.
26 „ Matinée, 11 uur 30 v.m.
1 Febr. Pierrot- en Pierrettebal om fraaie prijzen. Andere kostuums zijn toegelaten, doch komen niet voor een prijs in aanmerking.

Kamermuziek.

Op Donderdag 9 Januari heeft in de Sociëteit Concordia een kamermuziekavond plaats, onder leiding van Erich Neckheim. Het programma is als volgt: 1. Pianoquintet Es gr. terts (op. 16). a. Grave, Allegro non troppo, b. Andante Cantabile, c. Rondo, L. v. Beethoven. 2. Strijkquartet no. 50, a. Allegretto, b Largo, c Menuetto, d. Finale, J. Haydn. Pauze. 3. Strijkquartet Fgr. Terts (op. 96), a. Allegro ma non troppo, b. Lento, c. Molto vivace, d. Finale, A. Dvorak.

Homann concert.

Het programma, dat door het orkest van Hotel Homann, onder leiding van den heer G. Reverger, Donderdag-avond a.s. ten gehoore wordt gebracht luidt:

1. Unter dem Siegesbanner. Marche — Blon.
2. La rose noire. Valse — Aubry.
3. La fille du tambour-major. Sélection — Offenbach.
4. Moonlight Sérenade — Moret.
5. Cavalleria Rusticana. Fantaisie — Mascagni.
6. Romance expressice — Groot.
7. Omaka. Intermezzo — Scassola.
8. Finale.

WEERBERICHT.

(Van het Kon. Magn. en Met. Observ.)

Geregistreerde regenval hedenmorgen 7 uur: 12 nihil.

Geregistreerde temperatuur hedenmiddag 12 uur: 29,5° C.

PERSONALIA.

Verlofsverlenging.

Volgens mededeeling van het depart. van kol. zijn de volgende verlofsverlengingen wegens ziekte verleend: mr. dr. H.E. Klein (raadsheer bij het hooggerechtshof) 3 mnd.; P. Ferwerda (controleur 1ste kl. bij het B.B.) 6 mnd.; C.J. Poldermans (plv. inspecteur bij het W.L.O. in het 2de ressort te Weltevreden) 3 mnd.; ir. M.P.L.G. Hansen (ingenieur 1ste kl. bij het laboratorium voor materiaal onderzoek van het depart. der B.O.W.) 3 mnd.; W.J. Leideritz (onderwijzer 1ste kl. bij het O.W.L.O.) 6 mnd.; A. van der Veen (directeur van de openb. 2de Muloafd. der A.M.S. te Medan) 3 mnd.; J. van Hinte (wd. onderwijzer 1ste kl. bij het O.W.L.O.) 6 mnd.; A.J. de Langen (wd. onderwijzer 1ste kl. bij het O.W.L.O.) 3 mnd.; mej. F.L. Burkunk (onderwijzeres 3de kl. bij het O.W.L.O.) 6 mnd. H. Boelman (gouvernements arts bij de gouvernements C.B.Z. te Soerabaja) 6 mnd; mevr. P.J. Ch. Lamberts geb. Groenemeyer (wd. onderwijzeres der 1ste kl. bij het O.E.L.O.) 6 mnd; mej. J. Olislaeger (administratief ambtenaar met den titel van adj. ref. bij het Depart. van Onderwijs en Eeredienst) 3 mnd; W.A. Schuddeboom (onderwijzer 1ste kl. bij het O.W.L.O.) 6 mnd; A. D. Broekhuysen (directeur der openb. Muloafd. der A.M.S. te Jogjakarta) 6 mnd; mej. A.F.W. Roessel (onderwijzeres 3de kl. bij het O.W.L.O.) 3 mnd; E.P.F. van der Putten (ambtenaar 1ste kl. bij den dienst der I.U. en Acc.) 6 mnd; Ch. O. Klein (ongegradueerd ref. bij de Generale Thesaurie bij het Depart. van Fin.) 3 mnd; R.A.J.W. Webb (ambtenaar 3de kl. bij den dienst der I.U. en Acc.) 3 mnd; K. Leeksma (ambtenaar 1ste kl. bij den dienst der I.U. en Acc.) 3 mnd; Ch. Strübend (secretaris bij het Depart. van Fin.) 3 mnd; J.A. Mac Leod Manuel (afdeelingshoofd bij de S.S. en tr.) 6 mnd; G. van Reede (inspecteur 1ste kl. bij de S.S. en tr.) 6 mnd; A. ten Have (immigratieambtenaar 1ste kl. te Soerabaja) 3 mnd; mr. J. Langhout (lid van den Raad van Just. te Batavia) 3 mnd; C.A. Ruempol (adj. inspecteur der Algemeene Politie) 6 mnd; A. E. Hodenpijl (hoofdcommies bij het Depart. der B.O.W.) 3 mnd; H. J. Broersma (scheikundige, burgerlijk hoofdambtenaar bij de Pyrotechnische werkplaats te Bandoeng) 6 mnd; en G. P. P. van Ommen (controleur 1ste kl. bij den P.T.T. dienst) 3 mnd.

Palmolive

bedaks zijn even goed als de zeep.

52dag

ADVERTENTIEN.

Gisterenavond overleed plotseling mijn Vader

C. A. J. HUGUENIN.

IDA.

Tjitjoeroeg 8-1-'30. 1916

Op den 8sten Januari overleed onze dierbare Echtgenoot en Vader

BASTIAAN GOES

na een smartelijk lijden, in den ouderdom van 40 jaren.

Mevr. GOES-Cocheret
HETTIE GOES
BOEBES GOES.

Bidara Tjina 15
Meester-Cornelis. 1927

Hiermede vervullen wij den treurigen plicht, kennis te geven van het overlijden van onzen besten vriend

BAS GOES

in den nog jeugdigen leeftijd van 40 jaren.

fam. J. P. v. GELDEREN

1928 Pegangsaän 60.

Dankbetuiging

voor de liefderijke verpleging en goed behandeling tijdens de smartelijke ziekte van mijn echtgenoot aan Dr. Olof Munel en de zusters Issink en Verheus.

de Wed. Mevr. B. GOES Cocheret
1929 en kinderen.

ENORME KEUZE

Schoolboeken, Woordenboeken, Atlassen, **Jongens- en Meisjesboeken, Romans,** Hollandsch, Fransch, Duitsch en Engelsch en **Wetenschappelijke Werken** op allerlei gebied.

BILLIJKE PRIJZEN.

62mwv **Boekhandel O.B.U.Z.**

Jenne

Onze

Ice Cream-soda fountain

levert overheerlijke

Plombières, Bombes Vanille ijs, enz. enz

Kunnen bij vooruitbestelling aan huis bezorgd worden.

Gegarandeerd zuivere samenstelling.

TOKO H. JENNE & Co.
Noordwijk

1930 Tel. Wl. 2000 en 1228

De Eerste Ned. Ind. Spaarkas en Hypotheekbank

D. E. N. I. S.

HYPOTHEEKBANK

De **hoogste uitkeering** per spaarbrief van **f 500.—** voor een 10-jarige spaarkas bedroeg dit jaar **f 889.59.**

Storting vanaf f 4.17 per maand per spaarbrief.

HOOGE RENTE. EXTRA WINSTEN

Hoofdvertegenwoordiger voor Welt.

P. KROESE Jr.

GOENOENG SARIE 25, — Tel. 868 Wl.

54o

DE
DRUKKERIJ
EMMINK
WELTEVREDEN
KWALITEITSDRUKWERK
voor
HANDEL EN CULTURES

223w

Mevr. J. MEIJER-Volten

TAND-ARTS

Garg Holle 13. Tel. 181 Wlt

Spreekuren: 8—10 uur v.m.
5—6 „ n.m.

Uitgezonderd Zaterdagmiddag.

Andere uren volgens afspraak. 85do

R. LEDEBOER

Oogarts

Koningsplein W. 10. (hoek Museumlaan).
Telf. Welt. 3692

Uitsluitend voor 65do

Oogziekten en brillen

werkdagen 7 —10 v.m.
4.30—7 n.m.
Zon- en feestdagen 7.30—8.30 v.m.

Dr. P. J. van PUTTE

Uitsluitend voor huidziekten en ziekten der urinewegen.

Tanah Abang West 36.

Spreekuren 7 — 9 uur v.m.
5 — 7 „ n.m.

1902

John Pryce & Co

Bat. 32 & 72 — Welt. 385.

VENDUTIE

op ZATERDAG 11 JAN. 1930
Kijkavond: Vrijdag 5-8 u. n.m.

ten huize van den WelEd. Heer

Ch. A. E. GRAMPRé MOLIèRE

Kramat 67.

Specificatie:

Diverse djati en rottan zitjes, *mooie clubfauteuils,* SONORA SALON GRAMOFOON MET PLATEN, *electr. fan,* tafel met koperen blad, *rustbanken (noodbed), koperwerk* cocosmat, *klok* *k.n.* ijskast, *schrijftafels,* kinderwagen, *keurige triple miroir,* ledikanten, *sanitaire waschtafels,* hang-, leg en *spiegelkasten,* EETKAMER-AMEUBLEMENT, *fraai compleet eet-servies,* glaswerk, *2 pits New Perfection,* filter, *Senking gasfornuis,* enz. enz. 1931

Openbare Verkooping

op Zaterdag 11 Januari 1930,

ten 10 ure v.m. ten overstaan en in het Vendulokaal van het Vendukantoor te BATAVIA, van de navolgende eigendomsperceelen:

1. verpondingsnummer 14366 gelegen JAVAWEG 37 en 37A, huurwaarde f 130 — en f 80.— p.m. eigendomsacte ddo. 16 September 1924 No. 974.
2. verpondingsnummer 16001, gelegen BALOEWELWEG 9, Meester-Cornelis huurwaarde f 60.— p.m. eigendoms acte ddo. 22 December 1922 No. 2117.
3. verpondingsnummer 16002 en 16004, gelegen BALOEWELWEG 12, Meester-Cornelis, eigendomsacten ddo. 22 December 1922 Nos. 2118 en 2220.
4. verpondingsnummers 16008 en 16015, gelegen BALOEWELWEG 2, Meester-Cornelis, huurwaarde f 75.— p.m., eigendomsacten ddo. 22 December 1922 Nos. 2124 en 2131.

De verkooping geschiedt voor scheiding en deeling.

Inlichtingen te bekomen bij ondergeteekende. 1901

Mr. H. SMITS.

RUYS' HANDELSVEREENIGING
VOOR INDIE
WELTEVREDEN-SOERABAJA
BANDOENG-SEMARANG
MEDAN - VAN NIE & Co
KANTOORMACHINES
KANTOORMEUBELEN
KANTOORBENOODIGDHEDEN

1894

't ZWITSERSCH HUISJE

DAMES-MODE-MAGAZIJN

wordt **1 Februari a.s.**

VERPLAATST NAAR

NOORDWIJK 8a

naast muziekhandel Belle, tegenover het Java-hotel.

41do

WEESKAMERVENDUTIE

op Zaterdag 11 Januari a.s. des v.m. 9 ure in het verkooplokaal van de **WEESKAMER te BATAVIA, Molenvliet Oost** No 7 van diverse goederen behoorende tot de boedels van de Failleten; Stutt, Redor, N.V. Handel Mij. Roona & Co, Oey Ben Koei en M. Wolff, zooals:

Gouden, zilveren en doublé bijouterieën, echt lederen damestasschen, toiletspiegels, dameskousen, heerensokken, doozen luxe lak, schemerlampjes, toiletzeep, lint, pijpen, borstelhangers, plate-, koper- en nikkelwaren, porselein, waslucifers, zakdoeken, diverse soorten kains, sarongs, klamboe- en pyamagoed, wit drill, sitsjes, molton dekens, etc. etc.

Verder zullen worden verkocht een auto en een mooie aap wou-wou.

Te bezichtigen des ochtends vóór de vendutie.

N.B. Dames worden er beleefd aan herinnerd, dat bij venduties van goud- en zilverwerken telkens een speciale volmacht van hunne resp. echtgenooten moet worden overgelegd.

1919 DE WEESKAMER.

HET groote aantrekkingspunt van Batavia:

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD
KLEINE ANNONCES IN HET BATAVIAASCH NIEUWSBLAD à f 1.—
MAGNEETJES

Zaterdag a.s. vliegt weer alles er op af!

GLORIA

BATAVIASCHE MODERNE HYGIENISCHE

WASSCHERIJ.

Voor: Particulieren, Hotels, Koopvaardij. Hospitalen, Internaten.

TELF. No. 2696 — WELTEVREDEN

WASCHTIJD 1 — 5 DAGEN.

Halen en brengen kosteloos. do175

BOEKHANDEL

H. TIMMERMANS

WELTEVREDEN,
Laan de Bruin Kops 6, Tel. 2638 Wl.

Ontvangen:

Zonneschijntjes deel XIII t/m XVI

per deel f 2.40

Deze boeken zijn keurig geïllustreerd en bevatten een schat van verhalen voor kinderen van 8 tot 12 jaar.

Een pracht jongensboek voor jongens van 12 tot 15 jaar

HERBERT STRANG Sultan Jim geb. f 3.50

Nog voorhanden enkele ex. van

Het Jongensjaarboek 6e jaar geb. f 4.70

Het Meisjesjaarboek 4e jaar

6w geb. f 4.70

Goedkoopst Adres in Indië B

KOOPT

in uw eigen belang

Wit Katoen B 200

en U heeft de beste Qualiteit Witgoed gekocht tegen lagen prijs. Per El 48 ct. Per blok van ca. 27½ El, 47 ct. per El. Per vol blok, ca. 55 El, 46 per El. Ook voorhanden eene goedkoopere doch goede Qual. wit Katoen à 42 ct. per vol blok van ca. 55 El, 40 ct. per El.

Bijzonder fijn Egyptisch Katoen 52 ct. per El, per vol blok van circa 55 El 2 ct. per El goedkooper.

100 cM. breed f 0.60 per El.

H. Bonefaas.

Weltevreden: Noordwijk 42
Bandoeng: Bragaweg 69.

1891

Lebak Plantations Company Ltd.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING van Aandeelhouders, te houden te Batavia, op Woensdag 14 Mei 1930, des morgens te 11 ure, ten kantore van Directeuren.

AGENDA:

1. Dispensatie van artikel 15 der Statuten.
2. Jaarverslag.
3. Balans en Winst- & Verliesrekening, afgesloten onder ultimo December 1929.
4. Vaststelling van het dividend over 1929.

De Balans en Winst- & Verliesrekening liggen van 12 April 1930 af ter visie van Aandeelhouders ten kantore van ondergeteekenden.

TIEDEMAN & VAN KERCHEM.
Directeuren,

BATAVIA, 9 Januari 1930. 1922

AMSTERDAM-BATAVIA

Een mailschip doet een maand over dezen afstand. Een postvliegtuig tien dagen. WIST U dat de hoeveelheid REGNAULT's VERF die iedere maand alleen in West-Java verkocht wordt, voldoende is om een streep ter breedte van 1 d. M. van Amsterdam naar Batavia te trekken?

Dat wij hetzelfde kwantum steeds in voorraad houden?

Agenten voor West-Java

222mdo **WAAL & BOOM.**

Leert

STENOGRAFIE „GROOTE" & TYPEN

bij het

INSTITUUT „BLOM"

(„ROYAL" TYPEWRITERSCHOOL)

RIJSWIJK 11 Pav. 89w Tel. Wl. 626.

N.V. Cultuur Maatschappij

„SOEROWINANGOEN".

Ondergeteekende maakt bekend, dat à conto van het boekjaar 1929 vanaf 18 Januari 1930 ten kantore van de Heeren Geo. Wehry & Co. Batavia, Soerabaia, Semarang en Amsterdam een interim dividend betaalbaar is van 6% of Ind. Crt. fl. 30.— per aandeel tegen intrekking van coupon No. 14 en overlegging van nummerlijsten in duplo.

De Directie:

GEO. WEHRY & Co.

Batavia, 8 Januari 1930. 1925

Tarakan Petroleum Maatschappij

Het Bestuur maakt bekend, dat over het boekjaar 1929 een interimdividend wordt uitgekeerd van 15% of Nf. 90.— (Negentig gulden Ned. Crt.) per aandeel tegen intrekking van dividendbewijs No. 38, hetwelk in Nederlandsch-Indië vanaf 9 Januari 1930 is betaalbaar gesteld bij de kantoren der Nederlandsch-Indische Handelsbank N.V.

Aanbieding van dividendbewijzen No. 38 dient vergezeld te gaan van geteekende nummerlijsten in duplo welke gratis verkrijgbaar zijn.

Batavia, 8 Januari 1930.

1923

E. VAN VOORTHUIZEN

Stenograaf bij den Volksraad.
Lessen in Stenografie
Groote, Verslagen.
Zuiderweg 21, Weltevreden.
Telefoon Mr. Cornelis 48.

1893

Vrij gelegen geriefelijk huis

Nieuw Menteng, 4 kamers, moderne bijgebouwen, garage per 15 Maart, eventueel vroeger.

TE HUUR AANGEBODEN

met overname meubilair. Huurprijs f 120.—

Brieven onder nummer 1917 bureau Bataviaasch Nieuwsblad.

GEVRAAGD:

Ervaren drukker,

tevens volkomen bekend met

Multigraph Typesetter Machines.

Brieven onder No. 11172 N.V. Reclamebedrijf Aneta, Weltevreden. 1924

GROOTE DRUKKERIJ

vraagt

zelfstandig

ZETTERIJ-CHEF

met initiatief. LEVENSPOSITIE en ruim salaris.

Sollicitanten moeten volkomen op de hoogte zijn van zetmachines en drukpersen.

Sollicitaties onder volledige opgave van staat van dienst, toelichting over de kennis van ieder drukkerij-onderdeel en onder opgave van verlangd salaris te richten tot Administratie Bataviaasch Nieuwsblad onder No. 1784.

„Magneetjes" à f 1.—

ADMINISTRATEUR

gezocht voor spoedige indiensttreding op de Vezelonderneming SOEMOET (S.O.K.)

Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen in te dienen bij den Vertegenwoordiger der N. V. Kota Pinang Cultuur Mij. Barboerapark 3 Medan. 1915

REO en MORRIS

munten uit door hun
LANGE LEVENSDUUR
en
GERINGE ONDERHOUDSKOSTEN

Berekening van Exploitatiekosten wordt — op aanvraag gaarne verstrekt. —

De Importeurs:

AUTOMOBIEL- & MOTORHANDEL „DE MAGNEET".

AGENTEN:

K. DE WIT — Soekaboemi.
Autohandel v/h E. JOPPE — Bandoeng.

200w

Uit voorraad leverbaar de nieuwe

MARMON 8 Cyl.

in lijn 5-zits touring compleet met zes draadwielen, bumpers, bagagedrager, klok, zijruiten, verstelbare voorbank etc. etc.

ROOSEVELT 8 Cyl.

in lijn 5-zits Sedan met bumpers en bagagedrager

f 4.650.--

AUSTIN 7 P.K.

met accu ontsteking, en voorruit van onsplinterbaar glas

f 2.075.--

MOTORS LTD.
Koningsplein Zuid 12
Telefoon Welt. No. 2302.

1895

ABONNEMENTSPRIJS: f 7.50, fr.p.p. f 9.—, buiten Ned.-Indië f 12.50 p. kw.
ADVERTENTIE-TARIEF: 1—25 woorden f 3.75, elke 5 woorden meer f 0.75. Regeltarief f 0.50 per regel.

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN

TWEEDE BLAD

Directeur: G. MOLENAAR

UITGEEFSTER: N.I. Drukkers- en Uitgevers Mij.
BUREAUX: Sluisbrugstraat 23, Weltevreden
TELEFOON: Welt. 2886, 2887 en 2888 (Wisselbord).
Na 5 uur 's midd Welt. 429

HANDEL EN NIJVERHEID.

Amsterdamsche Beurs.

Slotkoersen (*Eigen Dienst*).

	8 Jan.
H.V.A.	550
Kol. Bank	219
Handelsbank	158
Certif. N. H. Mij.	166
„ N. I. Escompto Mij.	87
Kon. Olie	395 ex
6% Indië 1922	101 5/8
Ned. Scheepv. Unie	192
Lindeteves	147
K. P. M.	220
Deli Spoorweg Mij.	206
Java China Japan Lijn	99

Slotkoersen (*Aneta*).

	7 Jan.	8 Jan.
Javasche Bank	—	—
Amsterdamsche Bank	182	—
Twentsche Bank	—	—
Incasso Bank	—	117
N.I. Escompto Mij. cert.	86	86
Certif. N.H.M.	166	165
Handelsbank	157	158
Koloniale Bank	217	218
Scheepvaart Unie	191	191
Kon. Paketv. Mij.	218	217
Java China Japan Lijn	102	99
Holl. Amerika Lijn	—	—
Kon. Stoomboot Mij.	84	—
N.I. Spoorweg Mij.	220	219
Delispoor	—	204
Sem. Cher. Stoomtr. Mij.	150	151
Sem. Joana Stoomtr. Mij.	164	—
Gas Mij.	—	—
Gas Mij. Nat. Bezit	—	—
Aniem	323	—
Aniem Nat. Bezit	—	—
Internatio	266	266
Lindeteves	147	147
Maintz en Co.	—	138
Philips	477	477
Margarine Unie	—	351
v. Berckels Patent	—	—
A. K. U.	108	—
Hollandsche kunstzijde	—	95
Koninklijke Olie	404	395
Tarakan	358	—
Alg. ExploratieMij.	—	169
Handelsverg. „Amsterd."	510	548
Cultuur Mij. „Vorstenl."	148	147
Suiker Cultuur	—	—
Suiker Unie	—	239
Poerworedjo	63	62
Java Cultuur Mij.	—	—
Amsterdam Rubber	155	151
Soerowinangoen	—	—
Basilam	—	82
Sumatra Rubber	135	—
Bandar Rubber	140	—
Deli Batavia Rubber	—	89
Kendeng Lemboe	—	—
Malabar	—	—
Gedeh	170	—
Deli Maatschappij	—	—
Senembah	387	—
Deli Bat. Tabak Mij.	—	365
Cultuur Mij. de Oostkust	—	—
Simau	—	—
Redjang	118	118
Billiton B	380	—
Singkep Tin A	—	171
Boeton	146	—
Kon. Olie	388	394
Kon. Olie à f 100	395	—
Cities Service Coy.	29	30 doll.
N. I. Gas Mij.	225	—
Gas Nat. bezit	230	—
Gebeo	207	215
Banjoemas Electr. Mij.	140	145
Rembang Electr. Mij. n.e.	—	110
5% Oblig. Ind. Leen. '15	100 1/2	—
5% „ „ '16	100 3/4	—
5% „ „ 17	100 3/4	—
6% „ Doll. L. '22 A	101 1/2	102
„ „ „ à 500	102	—
6% „ Doll. L. '22 B/C	101 1/2	102
„ „ „ à 500	101 3/4	—
5% „ Ind. L. '23 A	100 1/4	101
5 1/2% „ Doll. L. '23 C	101	—
4 1/2% „ id. '29	95 3/4	96 1/4
5% „ Banjoemas El. Mij.	—	97
6% „ Hotel der Nederl.	—	100
6% „ San. Garoet	85	—
6% „ Triplexkistenfabriek	—	70
6% „ Pr. Hotel	—	101
6% „ Java Hotel	94 1/2	97
Sem. St. Pr Veer	—	274
Vergde Pr. Veren	—	130
Hotel des Indes	145	—
Preanger Hotel	—	116
Java Sum. Hand. Mij.	93	—
Ardjoena	—	150
Artana	—	290
Bagelen	—	185
Moeara Laboe gew.	90	102 1/2
Moeara Laboe pref.	90	105
Moelia	—	25
Oeloehmanah gew.	15	25
id. pref.	100	—
Perbawatie	190	—

*

Kon. Olie ex-dividend. Rubber iets lager overige markt vast met weinig verandering Margarine Unie gevraagd met zeer vast slot.

*

Onze beursmedewerker meldt:

De markt was zonder eenige emotie. Scheepvaart beter voor Unies. Van Mijnbouw kon Holland Siam opnieuw iets omhoog loopen. Simau nauwelijks prijshoudend. Olie liep opnieuw zonder handel voorbij, er was geen betere vraag dan 388. Amsterdam rubber moest één puntje prijsgeven. Leeningen onveranderd. Wij hoorden op exploratie 166 bieden.

Bataviasche Beurs.

(*Nadruk Verboden*).

Nabeurs op 8 Jan.

N.-I. Spoor		222
Redjang Lebong		115 1/2
4 1/2% Oblig. Ind. Leen '29	95 3/4	96
Sem. Stb. en Pr. Veer		270

Afgedane Fondsen op 9 Jan

	Openingsk. laagste	Openingsk. hoogste	Slotkoersen laagste	Slotkoersen hoogste
Javasche Bank	315	315	—	—
Handelsbank	158	158	—	—
Escompto aand.	85 3/4	85 3/4	—	—
Band. Kinine pref.	146 3/4	146 3/4	—	—
Unie	192 1/2	192 1/2	—	—
Poerworedjo	62	62	—	—
Simau	635	635	—	—
Holl.-Siam	99	99	99	99
4 1/2% Oblig. Ind. L. '26 A/B	96	96	95 3/4	96
5% „ Gem. Cred. Bank	96 1/4	96 1/4	—	—
Amsterdam Rubber	149	149	149	149
Mich. Arnold.	235	235	—	—
Sitiardja	155	155	—	—
Kol. Bank	—	—	217 1/2	217 1/2
Escompto cert.	—	—	87	87 1/4
Aimem	—	—	470	470
4 1/2% Oblig. Ind. L. '29	—	—	95 3/4	96

Fondsen waarvan geen afdoeningskoersen op 9 Jan. '30.

	Vraag	aanbod
Cert. N. H. M.	165	168
Kol. Bank	215	218
Escompto cert.	87	87 1/4
H.V.A.	—	555
Cult. Mij. Vorstenl.	—	151
Internatio	265	273
Lindeteves	146	149
Bandoeng Kinine gew.	270	320
Japanlijn	97	100
K. P. M.	215	—
N. I. Spoor	220 1/2	223
Deli Spoor	205	210
Sem. Cheribon Tr.	150	152
Sem. Joana Tram	—	165
Redjang Lebong	115	120
Aimem	470	475
Expl. Mij. Ned. Indë	235	260
Tarakan	350	—

Wisselkoersen.

	Factorij.	Escompto Mij.	Handelsbank.
T. T. A'dam	100 3/8	100 3/8	100 3/8
Zicht A'dam	100 1/8	100 1/8	100 1/8
2 m/d A'dam	99 7/8	—	—
3 m/d A'dam	99 1/2	—	—
4 m/d A'dam	99 1/8	—	—
6 m/d A'dam	98 1/2	—	—
T. T. Londen	12.13 3/4	12.13 3/4	12.13 3/4
Zicht Londen	12.11 1/4	12.11 1/4	12.11 1/4
30 d/z Londen	12.07 1/2	—	—
3 m/z Londen	11.98 3/4	—	—
T. T. Australië	11.98 3/4	11.98 3/4	11.98 3/4
Zicht Australië	11.96 1/4	11.96 1/4	11.96 1/4
T. T. Amerika	2.49 1/4	2.49	2.49 1/4
Zicht Amerika	2.48 3/4	2.48 1/2	2.48 3/4
T. T. Frankrijk	10 1/8	10 1/8	10 1/8
Zicht Frankrijk	10	10	10
Zicht België (Belga)	35	35	35
T. T. Duitschl.	59 7/8	59 7/8	59 7/8
Zicht Duitschl.	59 3/4	59 3/4	59 3/4
Zicht Zwitserl.	48 1/2	48 3/8	48 1/2
Zicht Italië	13 3/8	13 3/8	13 3/8
Zicht Stockholm	67 1/4	67	67 1/4
Zicht Oslo	67	67	—
Zicht Kopenh.	67	67	67 1/8
T. T. Calcutta	91	—	—
T. T. Bombay	91	—	—
T. T. Madras	91	—	—
T. T. Colombo	91 1/8	—	—
T. T. Rangoon	91 1/8	—	—
T. T. Japan	1.22 3/4	1.22 3/4	1.22 3/4
Zicht Japan	1.22 1/2	1.22 1/2	1.22 1/2
Zicht Manilla	1.24 3/4	1.24 1/2	1.25
T. T. Hongkong	1.01	1.01	1.00 1/2
T. T. Shanghai	1.23	1.22	1.22
T. T. Amoy	97		90 3/4
T. T. Singapore	1.40 1/2	1.40 1/2	1.40 1/2
T. T. Br.-Indië	—	91	90 7/8

Batavia, 9 Jan. '30.

Amsterdamsche Wisselkoersen.

(*Aneta*).

	7 Jan.	8 Jan.
Prolongatierente	3	3 1/4
A'dam-Java	99 3/16	99 1/8
A'dam-Londen	12.08 5/8	12.08 7/8
A'dam-New-York	2.47 31/32	2.48 1/4
A'dam-Parijs	9.75 3/8	9.75 3/8

Officiëele Producten-Noteeringen.

Opgave van de producten-noteeringen der Handelsvereeniging Batavia en de Ned. Ind. Ver. v/d Rubberhandel, loopende van 8 Jan. '29 12.30 u. n. m. tot 9 Jan. '30 12.30 u. n. m.

	gedaan gisteren	gedaan heden	laatste vraag	laatste aanb.
Rubber (per 1/2 K.G.) Java-Std.-Sheets Jan.	—	—	37 7/4	38
Java-Std.-Crepe Jan.	—	—	38 1/4	38 1/2
Palembang Robusta koffie (per 100 K.G) E.K. Bat. Jan./Mrt.	—	—	44 1/8	44 7/8
F.O.B. Palembang, Jan.	—	—	42 7/8	43 3/8
Zwarte Lampong Peper.- (per 100 K.G.) E.K. Bat. Jan./Maart.	93 1/8/93 7/8	—	94 3/4	97 1/8
Witte Muntok Peper. (per 100 K.G.) E. K. Bat. Jan./Febr.	—	—	134 3/8	139 1/4
Jan./Maart	—	—	134 3/4	139 1/4

Productenmarkt Batavia.

Rubber smoked sheets en crepe f 0,37 1/2 vraag, f 0,38 aanb.

Palembang Robusta Febr./Mrt. f 27 vraag, f 27 1/2 aanbod.

Citronella-olie ready A f 2,90 aanb.

Peper-Lampongs Jan./Maart f 58 1/2 vraag, f 60 aanbod.

Peper-Muntok Jan./Maart f 84,— vraag, f 85,— aanb.

Productenmarkt Soerabaja.

SOERABAJA, 9 Jan. (*Aneta*). Suiker superieur ready f 11 3/8 vraag, f 11 3/4 aanb. Jan. idem Febr. f 11 3/4 vraag, f 11 7/8 aanb. Maart f 11 7/8 vraag, f 12,— aanb.

Hoofdsuiker ready f 10 7/8 vraag, f 11,— aanb. Markt flauw.

Rubber Sheets f 38,— gedaan. Markt stil Koffie ready f 40 Aug./Oct. f 38 nom.

Rubber-Noteeringen.

(*Reuter's Handelsdienst via Aneta*).

Singapore.

	8 Jan. 10 u. v.m.	8 Jan. 5 u. n.m.	9 Jan. 10 u. v.m.
Sheets spot	25	—	24
Crêpe spot	25	—	24
Sheets Jan.	25 1/2	—	24 3/4
„ Apr/Juni	27	—	26 1/4
„ Juli/Sept.	28 1/4	—	27 1/2
Medium blankets Jan./Febr.	21 1/4	—	20 3/4
Remilled native rolled bark Jan./Febr.	13 3/4	—	13 1/4

Heden opende de markt kalm.

Londen.

		7 Jan. open. not.	7 Jan. slot not.	8 Jan. open. not.	8 Jan. slot not.
Sheet spot	koop.	7 5/8	7 9/16	7 1/2	7 3/8
	verk.	—	7 5/8	—	7 7/16
„ Jan./Mrt.	koop.	—	7 11/16	—	7 9/16
	verk.	—	7 3/4	—	7 5/8
„ Juli/Sept.	koop.	—	7 15/16	—	7 3/4
	verk.	—	8	—	7 13/16
Crêpe spot	koop.	—	7 7/16	—	7 5/16
	verk.	—	7 9/16	—	—

De markt opende slap en sloot prijshoudend.

New-York.

		7 Jan. 4 u. n.m.	8 Jan. 4 u. n.m.
Crêpe spot	koop.	17 3/4	15 1/2
Sheet spot	koop.	15	15
	verk.	15 1/4	15 1/4
„ Jan./Mrt.	koop.	15 1/4	15 1/8
„ Apr./Juni	koop.	15 3/4	15 1/2
	verk.	16	15 3/4

Markt kalm en willig.

Slotnoteeringen.

		7 Jan.	8 Jan.
Sheet spot	koop.	15	14 3/4
	verk.	15 1/4	15
Apr./Juni	koop.	15 3/4	15 1/2
	verk.	16	15 3/4

De markt sloot flauw.

Peper-Noteeringen.

Londen.

	7 Jan.	8 Jan.
Zwarte Singapore cif. Londen Jan./Mrt.	10 5/8 gen.	11 gen.
Witte Muntok cif. Londen Jan./Mrt.	15 3/8 ged.	15 1/2 ged.
Zwarte Lampong cif. Londen Jan./Mrt.	10 7/8 ged.	10 3/4 verk.

Tin-Noteeringen.

Singapore.

	7 Jan.	8 Jan.
Verkocht	—	—
Prijs (per picol)	—	—

Londen.

8 Jan.

Slottransacties in den namiddag:

Ready per ton (standard)	—
3 mds. levering	180 1/2 pd.st.

Markt gesloten.

New-York.

7 Jan.	8 Jan.
39 5/8 doll.	39 3/8 doll.

Markt willig.

De Theesituatie.

'S-GRAVENHAGE, 8 Jan. (*Aneta*). Het *Alg. Hbl.* bevat een tegenspraak van het 6 dezer geseinde bericht van de *Fin. Times*, meldende, dat er nog steeds onderhandelingen gevoerd worden tusschen de Nederlandsche en de Engelsche theeproducenten over de restrictie van de theeproductie.

Kolff & Co.

De N. V. Boekhandel & Drukkerij G. Kolff & Co. bericht ons, dat de heer J. Elton is afgetreden als directeur der vennootschap, terwijl aan den heer C. A. Rieber op verzoek eervol ontslag, is verleend. De handteekeningen van beide heeren moeten als vervallen worden beschouwd.

In het afgeloopen jaar werden tot procuratiehouders benoemd de heeren J. J. E. Everhard, H. H. Rotting, G.F. Ockeloen en H. Eikenberg, zoodat thans tot teekenen zijn bevoegd: de heer Terwey, directeur, en als procuratiehouders de heeren: W. L. Steffers, J. Gunkel, J. J. E. Everhard, H. Eikenberg, H. H. Rotting, G. F. Ockeloen en P. Woerdeman.

Cultuurproducties.

(*N.V. Cultuur Mij. „Pasir Nangka"*).

Thee	Dec. '29 hKg.	Jan./Dec. '29 hKg.	Jan./Dec. '28 hKg.
Pasir Nangka	103579	1092624	1057856
Leuwi Manggoe	184100	1747705	1577585
Tjibogo	97130	1016382	765584
Totaal	384809	3856712	3401025
Kina	**Kg.**	**Kg.**	**Kg.**
Pasir Nangka	21491	121853	61261
Leuwi Manggoe	5141	87979	62430
Tjibogo	1865	20849	8041
Totaal	28497	230681	131732

DE OCTOBER-CRISIS.

Rede-mr. H.A. van Nierop.

Voor de leden der Amsterdamsche Studenten Vereeniging voor Sociale Lezingen sprak mr. H.A. van Nierop, directeur der Amsterdamsche Bank op 11 Dec. over bovenstaand onderwerp.

De laatste crisis heeft volgens spreker niets nieuws geleerd. Zij is gekomen en verloopen, zooals alle crisis gekomen en verloopen zijn en waarschijnlijk zullen komen en zullen verloopen.

De speculatie en de organisatie der Effectenbeurs.

Spr. staat uitvoerig stil bij de speculatie en haar beteekenis.

Omtrent de effectenspeculatie, merkte mr. Van Nierop op, dat, zoolang men met eigen geld in fondsen speculeert en daarvoor goede fondsen uitkiest, men geen groot gevaar loopt. Indien men bij een koersdaling kan wachten totdat de koersen zij het over eenige jaren, zich hersteld hebben, is het risico der speculatie te overzien. Maar de echte speculant is hij, die met geleend geld effectenzaken doet.

Spreker zet vervolgens uiteen het ter beurze van Amsterdam geldende prolongatiesysteem en het risico, dat de kooper op prolongatie loopt. Vervolgens wees spr. erop, dat en waarom speculatie in obligatiën weinig plaats vindt, maar het object van speculatie voornamelijk aandeelen zijn. Spreker toont aan, dat het juridisch verschil tusschen aandeelen en obligatiën niet geheel juist is.

*

Men beschouwt den aandeelhouder ten onrechte als ondernemer. Deze opvatting is ontstaan in de zestiger jaren onder invloed van liberale democratische opvattingen. Ieder moest medezeggenschap hebben over eigen zaken en daarom gaf men den aandeelhouder stemrecht, construeerende dat de aandeelhouder matrieele eigenaar van de onderneming en dus ondernemer was. Spreker kan zich hiermee niet vereenigen.

De aandeelhouder is eigenaar van het aandeel en dit is een rentepapier. Spreker is er niet tegen dat men een aandeelhouder wèl en een obligatiehouder niet het stemrecht geeft, maar dit onderscheid mag slechts steunen op de omstandigheid, dat de risico's, die de aandeelhouder loopt, zooveel grooter zijn dan die van den obligatiehouder.

Dat de aandeelhouder geen ondernemer is, maar slechts eigenaar van een rentepapier, blijkt wel hieruit, dat de koers van het aandeel zich naar het rendement en niet naar het vermogen van de vennootschap richt. Deze wijze van waardeering is in de laatste tijden wel verlaten. Men waardeert vaak aandeelen naar hun intensieke waarde. Op de Parijsche beurs waren het vorige jaar Fransche aandeelen zoo hoog genoteerd, dat een aandeel soms naar dien koers een rendement van 2/3 pct. opleverde. Ook de Amsterdamsche beurs bereikten sommige aandeelen koersen buiten verband met het dividend.

Waarom stegen de koersen? Omdat men geloof niet van hoop wist te onderscheiden. Men gelooft wat men hoopt, ziet gouden bergen en de eene fantast maakte den anderen nog fantastischer. Dit is gewoonlijk de laatste schakel in de oorzakenketen van de crisis, welker verloop de heer Van Nierop verder schetst, zoowel in het algemeen als wat de jongste crisis betreft.

De Ver. Staten en Europa.

Hij schetst allereerst de ontwikkeling van de financiëele verhouding tusschen Europa en de Ver. Staten. Terwijl in 1927 Amerikaansch kapitaal in toenemende mate naar Europa vloeide, werden daarna de rollen omgedraaid, wat al in de tweede helft van 1928 merkbaar was. De koers van het geld was in Amerika gestegen en de gemiddelde call-rente bedroeg in December 1928 9 pct. De vreemde kapitalist zoekt belegging in Amerika.

Aanvang 1929 is de toestand aldus: ruim geld, hooge koers op de effectenbeurs en stijgende rente.

Stijging der effectenkoersen en der geldrente.

Spreker staat bij dit punt stil, hij wijst erop, dat de quantiteitstheorie moet verklaren hoe bij stijging van prijzen ten gevolge van overvloed van geld de rente kan stijgen, hetgeen een gewoon verschijnsel is. De tegenstanders van de quantiteitstheorie hebben die stijging van rente bij stijging van prijzen aangevoerd om te bewijzen, dat de stijging van prijzen niet haar oorzaak vindt in overvloed van geld.

Spreker, die een voorstander van de quantiteitstheorie is, acht die bewijzen zwak. Stijging van prijzen ter goederen- of effectenmarkt, maar vooral ter effectenmarkt vergroot de vraag naar geld van de zijde van de speculanten. De stijgende prijzen prikkelen de zucht naar speculatie en er wordt nieuw geld gecreëerd tot uitbreiding van credieten of er komt nieuw geld op de markt, dat de kapitalisten thans ter beschikking willen stellen, omdat zij hoogere rente kunnen maken. De zoo ontstane geldvermeerdering verwekt weer een prijsstijging en die prijsstijging wederom een vraag naar nieuw geld tegen nog hoogere rente, die de speculant gaarne betaalt, omdat die verhoogde rente geen rol speelt bij de verwachte winsten. Zoo heerscht er een vicieuze cirkel tusschen prijzen en geldovervloed.

Geldruimte en inflatie.

Er heerschte in Amerika geldruimte. „Heerschte er ook inflatie?" Spreker toont aan de hand van de indexcijfers aan, dat het gemiddelde indexcijfer tusschen 1927 en 1929 niet is gestegen, maar wel in de bouwbedrijven en de metaal-industrie, waar het tot het voorjaar 1929 stijgt, om dan weer te dalen. Op de effectenbeurs echter kon men „inflatie" schrijven, want de koersstijging was formidabel. Spreker toont aan, dat uit den aard der zaak de geldruimte veel grooter invloed heeft op de effectenmarkt dan op de goederenmarkt, omdat die geldovervloed zich op de goederenmarkt over veel grooter oppervlakte verdeelt, dan op de betrekkelijk geconcentreerde effectenmarkt. Ook kan de industrie door onder hoogen druk te arbeiden, de verhoogde vraag op de goederenmarkt bevredigen, doch op de effectenmarkt is de aanvoer van materiaal beperkter. Wel geven vele maatschappijen nieuw kapitaal uit, maar waar die emissies tegen hoogen koers plaats vinden, prikkelen zij de speculatiezucht, omdat de speculanten berekenen, dat ten gevolge van het groote agio, dat de nieuwe aandeelen bij emissie bedingen. De zoo ontstane heksensabbath werd nog verergerd door de oprichting van de investment trusts, die volgens spreker ten deele ontaardden in speelbanken op aandeelen. In 1929 werd er 1500 mill. doll. aan aandeelen in Investmenttrusts ter beurze van New-York geëmitteerd.

De makelaarsleeningen te New-York.

De speculatie ter beurze geschiedde voor een groot gedeelte met geleend geld. Het aantal makelaarsleeningen bedroeg in Sept. van dit jaar 5 1/2 milliard doll. Voor het voornaamste gedeelte waren het de banken, die deze leeningen gaven. De geringe renteverhooging van de Federal Reserve Bank om deze credietverleeningen te remmen, had uit den aard der zaak zoo goed als geen uitwerking. Men heeft de banken de schuld gegeven, dat zij door deze makelaarsleeningen de speculatie in de hand hebben gewerkt, doch deze aanklacht is grootendeels onrechtvaardig, meent spreker.

Ten eerste zijn die makelaarsleeningen door de banken voor verreweg het grootste gedeelte niet voor eigen rekening, doch voor derde rekening gegeven. Het publiek wilde van de hooge rente ter beurze profiteeren en droeg de banken op voor zijn rekening geld uit te zetten. Ten tweede is crediet-inflatie niet mogelijk zonder geldinflatie, want een depositobank kan geen credieten uitbreiden zonder voorafgaande uitbreiding harer deposito's. Spreker toont aan, dat de stelling „elke leening maakt een deposito" onjuist is, en verdedigt de leer, dat een bank niet meer crediet beschikbaar mag stellen dan zij zelf heeft. De Amerikaansche banken moesten haar deposito's beleggen en zochten belegging op de beurs, waar zij hooge rente maakten. Hadden zij dat niet gedaan, dan hadden zij lager depositorente moeten vergoeden, dan zouden de deposanten hun saldi weggetrokken en nog meer dan thans het geval was, dit zelf ter beurze uitgezet hebben. Spreker zegt, dat de kapitalisten zelf groote sommen ter beurze brachten. Men kan de sommen, die direct ter beurze zijn uitgezet, niet berekenen, omdat dit vaak vermomde geldleeningen waren. Spreker wijst in dit verband op de z.g. „swaptransacties" en op de leeningen van effecten door de haussiers aan de baissiers tegen onderpand van geld.

De directe aanleiding tot de crisis in New York.

Spreker verhaalt vervolgens, hoe in den zomer een depressie op de goederenmarkt intreedt. In December worden 100,000 automobielen minder geproduceerd dan in Augustus en de bedrijvigheid in het bouwbedrijf daalt sterk. De uitvoercijfers zijn 19 pct. lager in September dan die van het vorige jaar. Er heerscht een koffiecrisis in Brazilië, de prijzen van koren en wol zijn laag, Zuid Amerika en Australië gaan in koopkracht achteruit, kunnen niet uit de Vereenigde Staten importeeren, te meer niet, omdat het dure geld het sluiten van leeningen onmogelijk maakt.

Nu gaan de oogen van de speculanten op de effectenbeurs open, de koersen dalen. Wel seint Amerika zijn S.O.S. „condition extremely sound", doch aan dezen noodkreet wordt minder gevolg gegeven dan men had verwacht. De lust tot koopen ontbreekt, zoo gaan langzamerhand aller oogen open. De koersen brokkelen af. Eind October barst de bom. Een bankierssyndicaat groot 300 millioen doll. tracht steun te verleenen, doch tevergeefs 160 milliard doll. werd verloren. Amerika houdt van groote cijfers!

Op de Europeesche beurzen vindt die crisis haar neerslag. Spreker schetst hoe de toestand in Europa verre van rooskleurig was. De koersdaling in New-York verergerde den toestand. Men ziet op alle beurzen ook te Amsterdam koersen van effecten vallen, die slechts weinig verband houden met den toestand in de V.S. Maar de speculanten ter wereld vormen één groote familie.

Hoe zal de toekoemst zijn?

Hoe zal de toekomst zijn? Spreker waagt zich niet aan voorspellingen, doch verwacht in de eerste tijden een verminderd bedrijfsleven. Op het oogenblik heerscht er een depressie; het geld is ruim, en de rente is laag want men onthoudt zich van zaken, de saldi bij de banken vermeerderen. Doch men moet niet neerslachtig zijn. De zon blijft schijnen, de aarde blijft vruchtbaar, de natuur heeft een regenereerende kracht. Maar men moet van die krachten gebruik maken en werken. Spreker besluit met de woorden die Voltaire Jean Candide in de mond legt: „Cela est bien dit, mais il faut cultiver notre jardin!"

Op deze rede volgde geen gedachtenwisseling, waarna de voorzitter onder dank aan den spr. de vergadering sloot.

De Theemarkt.

(*Van Dunlop & Kolff*).

BATAVIA, 6 Januari 1930.

De Batavia markt heropende op 30 December.

Er waren opvallend weinig orders in de markt; de biedingen waren flauw en verre van algemeen. Het geringe aantal verkoopen dat tot stand is gekomen, wees op een verflauwende tendenz.

Kwaliteit: — Heeft zich over het algemeen goed gehandhaafd.

Noteeringen: — Zijn nominaal (Inferieure kampong-thee en roodachtige soorten zijn niet genoteerd.

O.P. Finest	73—80
O. P's good medium to good	60—70
O.P.'s ordinary to medium	52—57
P's „ „ good	41—58
P.S. & S. „ „ „	36—50
Dust & Small Fngs ordin. to med.	25—32
B.O.P. Finest	70—80
B.O.P.'s good medium to good	46—65
B.O.P.'s ordinary to medium	35—42
B.P.'s „ „ „	34—43
B.T. „ „ „	25—34
P.F. „ „ „	25—34

Wisselkoers. 3 m/s documents—Amsterdam 98 1/2—Londen 11.92 1/2—America 243 1/4.

Vracht. Amsterdam f 30,—per M3. London f 31,—per M3.—N. York f 32,5 per M3. S. Frisco f 30,—per 40 F.C.

Londen veiling:

Britsch-Indië 6-1-'30: Gewone en middensoorten 1/4 d. hooger.

Op 9 dezer zal te Amsterdam een veiling worden gehouden.

Londen-Noteeringen.

		10-10-29	17-10-29	24-10-29	31-10-29	7-11-29	14-11-29	21-11-29	28-11-29	5-12-29	12-12-29	19-12-29
Good tippy	B.O.P.	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/1 1/2	2/1 1/2	2/1
Medium	B.O.P.	1/3	1/3	1/3	1/3 1/4	1/3 1/4	1/3 1/4	1/3 1/4	1/3 1/4	1/3 1/4	1/3 1/4	1/3 1/4
Ordinary	B.O.P.	10 1/4	10 1/4	10 1/4	10 1/2	10 1/2	10 1/4	10	10 1/2	10 1/4	10 1/2	9 3/4
Medium	B.P.	10 1/2	10 1/2	10 1/2	10 3/4	10 3/4	10 1/2	10	10	9 3/4	10	9 3/4
Ordinary	B.P.	8 3/4	8 3/4	8 3/4	9	9	8 1/2	7 3/4	8 1/2	8 1/2	8 1/2	8 1/2
Good tippy	O.P.	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2
Medium	O.P.	1/-1/4	1/-1/2	1/-1/2	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1 1/4	1/-1	1/1 1/4	1/1
Ordinary	O.P.	9 1/4	9 3/4	9 3/4	10	10 1/4	10 1/4	10 1/4	10 1/4	10 1/4	10 1/2	10 1/2
Good	P.	10 1/2	10 1/2	10 1/2	10 3/4	10 3/4	10 3/4	10 3/4	10 3/4	10 1/2	10 1/2	10 1/4
Ordinary	P.	8 3/4	8 3/4	8 3/4	9	9	9	8 3/4	9	8 3/4	9	9
Medium	P.S.	9 3/4	9 3/4	9 3/4	9 3/4	9 3/4	9 3/4	9 1/4	9 1/4	9 1/4	9 1/2	9 1/4

De Rubberveiling te Singapore.

(*Van Hooglandt & Co*).

SINGAPORE, 2 Jan. '30.

Sinds ons laatste rapport was de rubbermarkt zeer flauw gestemd, voornamelijk in verband met de Kerst- en Nieuwjaars vacantie-dagen; gedurende de laatste dagen verbeterden de prijzen iets.

De Londen en Liverpool voorraden zijn vermeerderd met 433 ton per 21 ult. en nog verdere 863 ton per 28 ult., zoodat het totaal op laatst genoemden datum 73,319 ton bedroeg.

De heden gehouden veiling opende vast.

Eenige partijen Standaard Sheets werden prive verkocht tegen 0,26 3/4 doll. per lb. Tegen het einde werd de vraag iets mincer en liepen de prijzen 1/2 cent per lb. terug. Goede Browns werden vlot opgenomen en ook voor de mindere soorten bestond voldoende belangstelling.

Van de totaal gecatalogiseerde hoeveelheid van 1286 ton, werden 1070 ton aangeboden en 900 ton verkocht.

	doll. cents per lb.		Guldencents p. 1/2 K.G.	
Ribbed smoked sheet standard	—	—	—	—
„ „ Good average quality	0.25 —	0,26 1/2	0.38 1/2 —	0.40 3/4
„ „ off quality	0.22 —	0.25 3/4	0.33 3/4 —	0.39 3/4
Crepe Pale standard quality	—	—	—	—
„ „ Good average quality	9.25 1/2 —	0.26 3/4	0.39 1/4 —	0.41 1/4
„ „ off quality	0.24 —	0.25 3/4	0.37 —	0.39 3/4
„ Brown Fine	0.22 1/2 —	0.23 1/2	0.34 3/4 —	0.36 1/4
„ „	0.19 —	0.22 1/4	0.29 1/4 —	0.34 1/4
„ Dark	0.14 —	0.18	0.21 1/2 —	0.37 3/4
„ Bark	0.12 —	0.13 1/2	0.18 1/2 —	0.20 3/4

Wisselkoers: 140

Koers: 140.

P.S. Het export cijfer uit Malaya voor Dec. '29 bedraagt 48,513 ton.

Copra.

Londen.

8 Jan.

Jan./Febr. 22 pd.st. 7 sh. 6 d. verk.

Radio-Nieuws.

Diversen.

Catalogus.

Het Radioverkoopkantoor „Akiz-Radioholland", hoofdvertegenwoordigers van de N.V. Philips-Radio te Eindhoven en de N.V. Nederlandsche Seintoestellen-Fabriek te Hilversum, heeft een radio-catalogus voor 1930 uitgegeven. De catalogus, welke ook typografisch een goeden indruk maakt, geeft uitstekend weer hoe ruim dit verkoopkantoor op radiogebied voorzien is. Men vindt er o.m. alle aanwijzingen in betreffende een keur-collectie van onderdeelen voor het zelf samenstellen van radiotoestellen.

Programma's.

Bat. Radio Vereeniging.

(*Korte golf 75 M.*)

Donderdag 9 Jan.

7-8.30 Muziek Hotel der Nederlanden.
8.30-10 Dansmuziek.

Vrijdag 10 Jan.

6.45-7.30 Fam. Keuvelaar.
7.30-8 Autopraatje en Rapporten.
8-9 Muziek van Hotel der Nederlanden.
9-10 Mevr. M. Ruiter, zang.

1. O cessate di piargarmi. Scarlatti.
2. Sopraanaria uit „Rinaldo". Händel.
3. Hoffnung. Grieg.
4. Ständchen. Strauss.
5. Mariawiegenlied. Reger.
6. Madonnakindje. Gath. v. Rennes.
7. Air de Mimi. uit „la Boheme" Puccini.
8. Air de Butterfly. Puccini.

Deze zangnummers worden afgewisseld door de pianosolo's:

1. Impromptu. Schubert.
2. Dance Espagnol. Granado's.

Zondag 12 Jan.

11.30-1.30 Muziek van Hotel der Nederlanden.
7-9 Muziek van Hotel der Nederlanden.
9-0 Beethoven Sonates door M. Coronel.

EEN ZEGELKWESTIE.

Het Handelszegel op Productentransacties met het Buitenland.

De Handelsvereeniging Batavia heeft op haar verzoekschrift betreffende het handelszegel op productentransacties met het buitenland een antwoord van den directeur van Financiën ontvangen, waarmede zij het niet eens is. Zij heeft zich thans nogmaals tot den directeur gericht en haar bevreemding uitgesproken ten aanzien van de in het antwoord neergelegde uitbreiding, welke wordt gegeven aan de werking der Zegelordonnantie 1921, doordat als eenig criterium voor de zegelplichtigheid wordt gesteld „dat de handelaar of andere persoon hier te lande gevestigd is en door de transactie onmiddellijk gebonden is, dus als partij optreedt, onverschillig of hij persoonlijk de transactie afsluit, of wel de transactie in zijn naam door anderen wordt aangegaan."

De Handelsvereeniging merkt verder op, dat immers in de zegelordonnantie doorloopend slechts aan zegelrecht worden onderworpen geschriften, betrekking hebbende op hier te lande plaats gehad hebbende handelingen of mogelijkerwijze kunnende dienen in hier te lande te voeren gedingen;

dat de rechtsgrond voor belasting van transacties volgens de nieuwe interpretatie van artikel 109 lid 4 der Zegelordonnantie echter uitsluitend gelegen zou zijn in het feit dat een der partijen bij een in het buitenland plaats gehad hebbende handeling, in Nederlandsch-Indië gevestigd of zelfs maar vertegenwoordigd is;

dat deze interpretatie zou beteekenen dat het Hootdkantoor van een hier te lande gedomicilieerd handelslichaam zegelrecht zou moeten betalen voor alle transacties, tot stand gebracht door een harer in het Buitenland gevestigde en aldaar bijvoorbeeld een bijkantoor beheerende gemachtigden, ook al zou de transactie of het onderwerp daarvan in geen enkel verband staan met Nederlandsch-Indië (zoolang het een der producten betreft, opgesomd in art. 109 lid 3) dus bijvoorbeeld gevormd worden door van de Philippijnen afkomstige copra, verkocht op de Londensche markt aan een Deensch Concern;

dat de onjuistheid der thans gegeven interpretatie onder meer blijkt uit de beperkte interpretatie welke de hoofdinspecteur van Financiën in zijn bij het antwoord gevoegde circulaire geeft aan het 5e lid van art. 109 en dit zoodanig opvat als zouden handelslichamen, niet hier te lande „gevestigd" of „gedomicilieerd", slechts Zegelplichtig zijn ten aanzien van „hier te lande tot stand gekomen transacties";

dat immers de redactie van genoemd lid geenerlei beperking inhoudt en alle lichamen welke „voor eigen rekening of voor rekening van niet hier te lande gevestigde lastgevers of principalen, hier te lande transacties afsluiten" (dus: plegen af te sluiten; van het afsluiten hun bedrijf maken) „ook al zijn zij niet hier te lande gedomicileerd", als hier te lande gevestigd, beschouwt;

dat een dergelijke beperking voorts ook terzijde dient te worden gesteld, aangezien, ware zij juist, deze lichamen (kantoren van in het buitenland gedomicilieerde vennootschappen vormen een groot gedeelte der alhier aan den exporthandel deelnemende lichamen) ten aanzien der door de Handelsvereeniging behandelde transacties met het buitenland nog steeds het thans verlaten criterium, of de transactie al dan niet hier te lande tot stand is gekomen, zouden moeten aanleggen en dus in een andere, en over het algemeen bevoorrechte, positie zouden komen, dan de hier te lande gedomicilieerde lichamen, hetgeen toch wel niet de bedoeling van den wetgever geweest zal zijn;

dat derhalve deze interpretatie van artikel 109 lid 5 als niet op de wet steunende, door adressante terzijde wordt gelaten en de hier te lande vertegenwoordigde, elders gedomicilieerde lichamen geheel op dezelfde wijze worden beschouwd als de hier gedomicilieerde lichamen;

dat derhalve het thans aangelegde criterium van zegelplichtigheid zelfs zou medebrengen dat alle transacties in de bedoelde producten, waar ter wereld ook aangegaan door het hoofdkantoor of een der vestigingen van een lichaam, hetwelk ook hier te lande een eigen kantoor heeft, aan Indisch zegelrecht zou moeten worden onderworpen;

dat voorts, waar artikel 110 lid 4 het zenden van een gezegelde brief of nota aan de wederpartij verplichtend stelt voor alle in den zin van artikel 109 hier te lande gevestigde personen, de hier te lande gevestigde kantoren van handelslichamen, welke elders, bijvoorbeeld te Singapore, een kantoor onderhouden, verplicht zouden zijn stukken op te maken en te zegelen van alle inkoopen door die Singapore-kantoren bewerkstelligd van producten, vallende onder artikel 109 lid 3;

dat een belasting van dergelijke transacties op geen enkele rechtsgrond zou kunnen berusten, vestiging van kantoren alhier door buitenlandsche lichamen of kantoren in het buitenland door Indische instellingen geheel onmogelijk zou maken en voorts de nakoming van deze belasting onmogelijk zou kunnen worden nagegaan;

dat adressante van meening is dat de moeilijkheid om voor iedere transactie afzonderlijk na te gaan of zij al dan niet zegelplichtig is—welke moeilijkheid de voornaamste aanleiding was tot haar verzoek van 19 September 1927—geenszins weggenomen, doch slechts verplaatst is en de mogelijkheid van ontduiking aanmerkelijk grooter is geworden;

dat—ten aanzien van de moeilijkheid—het op vele buitenlandsche markten herhaaldelijk voorkomt, dat de agent, die de transactie uiteindelijk tot stand brengt, de naam van buitenlandsche opdrachtgevers óf in het geheel niet, óf eerst veel later, aan de wederpartij bekend stelt, zoodat het partijen hier te lande óf in het geheel niet, óf slechts veel later bekend zal zijn of hun gemachtigde, agent of vertegenwoordiger in het buitenland, de transactie in zoodanigen vorm heeft afgesloten, dat het onomstootelijk vast staat, dat zij is aangegaan „wel voor rekening van, maar niet in naam van een hier te lande gevestigde handelaar of ander persoon" en dus volgens alinea 8 der meerbedoelde circulaire vrij van zegelrecht zou zijn;

dat — ten aanzien van de mogelijkheid van ontduiking — het in verreweg de meeste gevallen, alwaar het in wezen een verkoop van een hier gevestigde handelaar betreft waardoor deze gebonden is, zeer wel mogelijk zal zijn de transactie in zoodanigen vorm te gieten, dat deze slechts-middellijk of op niet bindende wijze bij de transactie is betrokken, waardoor dus de terzake te wisselen correspondentie vrij van zegel zou zijn;

dat eindelijk het toezicht op richtige naleving der bepaling, waar de te zegelen stukken hier te lande alleen in het bezit blijven van den afgever en zegelplichtige zelf, buitengewoon lastig zal zijn en alleen uit te voeren zal zijn door nauwkeurige inspectie der boeken en bescheiden van allen, die misschien wel eens een der in artikel 109 lid 3 bedoelde producten verhandelen;

dat voorzoover het adressante bekend is, geen enkel buitenlandsche wet handelaren dwingt om de correspondentie over internationale handelstransacties van zegels te voorzien, gelijk zulks volgens de zegelordonnantie 1921 vereischt wordt;

dat adressante voorts meent te mogen opmerken, dat de transacties welker vrijstelling van zegelrecht door haar verzocht werd, (die van *verkoop* van Indische producten naar het Buitenland) *nooit* door tusschenkomst van hier te lande gevestigde makelaars plegen te worden aangegaan.

De transacties met het Buitenland, welke, werden bepalingen als door adressante verzocht, uitgevaardigd, één maal aan zegelrecht zouden worden onderworpen, betreffen in de praktijk alleen de *inkoop* door Indische handelaren van enkele speciale producten, in hoofdzaak rijst. Overigens zou dit bezwaar zeer gemakkelijk te ondervangen zijn door eenige wijziging der redactie, te meer waar de financiëele consequenties daaraan verbonden, uiterst gering zijn.

Dividenden.

Naar Aneta meldt zijn de volgende interim dividenden over het boekjaar 1929 gedeclareerd:

Soerowinangen	6 ptc.
Tarakan	15 pct.
Djatie (1e serie, rood)	f 60,—
id. (1e serie, paars)	f 40,—
id. (2e serie)	f 40,—

Sabang.

Sabang werd bezocht van 1 Dec. tot en met 31 Dec. '29 door: 3 oorlogs- en gouvernementschepen met een totale waterverplaatsing van 1776 ton.

Voorts door 27 Nederlandsche, 34 Ned. Indische, 21 Engelsche, 6 Duitsche, 2 Noorsche, 4 Fransche, 3 Japansche en 1 Russisch of totaal 98 koopvaardijschepen met een inhoud van totaal 474.920 bruto reg. ton: of 1342.341 M³.

De kolenverstrekkingen in deze periode beliepen 22530½ tons.

De olieverstrekkingen beliepen 1544 M³.

De Goud- en Zilverbeweging.

LONDEN, 3 Jan. (*Reuters Handelsdienst via Aneta*). Het ss. *Morea* der P. & O. Steam Navigation Coy. vervoert specie ter waarde van 326.300 pd.st., waarvan:

Zilver	293.800 pd.st	naar	Bombay.
	2.500 „	„	Port Said.
Goud	30.000 „	„	Bombay
(waarvan	20.500 „	„	Calcutta
en	2.500 „	„	Madras).

Het ss. *Novara* der zelfde Maatschappij vervoert zilver ter waarde van 1.400 pd st. bestemd voor Colombo.

Zilver.

	Week geëindigd 25 Dec.	Week geëindigd 1 Jan.
Totale export uit Gr.-Brittannië	9.000 p.s.	310.000 p.s.
waarvan:		
naar China	6.000 „	—
naar Britsch-Indië	—	176.000 „
naar Hongkong	—	84.000 „
naar Duitschland	—	43.000 „
Totale import in Gr.-Brittannië	16.000 „	205.000 „
waarvan:		
uit Frankrijk	14.000 „	38.000 „
uit Mexico	—	71.000 „
uit Britsch-Indië	—	43.000 „
uit Duitschland	—	28.000 „

Goud.

Totale export uit Gr.-Brittannië	147.000 p.s.	465.000 p.s.
waarvan:		
naar Zwitserland	43.000 „	—
naar Duitschland	84.000 „	78.000 „
naar Frankrijk	—	213.000 „
naar Britsch-Indië	—	127.000 „
naar Oostenrijk	—	22.000 „
Totale import in Gr.-Brittannië	4.495.000 „	5.482.000 „
waarvan:		
uit Australië	1.030.000 „	20.000 „
uit Argentinië	792.000 „	2.096.000 „
uit Amerika	4.495.000 „	2.054.000 „
uit Afrika	—	1.286.000 „

N.B. Inkomend goud op basis van muntwaarde. Uitgaand goud op basis van open marktwaarde.

W. L. Veltman †.

De *Loc.* teekent bij het overlijdensbericht van den heer Veltman aan:

In 1889 werd door de heeren Willem Laurens Veltman, koopman, handelende als eenig lid der te Semarang gevestigde firma Van der Linde en Teves, mr. B. R.W.A. Baron Sloet van Hagensdorp, advocaat te Semarang en den heer L. van Loon, koopman, opgericht de naamlooze vennootschap „Maatschappij tot voortzetting der zaken Van der Linde en Teves."

Bij het overlijden van dezen oprichter mogen wel eenige typische herinneringen aan den staat der vennootschap in het oprichtingsjaar worden vermeld. Het kapitaal der vennootschap werd vastgesteld op f 100.000. Door de handelsvennootschap Van der Linde en Teves werden o.m. ingebracht al hare roerende goederen, uitstaande vorderingen, geldswaardige papieren met al de daaruit voortvloeiende rechten; doch onder den last van alle verplichtingen der genoemde firma met uitzondering wat het laatste betreft, van de vordering der Cultuurmaatschappij der Vorstenlanden, voor zoover die meer bedraagt dan f 11.000.

Verder drie perceelen, welke bij de Weeskamer mede werd ingebracht „zonder andere vergoeding dan aandeelen in de vennootschap een twaalftons waterprauw"!

Financiëel grootsch was deze eerste opzet blijkbaar niet. Besloten werd echter tot het aangaan van een geldleening van f 100.000.

Voor de eerste maal werdt tot directeur benoemd de heer Veltman.

Het is — achteraf gezien — interessant te bedenken hoe in betrekkelijk korten tijd in onze stad uit een bescheiden zaak het millioenenconcern van thans is gegroeid, met een personeel dat in de honderden en een payroll, die in de tonnen loopt. Bij dit overlijden van den heer Veltman, dat het begin der zaak in herinnering roept, past een woord van hulde aan de pioniers, die voor de zaak van thans de grondslagen hebben geled en aan de opvolgers, die op die fundaties zoo succesvol verder hebben weten te bouwen.

De Britsch-Indische Betaalmiddelen.

CALCUTTA, 3 Jan. (*Reuter's Handelsdienst via Aneta*).

	15 Dec.	22 Dec.
	in honderdduizenden Rupees.	
Biljetten in omloop	17.910	17.918
Zilv. specie en muntmateriaal in Br.-Ind.	10.860	10.812
Goud specie en muntmater. in Br.-Ind.	3.222	3,222
Obligaties (Br.-Ind. Gouv.)	3.676	3.718
idem (Britsch Gouv.)	150	166

ALGEMEENE VERGADERINGEN.

Vrijdag, 17 Jan. 1930. The Kertasarie Tea Company, Ltd., ten kantore van de heer Harrisons & Crosfield, Ltd., Batavia, uur 10 v.m.

Zaterdag, 18 Jan. 1930. N.V. Eerste Nederl. Ind. Triplex Kistenfabriek ten kantore van den gedelegeerde Mr. W. Smits, Prinsenstraat 6, Batavia, 11 uur v.m.

SPORT EN SPEL.

SCHAKEN.

Het Wereldtournooi.

AMSTERDAM, 8 Jan. (*Aneta*). Het regelingscomité voor het wereld-schaaktournooi heeft er van afgezien om Capablanca aan het tournooi te doen deelnemen, wijl zijn eischen te hoog zijn.

Hij wordt vervangen door Addicks, kampioen van Amsterdam.

GOLF.

Geschrapt!

LONGBEACH, 8 Jan. (*Aneta-Reuter*). De namen van Hagen en Diegel werden geschrapt van de deelnemerslijst van het plaatselijke open kampioenschap. De beide spelers kwamen te laat aan de *tee*, om aan de ronde, die de finalisten zou aanwijzen, te beginnen. Zij trachtten zich te verontschuldigen door te zeggen, dat zij waren opgehouden in een filmstudio, waar zij meewerkten aan de opname van een golfblijspel.

BOKSEN.

Carnera en Scott.

Primo Carnera is nijdig op Phil Scott. Want hij heeft Scott uitgedaagd en Jimmy Johnson, de manager van Scott, heeft daarop meegedeeld, dat, de Engelsche kampioen den Italiaan nimmer zal ontmoeten, doch dat hij en Scott, voor het geval Carnera zich bij een circus zou aansluiten om als curiositeit op te treden, hem gaarne van dienst zullen zijn!

Primo heeft daarop aan de pers geantwoord: „Zoo, zoo. Zeggen ze dat. Nou, maar mijn uitdaging aan Scott is geen grapje. Ik ben bereid de vier beste zwaargewichten van Engeland elk een ronde te ontmoeten, ieder op zijn beurt („niet allemaal tegelijk"), Scott eerste.

De heer Leon See verklaarde, dat Scott zijn hoofd niet recht kan blijven dragen, wanneer hij de uitdaging van Carnera negeert. Carnera zal Scott opeten, als het tot een wedstrijd komt. (Geen wonder, dat Scott dan maar liever met een scheef hoofd blijft rondloopen). Leon See heeft het overigens niet op Scott begrepen, zegt de *Straits Times*, maar op diens manager. Scott heeft waarschijnlijk part nog deel aan de beleedigende termen, waarin het antwoord op de uitdaging is vervat.

Tenslotte meent de heer Leon See, dat Primo een nieuwe zwaargewichtklasse heeft geschapen voor mannetjes van 17 à 19 stone. Geen enkele bokser, die 5 of 6 stone minder weegt, kan van Primo winnen.

(Wij gelooven, dat See een mond heeft van een man van tenminste 20 stone *Red. B.N.*).

DE SCHOOLCOMPETITIE.

De Finale.

H. B. S. — Gvts A. M. S. 0—3.

Bijgewoond door een vrij talrijk publiek o.w. de directeur van de H.B.S. en leeraren van diverse scholen, had gisteren onder leiding van den heer Sommer, de eindwedstrijd van de schoolcompetitie plaats, welke in eene welverdiende overwinning voor de A.M.S.-ers eindigde, die hiermede voor een jaar beslag legden op den fraaien door den B.K.V.B. uitgeloofden wisselbeker.

H.B.S. miste Lamping en Lauw, waardoor de voorhoede zwak was en niet tot grootsche daden in staat; de verdediging daarentegen, waarin Pesch, Sanders en keeper Bruyn de besten waren, was vrij groed. Vooral Sanders, die in tegenstelling met de andere twee genoemden, niet in de V.B.O.-competitie speelt, verdient een pluim voor zijn spel.

Bij A.M.S. speelden eenige goede krachten mede zoolals Toeng (V.V.M.) en Chico (Vios).

Geen wonder, dat dit elftal sterker was dan de tegenpartij en zijn meerderheid tenslotte in drie doelpunten kon uitdrukken.

Vrij spoedig na het begin maakte Toeng het eerste doelpunt, waaraan keeper Bruyn min of meer schuld had (0—1).

Met dezen stand ging de rust in.

In de tweede helft waren de A.M.S.-ers grootendeels in de meerderheid. Bruyn werd dan ook geweldig aan den tand gevoeld, doch de Oliveaan heeft zich dapper geweerd. Verscheidene moeilijke ballen heeft hij er uit gehouden.

Het was voor de H.B.S.-verdediging om wanhopig te worden. Telkenmale kwamen de A.M.S.-ers terug. En daar de H.B.S.-voorhoede te kort schoot door haar verdediging geen oplichting te brengen, werd de druk op Bruyn's heiligdom tenslotte te groot. Meerdere doelpunten konden dan ook niet uitblijven. De linksbuiten Amar smaakte het genoegen Bruyn vlak op elkaar tweemaal te passeeren, waarmede hij den stand op 0—3 bracht.

De leiding was bij den heer Sommer in goede handen.

Vermelden wij nog even de elftallen:

Gvts. A.M.S. Van Riel
Casmir Soejoed
Soewongso, Salim, Chico
A. Gang, Toeng, Halim, Ali, Amar

Taru, Pattie, Hillebron, Boesono, Wyatt
Asman, T. Pesch, Ehrencron
Scipio Sanders
H.B.S. Bruyn

Na afloop reikte de directeur der H.B.S. met een sympathieke toespraak de prijzen uit. A.M.S. mocht behalve den fraaien wisselbeker elf draagmedailles in ontvangst nemen, terwijl de H.B.S. bedacht werd met een vaandel medaille.

Nadat ook de heer P. van Lingen eenige woorden van dank gesproken had tot allen, die medegewerkt hadden tot het welslagen dezer serie aardige ontmoetingen — de Pers werd ook niet vergeten — ging men voldaan uiteen.

Het gesprek van den dag voor de scholieren is thans de wedstrijd, welken hun Bondselftal 15 dezer zal spelen tegen het Bondselftal van den B.K.V.B.

Gezien de sterkte van beide teams, welker opstelling nog nader zal worden gepubliceerd, belooft het een interessante ontmoeting te worden. Gespeeld zal worden in den Planten- en Dierentuin.

LAATSTE BERICHTEN.

De K.P.M.-vloot.

De definitieve plannen voor een tweetal nieuwe, snelvarende schepen ter vervanging van de *Op ten Noort* en de *Plancius*, werden ter nadere bestudeering bij de directie der K.P.M. in Nederland voorgebracht, meldt onze correspondent te Soerabaia.

De aanbesteding is binnen korten tijd te verwachten, daar het in de bedoeling ligt, einde 1931 of uiterlijk begin 1932, beide booten in de geregelde vaart te nemen.

De geprojecteerde schepen zijn aanmerkelijk grooter en ook sneller dan die, waarmede thans de sneldienst onderhouden wordt. De inhoud wordt circa 12.000 ton, dus ongeveer dezelfde als de *Nieuw-Holland* en *Nieuw Zeeland*, terwijl ook de lengte circa 180 M. zal zijn, zooals de Australië-booten. Ter vergelijking diene, dat de *Op ten Noort* 134 M. lang is.

De voortstuwing der nieuwe schepen geschiedt door turbines.

De sneldienstschepen, die alsdan vervangen worden, zullen voor het bevaren van andere routes, waarop thans schepen als *Ophir*, *Van der Wijck*, enz, ingelegd zijn, gebezigd worden.

Uitbreiding Aantal Inheemsche Gemeenteraadsleden.

Naar Aneta verneemt, verkeert het voorstel tot uitbreiding van het aantal inheemsche leden van de Gemeenteraden te Cheribon, Tegal, Pekalongan, Kediri en Soerabaja nog in het eerste stadium van adviseering door de betrokken gouverneurs. Daarna zal de regeering ook nog den Raad van Indië moeten hooren, waarbij de jongste uitbreiding van dat college met twee inheemsche leden uiteraard invloed ten gunste van het voorstel zal kunnen uitoefenen. En eerst dan is de zaak rijp voor een regeeringsvoorstel aan den Volksraad.

Autobus-manieren.

Gisteren had wederom op den Buitenzorgschen weg een botsing plaats tusschen twee autobussen, ditmaal in de buurt van Tjimangis, bij paal 22.

Er kwam uit de richting Buitenzorg een autobus aanrijden met onverantwoordelijk groote snelheid, ondanks de nieuwe Provinciale verkeers-verordening, die in werking getreden is.

Bij paal 22 ligt een bocht in de weg. Deze omstandigheid scheen voor den bestuurder geen reden om vaart te verminderen met het gevolg, dat het zware gevaarte uit zijn koers raakte en met kracht optornde tegen een andere autobus, die heel kalm en behoorlijk links van den weg in tegengestelde richting reed.

De botsing was zoo hevig, dat eerstgenoemde autobus over den wegberm geslingerd werd en kantelde.

Aan de toevallige omstandigheid, dat de autobus zoo goed als leeg was, is het te danken, dat slechts één passagier, een Inlander, gewond werd.

Beide voertuigen werden ernstig beschadigd.

Wij vernamen, dat er strenge maatregelen worden getroffen om op de buitenwegen de bepalingen van de nieuwe verkeers-verordening met de meeste stiptheid te doen naleven.

Waarom zulks niet eerder geschiedde, met ingang van 1 Januri nl. de datum van inwerkingstelling der verordening van 8 Nov. 1929? Omdat, zoo werd ons medegedeeld, verschillende veldpolitiedetachementen de verordening eerst thans hebben ontvangen.

Intusschen hebben op den Buitenzorgschen weg kort achter elkaar weer twee ernstige autobus-botsingen plaats gehad, uitsluitend door te woest rijden, terwijl men op den Bekassiweg dagelijks kan zien hoe sommige autobusbestuurders zich absoluut niet storen aan de verkeersbepalingen en zelfs in de ochtenduren, als de kinderen op weg zijn naar school, met misdadige snelheid voortjakkeren.

Assaineering.

Aneta verneemt, dat de uitvoering der assaineeringswerken ten Noorden van Batavia, ten doel hebbende een radicale bestrijding van malaria krachtig worden voortgezet.

Het nieuwe complex vischvijvers van Kampong Bandan, in het Noord-Oosten van Batavia, waarvan de zuivering en afwatering eenige maanden geleden geheel gereed kwam, werd intusschen aan de bevolking verhuurd. En ook hier valt een bevredigende groei en voorplanting van de visch te constateeren.

Loearbatang, het complex dat reeds veel eerder gereed kwam, is het eigendom der bevolking gebleven. De vischteelt is na de assaineering, door de eigenaren krachtig ter hand genomen. Ook van die nieuwe vischvijvers is de opbrengst alleszins bevredigend te noemen, zoodat de bevolking steeds meer vertrouwen in de hygiënische maatregelen krijgt.

Wel is waar zal slechts nadat de omvangrijke arbeid geheel gereed is gekomen een duidelijke verbetering van den gezondheidstoestand der bevolking ten Noorden der hoofdstad en van die van Batavia zelve merkbaar worden. Maar voor de verdere doorvoering van het groote werk is de medewerking van de bevolking, speciaal van de eigenaren en huurders der vischvijvers, van het grootste belang. En die kan op den duur slechts worden verkregen en behouden worden, wanneer deze menschen er van overtuigd worden, dat de nieuwe wijze van vischkweeken in de gezuiverde vijvers een verbetering of althans geen achteruitgang van de productie met zich medebrengt.

Ook de Heer Couvreur.

Het *A.I.D.* meldt, dat ook het lid van den Raad van Indië, de heer A.J.L. Couvreur heeft bedankt voor het lidmaatschap der vereeniging van B.B.-ambtenaren en wel naar aanleiding van de kwestie-Middendorp. De heer Couvreur deelde het volgende mede:

Geheel los van elke politiek ben ik van meening, dat de vereeniging niet het recht heeft om als censor op te treden van de politieke overtuiging harer leden. De statuten maken het slechts mogelijk om leden uit de vereeniging te schrappen, die zich schuldig hebben gemaakt aan oneerbare handelingen en dat is hier niet het geval geweest, uit een vereenigingsoogpunt gezien. Ik laat hierbij geheel terzijde, hoe men ambtelijk over den heer Middendorp moet denken, evenals ik mijn politieke overtuiging geheel buiten beschouwing wensch te laten. Door het besluit van de vereeniging is echter een onrechtvaardige smaad geworpen op één der leden en dat geeft mij aanleiding om voor deze vereeniging te bedanken.

Nieuwe Bronnen voor de Soerabaiasche Waterleiding.

Zooals reeds eerder gemeld, hebben alle betrokken diensten, de D.V.G., de B.O.W., het B.B. en gouverneur van Oost-Java, der regeering geadviseerd ten gunste van het beschikbaarstellen der Oemboelan-bronnen ter voorziening in het tekort aan leidingwater van de gemeente Soerabaia.

Omtrent de subsidie van f 180.000, welke die gemeente gevraagd heeft op grond van de meerdere kosten, welke die oplossing meebrengt vergeleken met de exploitatie van andere bronnen, verneemt Aneta nader, dat de adviseurs der regeering zulk een subsidie niet gewenscht achten. De D.V.G. bijvoorbeeld is van meening, dat er in 't geheel geen aanleiding voor eenige subsidie in deze kan bestaan, wijl de f 180.000 niet anders zijn dan een winstderving van het gemeentelijke waterleidingbedrijf.

De regeering heeft echter nog geen beslissing genomen.

De Moord op Kapitein De Quant.

De *Borneopost* bevat nadere bizonderheden betreffende den moord op kapitein De Quant:

Het meeste heeft Aneta reeds gemeld. Nieuw is, dat toen de aanvaller kapitein De Quant een doodelijken steek toegebracht had en het slachtoffer van het vlot in de rivier viel, de kapitein riep: „tembak".

Een gestrafte dwangarbeider, zich in de motorboot bevindend, schoot Doerasid dood.

Het blad schrijft overigens:

„Kapitein De Quant staat bekend als onkreukbaar eerlijk, streng gezaghebber, die geen afwijking van bepalingen, ook al worden deze door de bevolking niet begrepen, duldt.

De tragedie is de resultante van consequente plichtsbetrachting van een Europeaan, die totaal vreemd stond tegenover de volkspsyche.

Kapitein De Quant laat een weduwe en twee kleine kinderen achter, met wie wij innig in hun smartelijk verlies medevoelen."

Een Jubileum.

Nader meldt men ons nog omtrent het jubileum van de Bagelen Thee- en Kina Mij.:

De heer Roozeboom deelde mede, dat de maatschappij in de 50 jaren van haar bestaan ruim 24.800.000 pond thee en ruim 1.189.000 kilo kinabast heeft geproduceerd.

Na afloop van de geanimeerde receptie vereenigde men zich aan een lunch in de versierde eetzaal, waarin de lichtletters B.T.K.M. waren aangebracht. Hier werd het woord gevoerd door resident Oosthout mede namens den gouverneur van Midden-Java, door den oudsten administrateur den heer Roozeboom namens het Europeesche personeel, door den vice-president van de plantersvereeniging Semarang-Kedoe den heer E.C. Westhoff, door den regent en door den directeur van het theeproefstation dr. Deuss. De heer Van Vuuren dankte.

Sinagar.

De officier van justitie van den R.v.J. te Batavia sloot de instructie in de zaak van F. W. H. J., voormalig hoofdadministrateur van Sinagar, die verdacht wordt van verduistering van een ton benevens van valschheid in geschrifte betreffende vijf kwitanties.

De behandeling ter terechtzitting is niet voor Mei te verwachten. (Aneta).

Suikerafdoeningen.

SOERABAJA, 9 Jan. (*Aneta*). De V.J.P. verkocht gisteravond 300 tons hoofdsuiker à f 11 aan Britsch-Indië.

TENNIS.

Dierentuinwedstrijden.

De jaarlijksche wedstrijden in den Dierentuin zullen ditmaal gehouden worden op 30 en 31 Januari en 1 en 2 Februari a.s.

TELEGRAMMEN.

NEDERLAND.

Auto-Ongelukken.

ROTTERDAM, 8 Jan. (*Aneta*). In den afgeloopen nacht is een auto in de Kralingsche Plas gereden. De inzittende, de heer Siepman, uit Hilligersberg is verdronken.

's-GRAVENHAGE, 8 Jan. (*Aneta*). De heer Franken, ie bij het auto-ongeluk op den Leidschen Straatweg zeer zwaar gewond werd, is overleden.

De Vliegtocht naar West-Indië.

's-GRAVENHAGE, 8 Jan. (*Aneta*). Naar verluidt is het comité Vliegtocht Nederland-West Indië zeer pessimistisch gestemd, aangezien het de voor den tocht benoodigde geldmiddelen niet bij elkaar kan krijgen.

Uit het Asyl ontvlucht.

's-GRAVENHAGE, 8 Jan. *Aneta*). Uit het psychopathen-asyl te Leiden zijn twee verpleegden ontvlucht.

AUSTRALIE.

De Relletjes te Apia.

WELLINGTON, 5 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). Als gevolg van den moord op een politieagent tijdens de relletjes te Apia, besloot de regeering van Nieuw Zeeland de politie op Samoa te versterken.

Zij heeft den bestuurder van Samoa machtiging verleend alle maatregelen te treffen die noodig zijn om de orde te kunnen handhaven.

De kruiser *Dunedin* is met een watervliegtuig aan boord van Auckland naar Samoa vertrokken.

WELLINGTON, 8 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*) Officieële mededeelingen zijn verzonden naar de voornaamste centra van Samoa, waarin alle bewoners van Samoa, die niet op de plaats van hun domicilie verblijven, bevolen worden om voor 11 Januari naar hun woonplaatsen terug te keeren.

58 personen zijn heden bij den bestuursambtenaar te Mulinu ontboden.

28 oudere personen, die wegens verschil'ende misdrijven gearresteerd moeten worden, doch wier arrestatie door de vereeniging der inlanders, de Mou, werd verhinderd, hebben bevel gekregen zich voor den avond van 11 Januari te Apia te melden.

HET CHINEESCHE RIJK.

Gestoord Diner.

FOOCHOW, 8 Jan. (*Aneta-Reuter*). Een officieel diner dat gisteravond gegeven werd en waaraan, onder meer, aanzaten Yang Schu Chuang, opperbevelhebber van de Chineesche marine en gelijktijdig burgerlijk gezaghebber van de provincie Fukien, en vijf andere leden van het provinciaal bestuur van Fukien, werd plotseling gestoord doordat een bende communistische bandieten de zaal binnendrong, en de gasten met revolvers in bedwang hield.

De zes eerder genoemde personen werden door de bandieten met touwen gekneveld en weggevoerd.

Yang Schu Chuang wordt ergens in Foochow vast gehouden. De andere personen zijn rivier-opwaarts gevoerd.

De comm u iistische troepen, de zoogenaamde volkslegers, oefenen al geruimen tijd een terreur uit in de provincie Fukien.

Maar dit is toch wel het sterkste staaltje van hun brutaliteit.

HET BRITSCHE RIJK.

Na de Bioscoopramp te Paisley.

LONDEN, 8 Jan. (*Aneta-Reuter*). Charles Dorward, de directeur van de bioscoop te Paisley, waarin onlangs de geweldige ramp heeft plaats gehad, is tegen borgtocht op vrije voeten gesteld

De Textiel-industrie.

LONDEN, 8 Jan. (*Spec. Bat. Nwsbl.*) In het jaar-rapport van de textiel-afdeeling van de K.V.K. te Manchester, wordt medegedeeld dat, als gevolg van de voortdurende depressie bij den export van katoentjes en katoenen garens, de Engelsche productie gedurende het jaar 1929 ernstig is besnoeid. De export begon in 1929 goed; 17 millioen lbs. werd in Januari uitgevoerd. De volgende maanden echter verminderde de uitvoer geleidelijk. In Mei kwam weer een opleving waarna weer een inzinking kwam.

„In den handel met Indië hebben wij niet slechts te strijden tegen de concurrentie van Japan, maar ook tegen de producties van de Chineesche fabrieken."

Het is een opvallend feit dat steeds meer Japansche fabrieken hun aandacht besteden aan het fabriceeren van fijner werk.

FRANKRIJK.

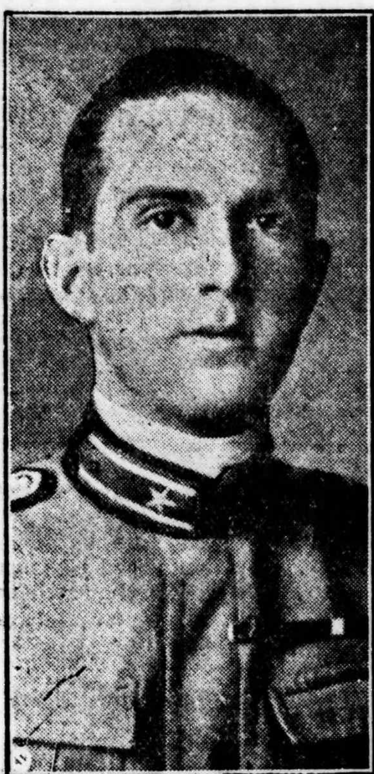
Theater-staking te Parijs!

PARIJS, 7 Jan. (*Aneta-Radio*). Op een vergadering van de theater-directeuren werd besloten alle theaters te sluiten totdat de regeering een aanzienlijke vermindering van hooge vermakelijkheidsbelasting heeft toegestaan.

Een resolutie waarin dit werd neergelegd, werd gezonden aan de Kamer en het kabinet.

Het Huwelijk van Prins Umberto en Prinses Marie José.

De overweldigende plechtigheid. — De voltrekking van het huwelijk in de Paulina-kapel.

ROME, 8 Jan. (*Aneta-Reuter*). Heden ochtend is het huwelijk voltrokken tusschen kroonprins Umberto van Italië en prinses Marie José van België.

De laatste toebereidselen.

In de hoofdstad is in den nacht voor de huwelijksplechtigheid niet geslapen.

Men maakte zich gereed voor de plechtigheid welke 's morgens zou plaats vinden. De bevolking en de ontzaglijke menigte welke uit de provincies en uit het buitenland naar Rome was gekomen, vierden in den gloed van de geïllumineerde stad tot de vroege ochtenduren feest. Dan verdrong men zich om een gunstig plekje te veroveren, vanwaar men de gasten op het Quirinaal zou kunnen zien aankomen.

Het Quirinaal-plein en de groote trap van het paleis waren omgetooverd in een berceau met de meest uitgezochte en zeldzaamste bloemen.

Wanneer bij de ononderbroken stoet van wagens der koninklijke gasten en andere aanzienlijke persoonlijkheden, de wagen arriveerde van een zeer geziene persoon, steeg telkens een luid gejuich op uit de menigte.

Ceremonie-meesters, in fraaie costumes gekleed, brachten de gasten naar hun plaatsen in de Paulina-kapel, of geleidden hen naar de aangrenzende zaal der kurassiers of der dragers van de Annunciata-orde, onder wie Mussolini de voornaamste was. Mussolini werd gevolgd door het corps diplomatique en de leden van het kabinet.

De Paulina-kapel was versierd met bloemen, damasten kleeden en ontelbare lichten, die speelden en glinsterden op de uniformen der officieren, in den dos der damestoiletten en met de vele briljanten en juweelen.

Het plechtig oogenblik.

De climax van de plechtigheid naderde, toen de stoet der vorstelijke personen in de Paulina-kapel verscheen en langzaam naar het altaar schreed.

Alle aanwezigen stonden op en bogen diep.

5 Koningen, 5 koninginnen en 60 prinsen en prinsessen van koninklijken bloede vormden een onvergetelijk tafreel, welke de statie en luister van de vroegere glorie der Eeuwige stad deed herleven. De pracht van deze plechtigheid was ongekend sinds het huwelijk van Edward VII.

Prinses Marie José, geleund op de arm van haar vader en gekleed in haar bruidstoilet van wit fluweel met de ruim zeven meter lange sleep, omzoomd, met hermelijn en afgezet met wit en zilver, werd gevolgd door kroonprins Umberto met zijn moeder, een nobele persoonlijkheid. De prins droeg het uniform van kolonel der infanterie.

De stoet naderde het hoofdaltaar, waarop een groot kruis staat, met aan weerszijden de brandende waskaarzen.

De eerbiedwaardige Kardinaal Pietro Maffi, aartsbisschop van Pisa, celebreerde de bruidsmis.

Het hoogtepunt van de plechtigheid werd bereikt toen Kardinaal Maffi in de landstaal de gewone vragen stelde aan bruidegom en bruid.

Prins Umberto wendde zich alvorens te antwoorden, tot zijn ouders voor hun formeele toestemming. Prinses Marie José echter, antwoordde onmiddellijk „si!"

Dan zette de muziek in en het koor zong het lied „*Oremus pro principe nostrum*", speciaal voor de gelegenheid gecomponeerd door Kardinaal Perosi.

Vervolgens sprak Kardinaal Maffi de formule uit betreffende de onontbindbaarheid van het huwelijk, waarop de prins en de prinses de trouwringen wisselden. Ondertusschen klonken in de kapel de blijde tonen van de hymne, aanduidend dat de huwelijksplechtigheid ten einde was.

Dit is het eerste Italiaansche koninklijk huwelijk dat is ingezegend volgens de nieuwe wetgeving, neergelegd in het verdrag van Lateranen, waarbij het kerkelijk huwelijk tevens burgerrechtelijke gevolgen krijgt.

SPANJE.

Primo de Rivera 60 Jaar.

Primo de Rivera

NAUEN, 8 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). Uit Madrid wordt gemeld dat Woensdag de zestigste verjaardag van Primo de Rivera in alle kalmte is voorbijgegaan.

Onder de gelukwensch-telegrammen was er ook een van den koning. Dit telegram is echter, naar wordt medegedeeld, dubbelzinnig gesteld en bevat geen enkel woord over de politieke toekomst van den dictator.

Ondertusschen is de Spaansche munt op de internationale beurzen weer sterk gedaald, hetgeen bijdraagt tot de onrust die algemeen heerscht.

HET DUITSCHE RIJK.

Reusachtig Proces.

BERLIJN, 7 Jan. (*Aneta-Radio*). In de grootste rechtszaal van Berlijn is een reusachtig en eenig proces begonnen tegen samenzweerders, die de Sovjetstaat wilden ondermijnen.

Er bestaat groote belangstelling voor dit proces en uit alle deelen van de wereld zijn vertegenwoordigers van de pers gekomen. Er zijn zes gedaagden.

De leider van het complot is de Georgiën Karumdize, die een plan had ontworpen om het muntstelsel van de Sovjet te ondermijnen, en daardoor de geheele financiëele en economische structuur. Hij wilde dit bereiken door Rusland te overstroomen met valsche Chervonetz-biljetten, welke in Duitschland waren gedrukt.

Een andere beklaagde is de Georgiër Sadatierashvili, die als tusschenpersoon fungeerde tusschen Karumidze en 4 Duitsche drukkers en graveurs.

Alle zes de beklaagden werden schuldig bevonden, maar als verzachtende omstandigheid werd aangevoerd dat zij niet om gewin gehandeld hadden doch zich door nationale gevoelens hadden laten meeslepen.

Men verwacht dat het proces, waarbij ook aanzienlijke personen betrokken zijn, drie weken zal duren.

SOVJET-RUSLAND.

Het Proces tegen Bessedovsky.

MOSKOU, 8 Jan. (*Aneta-Reuter*). Bij verstek van Bessedovsky, de vroegere raadsman bij de Sovjet-ambassade te Parijs, is voor de rechtbank te Moskou het proces tegen hem geopend.

Hij wordt beschuldigd 15.270 dollars van de fondsen der ambassade verduisterd te hebben.

NOORD-AMERIKA.

De Vliegramp te Santa Monica.

SANTA MONICA, 7 Jan. (*Aneta-Reuter*). De lijken van den directeur van de film-maatschappij, Hawkes, en van Thomas Harris, den requisiteur van het film-studio, zijn gevonden.

De Prohibitie.

OTTAWA 7 Jan. (*Aneta-Reuter*). De Federale regeering van Canada heeft een voorloopig rapport ontvangen van Massey, de Canadeesche gezant te Washington, waarin een schets wordt gegeven van de door de regeering te Washington gedane voorstellen tot een groote uitbreiding van den patrouilledienst langs de grenzen, teneinde paal en perk te stellen aan den grooten invoer van Canadeeschen sterken drank in de Vereenigde Staten en tot het instellen van 500 nieuwe douanekantoren ter vermeerdering van de 100 thans bestaande, waar het verkeer over de grenzen geconcentreerd kan worden.

Thans zijn er langs de grens 1000 plaatsen waar automobielen passeeren kunnen en het is het doel der regeering te Washington, zoo veel mogelijk het grensverkeer te centraliseeren, waardoor de kracht der drankweer en douane zeer wordt versterkt.

DE HERSTELCONFERENTIE.

Opschudding!

's-GRAVENHAGE, 8 Jan. (*Aneta*). Hevige opschudding werd verwekt door een tendentieus Fransch persbericht, meldend dat Tardieu tijdens de gisteren gehouden commissie-vergadering gezegd heeft dat de Duitsche delegatie zich zelve niet vertrouwt, waardoor het onmogelijk is met haar te onderhandelen.

De Duitschers eischen een dementi en verklaren, zoo het niet ontkend wordt, dat zij bereid zijn uit de verklaring van Tardieu alle consequenties te trekken en zij dreigen van de conferentie te zullen heengaan.

Tardieu ontkende de juistheid van deze bewering en desavoueerde het bewuste bericht in de Fransche pers.

Intusschen krijgt men den indruk dat het incident niet gunstig is voor de oplossing van de sanctiekwestie.

Ondertusschen wordt het gemarchandeer over de details voortgezet.

Naar verluidt krijgt Nederland een directie-plaats bij de internationale bank.

's-GRAVENHAGE, 8 Jan. (*Aneta-Reuter*). Wij vernemen dat Tardieu de voor Duitschland aanstootelijke woorden, welke hij ter conferentie bezigde, herhaald heeft toen Tardieu, na afloop der conferentie, met drie Fransche journalisten dineerde.

Een vertegenwoordiger van Havas seinde de uitdrukkingen van Tardieu over.

Men is van meening dat de Fransche premier een onervaren man is voor een internationale conferentie.

*

Bordeaux-radio seint, naar aanleiding van het Fransch-Duitsche incident, de woorden welke Tardieu gebezigd heeft.

„Wij allen hier zijn vol vertrouwen in de plechtige verbintenis die de ministers van het Reich aangaan. Toch hebben de besprekingen geleid tot troebele bevindingen. Gij vraagt vertrouwen in u te stellen doch gij schijnt geen vertrouwen in ons te hebben. Toen er gisteren sprake was om het definitief accoord van kracht te doen worden, bleek uit de discussie dat gij onbestendige bedoelingen betreffende een revisie hebt."

Verder zeide Tardieu: „Gij zegt dat gij het plan Young aanvaardt, maar telkens als het er om gaat de toepassing nader te omschrijven, toont gij u weigerachtig. Een dergelijke houding doet ons twijfelen aan uw capaciteiten om te kunnen onderhandelen.

De vraag welke vroeg of laat gesteld moet worden, wensch ik heden te stellen, want die kan de basis onzer werkzaamheden geheel veranderen."

Curtius, die zichtbaar opgewonden was, gaf in algemeene termen ten antwoord dat Duitschland blijken had gegeven van zijn goeden wil, maar er zijn grenzen aan de betalingscapaciteiten.

Het incident bijgelegd.

's-GRAVENHAGE, 8 Jan. (*Aneta*.) Het Fransch-Duitsche incident ter herstelconferentie is op bevredigende wijze bijgelegd doordat een Fransch communiqué is uitgegeven — waarop door de Duitsche gedelegeerden werd aangedrongen — waarin verklaard wordt dat de bijeenkomst van gisteren „van het begin tot het einde een vriendschappelijk karakter droeg. Er heeft geen incident, van welken aard ook, plaats gehad".

De optimistische meening, dat alles in orde is, zegeviert.

Varia.

's GRAVENHAGE, 8 Jan. (*Aneta*.) De Nederlandsche bewonderaars van Briand's aandeel in het werk voor den vrede, hebben Briand een tegel-tableau van Delftsch blauw aangeboden, voorstellende het Binnenhof.

De minister van Buitenlandsche zaken, Jhr. Beelaerts van Blokland, biedt hedenavond aan verschillende gedelegeerden een maaltijd aan.

Prins Hendrik heeft een bezoek gebracht aan de zalen waar de pers is ondergebracht.

De Int. Bank.

Naar verluidt zal de conferentie binnenkort de kwestie behandelen van de zetel van de internationale bank.

Hierbij zijn nieuwe gezichtspunten te verwachten, daar Zwitserland constitutioneele bezwaren heeft om gedurende vijftig jaar vrijdom van belasting te verleenen. Zoo heeft Nederland wellicht nog een kansje.

's-GRAVENHAGE 8 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). Er zijn ongeveer 200 journalisten in Den Haag voor de herstelconferentie.

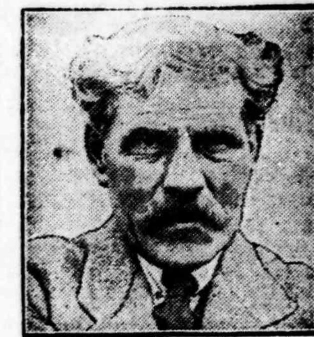
Hiervan zijn er uit Frankrijk 41, Nederland 41, Duitschland 37, Amerika 16, Hongarije 11, Engeland 8, Nederlandsch-Indië 7, Oostenrijk 6, Tsjecho Slowakije 5 en uit de overige landen een of twee.

Zelfs uit Mesopotamië en Sovjet-Rusland zijn journalisten naar Den Haag gekomen.

ALGEMEEN NIEUWS.

De a.s. Marine-conferentie.

LONDEN, 8 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). Men heeft MacDonald, voor zijn vertrek van Lossiemouth naar Londen, geïnterviewd over de aanstaande marineconferentie.

MacDonald.

Hij liet zich optimistisch uit over de vooruitzichten die de conferentie biedt. Maar het heeft geen zin te juichen alvorens de conferentie achter den rug is. Er vallen een of twee moeilijke kwesties te regelen, kwesties die ontstaan door de verschillende condities der landen. MacDonald ziet echter geen reden om bevreesd te zijn dat geen vergelijk tot stand zou komen.

Engeland is — in algeheele overeenstemming met de admiraliteit — bereid om voorstellen te doen om te komen tot een aanzienlijke beperking van de marine-programma's, zonder de veiligheid van het rijk ook maar in het minst te schaden. Maar eenieder, zoowel in Engeland als in het buitenland, moet inzien dat deze beperking afhankelijk is van een desbetreffende internationale overeenkomst. Het is zoo goed als onmogelijk dat een land lager gaat wat de bewapening betreft, dan tot een maat welke redelijkerwijze als nationaal equilibrium beschouwd kan worden.

SCHEEPSBERICHTEN

Haven van Tandjong-Priok.

Aangekomen 8 Jan.

N.I. ss. „Speelman" gez. de Roos, van Djambi en Muntok, agt. K.P.M.

N.I. ss. „Reael" gez. Kandau, van Oosthaven, agt. K.P.M.

N.I. ss. „v/d Wijck" gez. Lodewijks, van Makasser en Semarang, agt. K.P.M.

Ned. ss. „Samarinda" gez. Jager, van Hamburg, en Belawan, agt. R/L.

N.I. ms. „Siberg" gez. Hemkes, van Singapore en Tg/Pandan, agt. K.P.M.

N.I. ss. „Tjikembang" gez. Duit, van Shanghay en Muntok, agt. J.C.J.L.

N.I. ss. „Bontekoe" gez. v/d Berg, van Belawan en Singapore, agt. K.P.M.

Eng. ss. „Giang Seng" gez. Stewart, van Semarang, agt. Kian Gwan.

Eng. ms. „Eurymedon" gez. Francis, van Amsterdam en Padang, agt. M/Watson.

N.I ss. „Brouwer" gez. Remmers, van Pasar Ikan, agt. K.P.M.

Vertrokken 8 Jan.

Eng. ss. „Edendale" gez. Walsh, naar Tg. Pandan, Tg. Pinang, Blinjoe en Singapore.

N.I. ss. „van Goens" gez. Seepers, naar Tg. Pandan en Pontianak.

N.I. ss. „v/d Bosch" gez. Groeneveld, naar Soerabaja.

Ned. ms. „P. C. Hooft" gez. Krijt, naar Singapore, Belawan, Sabang, Colombo, Suez, P. Said, Genua, Algiers Southampton en Amsterdam.

N.I. ss. „Brouwer" gez. Remmers, naar Kalianda, Oosth. en Kota Agoeng.

Eng. ms. „Koolinda" gez. Buckeridge, naar Singapore.

N.I. ss. „v/d Wijck" gez. Lodewijks, naar Padang.

Ned. ss. „Borneo" gez. Potjer, naar Cheribon, Tegal, Pekalongan, Semarang, Soerabaja en Tjilatjap.

N.I. ss. „van Waerwijck, gez. Reenalda, naar Benkoelen, Indrapoera, Padang, Sibolga, Bakongan, Olehleh, Sabang, Sigli, Lho-Seumawe, Penang en Langsa.

Rotterdamsche Lloyd.

ss. „Soekaboemi" 8 dezer uit Cheribon kustreis.
ss. „Merauke" 8 dezer uit Soerabaja kustr.
ss. „Djambi" 8 dezer te Semarang id.
ms. „K. Radja" 8 dezer uit Sabang thuisr.
ss. „Sitobondo" 8 dezer uit P. Said uitr.
ss. „Insulinde" 8 dezer pass. Suez id.
ms. „Indrapoera" 8 dezer uit Meden id.
ss. „Bandoeng" 8 dezer uit Medan id.
ss. „Blitar" 9 dezer te Priok id.

Stoomvaart Maatschappij Nederland.

ss. „Soemba" 7 dezer uit P. Said uitreis.
ss. „Roepat" 8 dezer uit Bombay id.
ss. „Radja" 8 dezer uit Soerabaja kustr.
ss. „Borneo" 8 dezer uit Priok id.
ss. „Kon. der Ned." 9 dezer te Semarang id
ss. „Manoeran" 9 dezer uit Pekalongan id.
ss. „Saparoea" 8 dezer te Amsterdam thuisr.

Holland Amerika Lijn.

ss. „Vlieland" 8 dezer uit P. Said thuisr.

Java New-York Lijn.

ss. „Madoera" 6 dezer uit Norfolk.
ss. „Sembilan" 8 dezer te Boston.

Stoomvaart Mij. „Oceaan".

ss. „Helenus" vertr. 4 dezer van Europa verw. 4 Febr. te Batavia (uitreis).

Java China Japan-Lijn.

ss. „Tjikandi" vertr. 8 dezer van Dairen via Keelung en Tjilatjap n/Batavia.

D. A. D. G.

ss. „Naumburg" vertr. 7 dezer van Singapore naar Makasser uitreis.
ss. „Lueneburg" vertr. 7 dezer van Padang naar Batavia kustreis.
ss. „Freiburg" aangek. 8 dezer te Banjoewangi van Makasser kustreis.
ss. „Altona" aangek. 6 dezer te Amsterdam thuisreis.
ss. „Osiris" vertr. 8 dezer van Colombo thuisreis.
ss. „Leuna" aangek. 4 dezer te Marseille thuisreis.
ss. „Bochum" aangek. 8 dezer te Padang van Batavia thuisreis.

Radioverbindingen.

Binnen bereik van Weltevreden-Radio: Djambi, Borneo, Kon. der Ned., Tjisondari, Tjitaroem, Soekaboemi, Merauke, Memnon, Op ten Noort, Ophir.

Passagierslijst,

van het ss. *Coblenz* uitreis 10 Jan. in Singapore, aansluiting ss. *Plancius* 12 Jan. in Tandjong Priok bij daglicht.

K. Bastian en echtg. P. Dubiez jr, mevr. Ch. Schuette, J. Wellen en echtg., fam. J. Paschitka en 4 kn., H. Sparenberg en echtg., Tong Han Tang, mevr. Chinmei Tang, mevr. A. V. Veenhoff-Scharwaechter, mej. E Wagner, J. Wessels en echtg., mevr. E. Heijn en 1 k., M. Kappeyne v.d. Copelle, mevr. C. Kilsdonk, mej. M. Kla e ıbeek, H. Koch, H. Kramer en echtg., S. Kromsigt, F. Krijgsman, mevr. J. Leslie-Miller en 3 kn., mevr. H. Liboural, K. Linn, mevr. R. Loeb, A. Mokendijk, mej. C. van de Pol, Ch. Puyt en echtg.. dr. D. de Rooy en echtg., A. Swuste, W. Schnabel, M. Schonten, J. v d Wielen en echtg., J. Wiggenraad, mevr. M. de Wild, L. van de Winkel en echtg, fam. J. Zick en 2 k., mej. E. Welfram.

Passagierslijst

van het Dubbelschroef ms. *Indrapoera* van Rotterdam naar Batavia 11 December '29 Gezagvoerder E. P. Ross.

Naar Ned-Indië.

Mevr. K. Abram, W. Ackermann, mej. M. M. Alfing, mevr. wed. G. Alfing-Smit, R.A. Amade, S.D. Barnes, A.F. Bartelen, mevr. Bartelen, mej. C. A. P. Beaufort, N. Beets, mevr. Beets en kd, V.M A. Beguin, mevr. G. Bennink-Muntinga, mej. O. H. Bennink, R. Berndt, Ch. A. Blaset, mevr. Blaset en kn., H W.J.C. Bodewitz, mevr. Bodewitz en kn., R. Boekisch, C P. Borst, E. van den Bos, J. van den Bos, mevr. van den Bos en kd., J L. Bouma, E.W.J. Boysen, C. F. Breedveld, mevr. Breedveld, mej. A.L.M. de Bres, heer Bridson, mevr. Bridson, mevr. E. J. Brouwer-Haverkamp, R. Busser, mevr. Busser, mevr. J. J. Bustraan Ponsen, T. Bustraan jr., E. H. Büttinghausen, J. H. Calmeyer, mevr. Calmeyer, T.R. Campbell, mevr. wed. H.C. Castens-v.d. Geugten, Rev. J. J. Chapman, mevr. Chapman en kn, W.I.M. Constable, G.H. Cook, O. Croiset van Uchelen, Z.L.R. Dekkers, M. Descraques, J. van Dissel, J. B. C, van den Dorpel, mevr. van den Dorpel en kn., mevr. M. E. Dorjee-van Keken, dr. B. M. van Driel, G. C. Droogh, mevr. Droogh, mevr. H. A. C. van Eck-Uytterbroek, mej. T. Efdé, mevr. A. W. C. Ermeling-Maier, A. Ernst, W. F. J. Fels, mevr. Fels, G. C. W. F. Fikenscher, mevr. Fikenscher, J. A. Fleischer, mevr. A. Fremerie-v.d. Stroom, mej. M.A. Gairdner, G.L. Garland, mevr. R. Gertis en kn., W. C. van Gessel, mevr. van Gessel en kn., G.E.J. Gest, mevr. Gest en kd, L.W.H. Geyp, C. Groeneweg, mej. M. Grohé, P. Haanraads, J. H. ten Hagen, mevr. ten Hagen, B. Harding jr., mevr. Harding, mej. E.C.M. Helle, J. J. H. Hellemans, B. Hello, mevr. A.M. Hermus en kn., J.T. de Hesse, mevr. de Hesse en kn., A. Heynekamp, mevr. Heynekamp, mevr. M. J. Hollink-Smakman, E. A. Holyoke, W. H. Hoogerbeets, E. Horrix, mej. J.W. Huigen, C.L. Huyser, mevr. Huyser, F.L. Idenburg, L. Israël, mevr. Israël en kd., C.A. Jansen, mevr. Jansen, dr. M.J. J. de Jong, mevr. de Jong, H. C. Junge, mevr. Junge en kd., A. P. Kaminski, mevr. Kaminski en kn., mevr. J. Keizer Blomsteel, A. Keuser, H.A. Koot Hzn., mevr. Koot, K. Koster, H. J. Kraay, mevr. Kraay, A. Kram, mevr. Kram, mevr. M. A. Kranendonk-Brackx, mr. H. Kreymborg, A.M. van der Krogt, mevr. van der Krogt en kn. J.A. Kruys, mevr. Kruys, O. Lammers van Toorenburg, A.A.F. Leyder, R. Liesendahl en kd., G. A. J. ter Linden, W.F. Lorie, mevr. Lorie, mevr. J.M. Maagdenberg-de Haan, M J.A. Manoehoetoe, mevr. Manoehoetoe en kn, R.A. May, mevr. May en kd, W. Mayer, R J. Meenhorst, H J. Mertens sr., mevr, Mertens en kn, K. Miksch, W.G. Moggenstorm, mej. M.M.M. Monteith, mevr. W. Moor-Kloens, E.L. van Musscher, mevr. van Musscher, L. Muyskens, M. Nieburg, J.L. Paardekooper, mevr. Paardekooper en kn, A.J. Paauwa, W.A J. Palte, mevr. Palte, mej. E.D. Peters, S. Polak, G. Quint, mevrouw Quint, E. Quispel, O.H. Quispel, H. Raat, mevr. Raat en kn, A J. Randall, F.W. van Reeuwijk, J.H. Reiding, J.P. Remmen, R. M. Renger, mevr. Renger en kn, A.F. Rohn, G.J.C. te Roller, mevr. te Roller J H. Rosdorff, P J. van Roy, mevr. van Roy en kd, mevr. A. de Ruiter-Lenstra, ir. F.H. van Rijn, G. Salzmann, mevrouw Salzman, A.K. Scheffer, J.A.F. Schut, E.J. Schijvijnck, jhr A G. de Serière, mevrouw C.W. Sickenga Tenwolde, A. Siebel, mevr. Siebel, F. Sips, P.A. Sips, mevr, W. Sjouke en kn, F. van der Sluys, J A. Speenhoff, mevr. W. Springintveld-Timmers, H.E. Spiy, mevr. Spry en kn, M. Staats, A J.W. Straub, mevr. Straub, mevr. E.S. Tcherkess-v. Exter, mej. Thung Sin Nio, mevr. S.L Tielenius Kruythoff Pool, mevr. D.D. W. Uytterbroeck-Janssen, A.L L. Verdam, mevr, Verdam en kd, mej. M.F. Verdam, mej E E Verdam, F W. Verdam, F.A. Verdam, H.W. Verdries, mevr. N. Verduin Scherrer, mevr. L. Versnel-Beaufort, mevr. K.E.A. Vestiens-Müller, J.A. Vooren, mr. G.A. Vosmaer, mevr. Vosmaer, H. Vreedenberg, mevr. Vreedenberg en kn, mevr. J. de Vries-Stoutjesdijk, W.M. de Vries, mevr. de Vries, E H. van Waardenburg, mevr. van Waardenburg, mej. Waley, A.S. Waley, mevr. Waley, H L. Weidema, mevr. Weidema en kd. W. Weidman, mevrouw Weidman, H.C.F. Weiland, mevrouw M. Menteler-Hessels, ir. H. Westbroek, E. Wiertsema, mevr. Wed. D.F. Willems-Mulder, F.C.C. Willems, mevr. E.M. Willems en kd. W.N. Williams, mevrouw Williams, mej. S. Witsenhuysen, mevrouw C.L. Wuysang, jhr. C.A.L. van der Wijck, ir. H. Zeidler, J.Th. van Zonneveld, mevr. van Zonneveld, E. Zuur.

PALACE HOTEL

KREKOT 25 — 27 TELF. 1721 WELTEVREDEN.

Maandkamers met volledig pension

vanaf **F90.-**

Dagkamers vanaf f 4.50.

Nog eenige ruime maandkamers zonder pension beschikbaar.

69do EUROPEESCH BEHEER.

VENDUHOUDER & COMMISSIONNAIR

TIAN BOEN HAIJ

Matramanweg 87. Tel. 390 en 558 Mr.-Cornelis.

Houdt Venduties met Succesvollen uitslag en onmiddellijke afrekening. 1567

TALRIJKE DANKBETUIGINGEN TER INZAGE.

Ontvangen:

Een keurige collectie

Parijsche Tafelschemerlampjes

met verzilverde voetstukken.

Groote keuze. Voordeelige prijzen.

Firma KHOUW & LIE

JUWELIERS

88do Pasar Baroe 69, — Weltevreden.

GOOD YEAR

Rubber Drijfriemen
Transportbanden
Lucht- en Stoomslangen
Pakking, etc

Vraagt prijzen bij

Akiz.

Batavia. Soerabaia.

88 do

INSPUITING

BROU

Dit alom vermaard middel maakt het gebruik van geneesmiddelen overbodig zooals Santal en Copahu, die walging wekken, de maag vermoeien en een onaangenamen geur verspreiden.

28, Rue Richelieu te Parijs en in alle Apotheken.

1890

Zakdoeken

in alle soorten. Permanente voorraad meer dan 1000 Dozijn.

H. Bonefaas

Weltevreden, Noordwijk 42. Bandoeng, Bragaweg 69.

1911

MAGNEETJES TREKKEN. GETROKKEN

als thee, geven onze Ind. medicijnen alle voldoening. Leverbaar tegen:

Malaria f 7.50. Suikerziekte 15. Gonorrhoe 7.50. Galsteen 5.— Zenuw-Zwakte 5.— Rheumatiek 7.50. Bloedzuiveringskr. (teg. puisten) 7.50. Sex. Zw. 10.— alles voor 1 mnd. gebr. voorts Nierziekte (eiwit 7.— 20 dg.) Niersteen en gruis (7.— 20 dg.) Graveel (7.— 20 dg.) Aderverkalk. (7.— 20 dg.) Dysenterie i. p. 3.50 en 1.75 Maagzweer (9.— 10 dg.) Slechte Spijsvert. (4.50 5 dg.) Diarrhee (1.80 2 dg.) Mijnworm (8.75 5 d.) Geelzucht (f 3.— 1 mnd.) Opgezette Lever (3.— 1 mnd.) Witte Vl. (10.50 v. 14 dg.) Aambeien (10.50 14 dg.) Onger. en Pijnl. Menstr. (3. p. 4 p.) Goede Stoelgang (3.— 4 dg.) Exceemolie 2.50 Haarolie (ter. bev. haargr. 1.25) Slankheidskr. (geen vermag. kr. (6 — 1 mnd.) D. R. kr. (teg. verbloed. bij vr. 7.50 v. 10 dg.) Kraamvr. kr. (10.50 v. 40 dg.) enz.

Voll. prijslijst gratis.

Ook verkr. bij VOLKSBELANG, VOLKSAPOTHEEK en APOTHEEK GEDEH, Weltevreden.

Ind. Kruidenh. Mevr. A. Fransz

Oude Tamarindelaan 53, Welt.

38do

Toon en Kwaliteit.

IBACH — STECK — SCHIEDMAYER — ZEITTER & WINKELMANN — BROADWOOD — PLEYEL — RAWIE.

Een Vleugel of Piano, den naam van één dezer gerenommeerde merken dragende en vervaardigd volgens het tientallen jaren beproefde tropenprocédé, garandeert een superieure toon, aangenaam atouchement en degelijke constructie.

BEKKER-LEFÈBRE

Pianohandelaars sedert 1865
Weltevreden.

161do

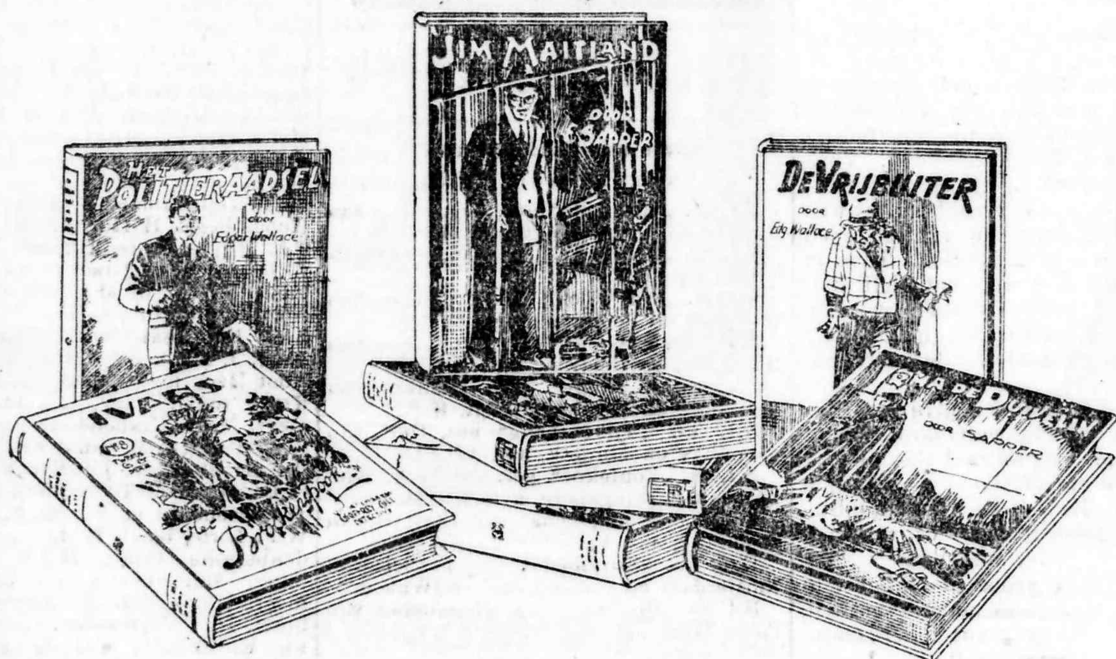
1921 Importeurs: E. DUNLOP & Co.

KONINGSPLEIN OOST 15. 84

Een Keurcollectie Spannende Romans

8 Deelen in Linnen Stempelbanden met fraaie omslagen in kleuren

1. W. Lichtenberg, **Hoe men van een Fatsoenlijk Meisje een N.V. maakt**
2. E. D. Biggens, **De Zeven Sleutels van Baldpate**
3. Edg. Wallace . . . . **Het Politieraadsel**
4. Edg. Wallace . . . . **De Vrijbuiter**
5. E. Sapper . . . . **Jim Maitland**
6. E. Sapper . . . . **Irma de Duivelin**
7. L. Noël . . . . **De Sluier van den Islam**
8. Ivans . . . . **Het Brockenspook**

Dit is wederom een serie boeken waarvan we een groot succes verwachten. Enkele auteurs dezer serie, w.o. Wallace, Sapper en Ivans, zijn bij het publiek reeds voldoende bekend om te weten dat de van hen verschijnende boeken het lezen meer dan waard zijn. Het zijn geen ernstige romans maar luchtige, vroolijke ontspannings-romannetjes, echte kost om eens een paar verloren uurtjes mee door te brengen. Wie eens hartelijk wil lachen beginne aan de humoristische romans van Lichtenberg en Biggens, wie geboeid en in spanning wil worden gehouden, leze Wallace en Sapper. Ze zijn het waard!

De prijs der complete serie, 8 gebonden deelen, bedraagt

slechts F. 21,50

betaalbaar in maandelijksche termijnen van F. 2,50

BESTELBILJET

Ondergeteekende wenscht te ontvangen van

W. GORTER Jr., Boekhandelaar te Bandoeng — Riouwstraat 171,

1 Serie Ontspanningslectuur, bestaande uit 8 gebonden deelen, voor den prijs van F. 21,50, betaalbaar in maandelijksche termijnen van F. 2,50.

Naam ....

Woonplaats ....

Beroep ....

1908

De Bataviasche Spaarbank

OPGERICHT IN **1857**

Noordwijk 34
(Gebouw Nillmij).

Ontvangt bespaarde gelden van f 2.50 tot **f 3.000.—** De **zuivere winst** komt als **jaarrente** geheel ten bate van de **inleggers.** — Voor tusschentijdsche terugnamen wordt 2% 's jaars vergoed en berekend over geheele Kalendermaanden.

Geopend op alle werkdagen van 7.30 uur v.m. tot 1 uur n.m.

Zaterdags tot 12 uur 's middags.

1650

Magneetjes Trekken!

Nederlandsch-Indische Handelsbank N. V.

Gevestigd te AMSTERDAM.
Opgericht in 1863.

Statutair Kapitaal . . .	F 100.000.000.-
Gestort Kapitaal	„ 55.000.000.-
Reserve	„ 27.186.365.33

oofdkantoor te *) AMSTERDAM met Bijkantoren te *) 's-GRAVENHAGE en *) ROTTERDAM

Hoofdkantoor voor AZIE *) BATAVIA met Bijkantoren te *) WELTEVREDEN en TELOK BETONG.

Kantoren in Ned.-Indië: Ampenan *) Bandoeng, Cheribon, Gorontalo, Makassar, Medan, Menado, Palembang, Pasoeroean, Pekalongan, Probolinggo, *) Semarang, *) Soerabaja, Tegal en Tjilatjap.

Kantoren buiten N.-I.: Amoy, Bombay, Calcutta, Hongkong, Kobe, Shanghai Singapore, Tokyo en Yokohama.

Vertegenwoordiging te Londen: Stone House, Bishopsgate E. C. 2.

Correspondenten in de voornaamste plaatsen der wereld.

De Bank KOOPT en VERKOOPT WISSELS en verstrekt REISCREDIETBRIEVEN op de voornaamste plaatsen der Wereld, belast zich met de uitvoering van EFFECTENORDERS zoowel aan INDISCHE als AMSTERDAMSCHE BEURZEN en doet alle andere Bankzaken.

*) Deze kantoren beschikken over een safe-deposit-inrichting. 10

DUIZENDEN

gebruiken Colgate's bedak

GIJ OOK??

Verkrijgbaar in 5 parfums

ECLAT
CASHMERE BOUQUET
LA FRANCE ROSE
BABY
TALC FOR MEN

COLGATE'S

1907

ABONNEMENTSPRIJS:
f 7.50, fr.p.p. f 9.—, buiten Ned.-Indië f 12.50 p. kw.
ADVERTENTIE-TARIEF:
1—25 woorden f 3.75, elke 5 woorden meer f 0.75.
Regeltarief f 0.50 per regel

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN
DERDE BLAD
Directeur G. MOLENAAR

UITGEEFSTER:
N.I. Drukkers- en Uitgevers Mij.
BUREAUX:
Sluisbrugstraat 23, Weltevreden
TELEFOON:
Welt. 2886, 2887 en 2888 (Wisselbord).
Na 5 uur 's midd. Welt. 429

Extra-Territorialiteit

door

PUTNAM WEALE.

Het hatelijke woord dat niet-Chineezen uit de gevangenissen van het Hemelsche Rijk houdt.

Bij de nadering van het nieuwe jaar, waarin volgens het decreet van Nanking alle buitenlanders in China onder de jurisdictie van de Chineesche gerechtshoven zouden komen, is de schijn-regeering op het punt van verdwijnen.

Deze nieuwe vorm van rechtspraak is reeds, niettegenstaande de sanctie van de niet-opgezegde verdragen, zoover doorgevoerd dat de Britsche autoriteiten van het besluit zijn verwittigd.

Drie burger-oorlogen echter en een grens-oorlog, de een na den ander, hebben een onverwachte wending aan deze kwestie gegeven. De besluiten van een regeering, welke door het eigen volk worden genegeerd, kunnen moeilijk *au serieux* genomen worden.

Tsjang Kai Sjek en zijn volgelingen, die verder hebben gesprongen dan hun polsstok lang was, zullen verdwijnen en een erfenis van schulden en verwarring nalaten, welke alle beschrijving tart. De macht zal in handen zijn van een troepje oorlogvoerende generaals en ontevreden politici, die allen gelooven dat zij een Napoleon of een Talleyrand zijn, terwijl geheel andere zaken dan de rechten van buitenlanders hun aandacht zullen bezig houden.

De reden waarom extra-territorialiteit, hoe vreemd dit woord ook moge klinken voor hen, die met deze kwestie niet bekend zijn, zoo kostbaar is, valt niet ver te zoeken.

Door de omstandigheden dat zij dezelfde rechten bezaten als in hun eigen land, hebben mannen van Europeesche en Amerikaansche afkomst aan de Chineesche kust in minder dan negentig jaren tijds een organisatie opgebouwd welke voor de wereld de illusie heeft geschapen dat China geheel zou zijn veranderd. Indien niet, onder bedreiging van wapenen, deze kunstmatige bescherming was afgedwongen, zou het leven der buitenlanders nog hetzelfde zijn als in de dagen van de factorij en in Canton, waar zij aangewezen waren om in een kleine wijk te leven en door de Chineezen werden behandeld als een bijzonder soort schepselen. Door kracht van wapenen uit hun isolement verlost, hebben zij door handels-geest en organisatie-vermogen het grootste deel van de verandering tot stand gebracht welke thans te aanschouwen valt.

Het is het einddoel van de pogingen van Jong China om de beschikking te krijgen over die organisatie, door Westerlingen opgebouwd en dit doel wordt thans zelfs niet meer ontkend.

De ontwikkeling van den *status* van extra-territorialiteit was een langdurig en langzaam proces dat vele jaren in beslag nam. De noodzakelijkheid om te ontkomen aan wreede straffen speelde hierbij een even groote rol als de wenschen om het land open te leggen.

De eerste verdragen, door Engeland gesloten, bevatten niet veel meer dan de bepaling dat Britsche kruisers in elke open haven zouden worden gestationneerd, teneinde orde en tucht te handhaven onder de Britsche zee-lieden. Het waren Amerikaansche juristen, die het eerst de jurisdictie der consulaten vastlegden, hetgeen werd opgenomen in het Amerikaansche verdrag en wel in de bewoordingen dat „alle kwesties betreffende rechten, zoowel van personen als op goederen, welke tusschen de Amerikaansche onderdanen in China zich zouden voordoen, onderworpen zouden worden aan de jurisdictie van de eigen regeering".

Voor het opnemen van deze bepaling was een zeer bijzondere aanleiding.

Dr. H.B. Morse, de historicus op het gebied van China's internationale betrekkingen, beschrijft de laatste Chineesche rechtspraak over een Amerikaansch onderdaan als volgt:

„... Een Amerikaansch zeeman liet een aarden kruik vallen of gooide die kruik weg, waardoor dit voorwerp in aanraking kwam met het hoofd van een vrouw, die zich in een boot bevond. De vrouw viel hierdoor overboord. Men eischte de uitlevering van den zeeman, welke echter werd geweigerd, waarop men verder allen Amerikaanschen handel verbood.

Hierna werd besloten om aan boord over den man recht te spreken. De rechtszitting werd geleid door den plaatselijken magistraat, die de beschuldiging aanhoorde, verder een uiteenzetting van alle tegenbewijs weigerde, alle verdediging of verklaring afwees en den beklaagde zonder meer schuldig verklaarde.

Na dezen belachelijken vorm van proces, werd de matroos door de scheepsofficieren in boeien geslagen, maar niet uitgeleverd. Nog steeds werd alle handel verboden tot ergernis van de Amerikaansche scheepvaart en de kooplieden.

Na een week werd hij overgedragen voor een tweede rechtszitting, ditmaal aan den wal. Bij deze behandeling waren slechts Chineezen tegenwoordig; opnieuw werd hij schuldig verklaard, waarna hij werd geworgd en zijn lijk aan zijn officieren overgegeven.

Hierna werd de Amerikaansche handel heropend".

***

Dit voorbeeld is het beste bewijs om aan te toonen, waarom extraterritorialiteit in den tegenwoordigen vorm bestaat. Teneinde aan te toonen dat een dergelijke „behandeling" in deze dagen geheel niet onmogelijk zou zijn, wisten vier maanden geleden eenige Britsche politie-ambtenaren in Shanghai een terechtstelling bij te wonen en te fotografeeren. De bijzonderheden van deze terechtstelling, een worging, kunnen beter niet worden gepubliceerd. Vermelden wij slechts het markante feit dat het twintig minuten duurde alvorens het slachtoffer den laatsten adem uitblies. In dit geval was een Chinees de dupe, doch bij uitschakeling van extra-territorialiteit kan een volgend slachtoffer een buitenlander zijn.

Niet genoeg kan er op worden gewezen dat China, uitgenomen de havens waarin extra-territoriale rechten, gelden, nog tot de Middeleeuwen behoort wat de rechtstoestanden aangaat.

De normen der samenleving en de gewoonten van den Chineeschen boer en den Chineeschen handelaar zijn die der Veertiende Eeuw. Op ieder moment kan elke stad in China overrompeld worden door een bende bandieten, die

Generaal-Veldmaarschalk von Mackenaen, een van de meest bekende Duitsche legeraanvoerders, werd 6 December 80 jaar.

op dezelfde wijze zullen buishouden als wat Tyler's menschen dit indertijd in Londen deden. Zij zouden slechts verkoolde overblijfselen en lijken achter laten.

De vreemdeling en de militaire garnizoenen, zooals die bijvoorbeeld in Shanghai, Tientsin, Peking, Dairen en Moekden aanwezig zijn, houden een schijn van tucht en orde op, waarbij natuurlijk de vrees voor eventueele repressaille-maatregelen eveneens een groote rol speelt.

Daar China slechts ten halve een generatie van verwarring en bloedvergieten heeft doorleefd, is het eenige waar China nog op kan hopen een vrede tengevolge van uitputting.

De actie tegen de extra-territoriale rechten vindt vooornamelijk haar oorsprong in de verkeerde interpretatie van de bepaling der Washington-conferentie van 1922. In de periode na die conferentie reorganiseerde China, dat een groot aantal bepalingen had opgesteld, enkele van zijn gerechtshoven en liet het een aantal gevangenissen bouwen, meenende dat thans nog alleen maar tot actie behoefde te worden overgegaan.

Daar China zich richt tot een wereld welke vagelijk naar vrede en internationaal recht verlangt, is het er van overtuigd dat succes slechts een kwestie is van een groote mond opzetten.

Gelukkig gaat het hier om zeer voorname belangen en geld heeft meer invloed dan juridische argumenten.

Men schat het buitenlandsche kapitaal dat einde 1929 in China is vastgelegd op duizend millioen pond sterling of vijf milliard dollars, in den vorm van land, gebouwen, schepen, dokken, spoorwegen, blanken, mijnen, olie-bedrijven en andere ondernemingen. Hiervan bezit Engeland een waarde van 400 millioen pond; Japan 250 millioen Frankrijk en de Vereenigde Staten ieder een 100 millioen en België, Holland en de Scandinavische landen de rest.

Het grootste gedeelte van deze bezittingen — 700 millioen pond sterling — bevindt zich in Shanghai waar de waarde van den grond al voldoende is om een oorlog te veroorzaken.

Wanneer deze uitgebreide bezittingen worden opgeheven of in gevaar gebracht, zal niet alleen de wereldhandel een groote schok ondervinden, maar de geheele organisatie van den handel in Oost-Azië zal in wanorde geraken en het lot van den landbouwer van Canton tot Harbin zal nog ondragelijker zijn dan heden ten dage.

Waarom stelt de kliek van Nanking zich dan zoo rotsvast op het standpunt van de afschaffing der extra-territorialiteit?

Omdat deze openlijk beschouwd wordt als een kwestie van nationale trots. Als Turkije er in geslaagd is om de afschaffing van de capitulaties te verkrijgen, waarom zou China zich dan minder invloedrijk toonen?

***

Het bovenstaande is echter slechts een gedeelte van de waarheid en zelfs een klein gedeelte.

In werkelijkheid lacht de afschaffing van de extra-territoriale rechten der regeering zoo zeer toe omdat die opheffing de positie van den man die de teugels van de regeering houdt, zeer zou versterken, al zou het dan wellicht voor korten tijd zijn.

Een belasting-heffing in Shanghai, bijvoorbeeld, volgens de methoden van de Chineesche krijgs-heeren, zou meer opbrengen dan het brandschatten van twee provincies. Als elke vreemdeling en elk buitenlandsch schip kon gebracht worden op een terrein waar de belasting-heffer kon doen wat hij maar wilde, zou de opbrengst voldoende zijn om tienduizenden soldaten op de been te houden.

„Brood en Spelen!", schreeuwden de burgers van Rome in tijden van decadentie. „Vreemdelingen en hun eigendommen!", schreeuwen de Chineesche leiders die het met elkaar eens zijn.

Oogenschijnlijk is de aanval niet te onderschatten. China's bevolking vertegenwoordigt één-vierde van die der geheele wereld en de handel in de Pacific hangt voor het grootste gedeelte af van hetgeen aan haar kusten voorvalt. Het groote probleem is om een overbrugging te vinden tusschen een bevolking uit de Veertiende Eeuw en omstandigheden uit de Twintigste: een kloof van 600 jaar. Een lastiger kwestie dan welke ook.

Discussies over „de lijn inkorten", d. w. z. beperking van de extra-territoriale rechten tot enkele streken, is uit den booze. De lijn is reeds zoover ingekort dat er practisch niets meer overblijft.

Vijf jaar geleden hadden de Chineesche spoorwegen een mooie toekomst. Heden ten dage echter, ontdaan van alle buitenlandsche contrôle, leiden zij een armoedig bestaan en zijn overgeleverd aan de grillen van het Chineesche volk.

Tsjang Kai Sjek heeft de beduidend toegenomen ontvangsten uit de tolrechten niet gebruikt om het beheer te reorganiseeren of om de geldelijke verplichtingen tegenover het buitenland financiëel veilig te stellen, maar om nog 440 millioen Mexikaansche dollars (veertig millioen pond sterling) te leenen voor doeleinden welke niet nader zijn bekend gemaakt. Het geheele bedrag is thans verdwenen.

Er is echter nog een omstandigheid te vermelden en wel de meest invloedrijke van alle: Japan zal zich zeer zeker niet laten leiden door eenig sentiment in zijn gevoelens, daar het zich dit niet kan veroorloven. Japan zal zijn bezittingen en zijn onderdanen tot het uiterste beschermen.

Nanking kan verdragen als geëindigd verklaren en nieuwe bepalingen in het leven roepen om de omstandigheden te dwingen—Japan haalt slechts de schouders op en volhardt in een stoïcijnsch stilzwijgen.

Het heeft een toover-macht achter zich: de macht der wapenen.

Als Japan de krijgstrompet steekt, zal China in het niet verzinken en er zal slechts overblijven... het groote vraagstuk van het Verre Oosten.

(*Nadruk Verboden*).

Heelemaal alleen in je eentje . . . Overstroomings-foto uit Engeland.

FEUILLETON.

DOODEMANS ROTS.

Naar het Engelsch van

A. T. QUILLER-COUCH.

31)

Hij sprak die laatste woorden een voor een uit, alsof het een genot voor hem was, en de spot die in de gemeene oogen te lezen stond, deed mij veel meer pijn dan mijn banden. Nadat hij even gewacht had om de uitwerking van zijn plagerij na te gaan ging hij weer zitten, haalde den gesp naar zich toe en zeide:

„Men zal het misschien onvoorzichtig van mij vinden dat ik je deze dingen durf toevertrouwen. Maar ik wil wel bekennen dat ik je eenige satisfactie verschuldigd ben — ik moet wat goed maken van vroeger. En daar ik liever niet heb dat je sterft met een vervloeking van mij op je lippen, zal ik edelmoedig zijn. Luister dan."

Hij legde den gesp plat op tafel en las het volgende opschrift:

„Vertrek		met	„	volle	„	maan	„	Einde	„	Zuid	
Punt	„	27	„	voet	„	N. N. W.	„	22	„	Voet	
W	„	van	„	Ring	„	Noord	„	zijde	„	4	
Voet	„	6	„	Inch.	„	diep	„	bij	„	Punt	
Van	„	Samenkomst	„	Laag	„	water	„	$1^1/_2$	„	Uur."	

Hij las het heel langzaam tweemaal over en keek mij telkens aan om te zien hoe ik het opnam.

„Er schijnt geen touw aan vast te maken, niet waar?" vroeg hij. „Maar wacht even en laat mij er zinnen van maken. Ik wou niet graag dat je de beteekenis ontging. Luister nog eens". Nu las hij het volgende:

„Vertrek met volle maan.

„Aan het eind Zuid Punt 27 voet ten N. N. W.

„22 voet Westelijk van Ring, Noordzijde.

„4 voet 6 inches diep bij het punt van samenkomst.

„Laag water $1^1/_2$ uur."

„Je schijnt het nog niet goed te begrijpen, mijnheer Trenoweth. Heel goed, ik zal het je verder verklaren. De persoon, die dit op dezen gesp graveerde, bedoelde te vertellen dat er iets — laat ons zeggen een schat — gevonden kon worden door iemand die twee lijnen trok vanaf een onbekende plaats: de eene op 27 voet lengte in de richting N.N.W. vanaf de Zuidpunt van die plaats: de andere op 22 voet ten Westen van een zekeren Ring aan de Noordelijke zijde van diezelfde plaats. Zoo heb ik u meen ik verklaard wat ik er van denk. Wat wij overeengekomen zijn een schat te noemen ligt begraven in een diepte van 4 voet 6 inches op de plek waar deze twee lijnen samenkomen. Maar de persoon (u of ik zal ik maar zeggen) moet met volle maan vertrekken. Waarom? Natuurlijk omdat de springvloed samenvalt met volle maan, dus lage ebstand. Wij moeten dus verwachten dat onze schat begraven ligt op een plek die alleen droog ligt bij heel laag water, doode getij. Tot deze gevolgtrekking ben ik gekomen door de laatste woorden: „Laag water halftwee." Het moet dus op zulk een plek zijn, mijnheer Trenoweth, dat wij naar onzen schat moeten zoeken. De vraag is nu maar: Waar is die plaats?"

Dat had ik verwacht en het was een groote vreugde voor mij, dat hij het raadsel ook niet had opgelost. De gesp verklaarde niets, de sleutel vertelde ook niets. Het geheim was dus nog veilig.

Hij moet mijn gedachten geraden hebben, want hij keek mij aan met zijn donkere oogen en zei toen heel langzaam en gedecideerd:

„Mijnheer Trenoweth, het spijt mij dat ik u moet bespotten in uw ongelukkigen toestand; maar kan het u schelen als ik vertel dat u een dwaas is?"

Ik keek hem alleen maar aan tot antwoord.

„Uw vader was een dwaas — een dwaas om medelijden mee te hebben, en u is een dwaas. En dat zou mij doen denken als ik het niet beter wist, dat uw grootvader Amos Trenoweth ook een dwaas was. Maar ik zou hem onrecht aandoen als ik dat zei. Hij was een deugniet, een gemeene, moorddadige, koelbloedige, vervloekte deugniet; maar hij is maar éénmaal in zijn leven een dwaas geweest en dat was toen hij vertrouwde op het gezond verstand van zijn nakomelingen."

Toen hij van mijn grootvader sprak, werd zijn stem plotseling schel en valsch, terwijl zijn oogen van woede en haat schitterden. Maar heel spoedig kalmeerde hij weder en ging even rustig voort als te voren:

„Het verbaast u misschien, dat ik u een dwaas noem. Dat komt omdat u veertien jaar lang geleefd hebt met uw hand als 't ware op rijkdommen die een koning jaloersch zouden maken en er nooit over gedacht hebt ze te grijpen; omdat u uw oogen gesloten hebt toen u hadt kunnen zien is u een arme drommel geweest, terwijl u als een koning had kunnen rondrijden. Op mijn woord, mijnheer Trenoweth, als ik aan uw dwaasheid denk dan zou ik zelf haast medelijden met u krijgen."

Wat kon die man toch bedoelen? Wat was die draad dien ik nooit gevonden had?

„En al dien tijd was het geschreven op dezen sleutel hier, en niet alleen dit, maar er is geen enkele verontschuldiging voor u te vinden. Amos Trenoweth heeft het u letterlijk verteld, dat het hierop geschreven stond."

„Wat bedoel je toch?" kon ik niet nalaten eindelijk te zeggen.

„Ziezoo, dus nu heb je eindelijk je stem terug, hè? Wat ik bedoel? Meen je dat je dat niet evengoed begreep als ik? Op mijn woord, ik ben immers vrij om zulk een uilskuiken uit den weg te ruimen." Hij keek mij een oogenblik met verachtelijk medelijden aan, strekte toen zijn hand uit naar mijn grootvader's sleutel.

„Ik lees hier," zei hij, „en het staat heel duidelijk en klaar geschreven, eenige weinige woorden. Ge moet die woorden wel gelezen hebben, maar ik wil ze voor je herhalen om je geheugen op te frisschen:

„Je huis is op een zandgrond gebouwd. En je hoop op een dooden man."

„Welnu?" vroeg ik, „hoe dwaas ik dan ook was — ook nu begrijp ik het nog niet."

„Mijnheer Jasper Trenoweth, hebt u ooit gehoord van een plaats genaamd Doodemans Rots?"

De waarheid, de geheele verschrikkelijke zekerheid trof mij plotseling als een groote golf en stroomde over mijn gebogen hoofd heen, bruisend en loeiend als het geluid van vele wateren. „Doodemans Rots!" Het zong mij in mijn ooren en overstroomde mij een oogenblik en het was of ik nederzonk en worstelde tegen de golven van wanhoop en ellende. En toen alsof ik werkelijk verdronk kwam mijn geheele leven met al zijn dwaasheden, fouten, verijdelde droomen en verwachtingen achtereenvolgens met groote snelheid voor mijn oogen voorbij. Weder zag ik mijn moeder's geduldigen, verlangenden glimlach, mijn vader's lijk uit de zee opgehaald, het gezicht met het zeewater droppelend uit zijn blonde haar, den strijd op de rots, het gerechtelijk onderzoek, het vreeselijke gezicht voor het venster, de doode lichamen van mijn ouders naast elkander op het bed, het tooneel in het speelhol met al die bleeke, wanhopige gezichten, Claire, mijn verloren geliefde, de rivier, de schouwburg, Tom's dood, en dat laatste vreeselijke tooneel van Francesca, en het donkere bloed druipende op haar wit gelaat en neerdruppelend op den grond. Ik trachtte mijn handen voor mijn gezicht te slaan, maar de touwen hielden mij vast en sneden mij in de armen als brandend staal. Daarna was het of ik plotseling de straat opstormde en de gele vrouw danste voor mij uit, haar diamanten flikkerden in het gaslicht, haar koude zwarte oogen bespotten mij of het dansende moeraslichtjes waren. Toen hoorde ik vele bellen in mijn ooren klinken, vermengd met een helderklinkenden lach, alsof de booze geesten jubelden.

Langzamerhand verdween dat alles

Het Transatlantisch Luchtvaartverkeer

door

IR. EDUARD ARMSTRONG.

Een geregelde luchtvaartverbinding Europa — Amerika? — Een Amerikaansch project. — Acht drijvende landingsterreinen. — De technische moeilijkheden. — De lijn in 1932 in bedrijf?

II (*Slot.*) *)

Aan de uitwerking der plannen voor een keten van drijvende vliegterreinen over den Atlantischen Oceaan nemen deel eenige der in het marinewezen meest ervaren ingenieurs en technici, die in de zaken en financiëele wereld de eerste plaatsen innemen. Het is gewoonlijk niet moeilijk, degenen, die zich de moeite geven, het plan te onderzoeken, te overtuigen, dat drijvende vliegterreinen tegen aannemelijke kosten kunnen worden vervaardigd en voor het beoogde doel kunnen dienen. Het is echter moeilijk, ook voor technisch geschoolden, tot klaarheid te komen over het verankeringssysteem en zijn betrouwbaarheid in alle gevallen, waarmede op zee rekening moet worden gehouden. De verankeringsdiepte bedraagt bij de meeste dezer stations 3200 tot 4800 M. Een eenvoudige berekening bewijst, dat de ook op schepen gebruikelijke ankerkettingen reeds voor zij de helft van de genoemde diepte zouden hebben bereikt, door hun eigen gewicht zouden breken. Hangbruggenkabels overtreffen ankerkettingen echter belangrijk aan sterkte, zoodat zij in vele gevallen reeds voor verankeringsdoeleinden in wateren tot 4000 M. diepte werden gebruikt.

Het kabelverankeringssysteem, dat door de voornaamste kabelingenieurs ter wereld werd ontworpen en dat voor de verankering van het eerste drijvende vliegveld, het eerste van de transatlantische serie zal worden toegepast, dat ongeveer in het midden van de Atlantische route tusschen New-York en Bermuda geplaatst wordt, zal weerstand bieden aan het geweld van de grootste golven, die ooit geconstateerd zijn en tevens aan een windsnelheid van 160 mijlen per uur. Daar de kabels zich geheel onder water bevinden, is de slijtage van het materiaal onbelangrijk. Teneinde een zoo groot mogelijke houdbaarheid te bereiken worden er gegalvaniseerde stalen kabels voor gebruikt, voor welke de vervaardigers een levensduur van meer dan 20 jaren garandeeren.

Om stormen, nevel, wind, ijs en hagel te ontgaan, is de transatlantische vliegroute iets ten Zuiden van de gebruikelijke scheepsroute ontworpen. Ten Zuiden van den veertigsten breedtegraad kan op goed vliegweer vrijwel zonder nevel gedurende het grootste gedeelte van het jaar worden gerekend.

Alvorens de officiëele transatlantische vliegdienst wordt geopend, wordt voor experimenteele doeleinden een volledig station tusschen New-York en Bermuda geopend. Het hydrografische departement van de Amerikaansche marine heeft onlangs een speciaal diepzee-onderzoek in deze gebieden ter hand genomen en onder water een plateau waargenomen van ongeveer 6,5. bij 9,6. KM.; het verheft zich ongeveer 1080 M. boven den omringenden zeebodem. Dit plateau ligt op 68 graden Westerlengte en 36 gr. 40 min. Noorderbreedte op een diepte van 3900 M.

Door de stichting van deze drijvende vliegvelden kunnen oceaanvluchten even veilig en tegen even gunstigen prijs worden uitgevoerd als andere oceaanreizen. De vliegterreinen zullen absolute veiligheid bieden en in alle omstandigheden, waarmede ter zee moet worden rekening gehouden, als toevluchtshavens dienst kunnen doen. De vliegtuigen zouden zich bij transatlantische vluchten nooit meer dan 320 KM. van een landingsplaats met gelegenheid tot brandstofinneming bevinden en bovendien in radiotelefonische verbinding staan met de vliegstations.

Indien een vliegtuig genoodzaakt zou zijn, te dalen, dan zou het van elk station uit met snelle booten hulp gebracht kunnen worden. Bij ongunstige weervooruitzichten zouden de vliegtuigen draadloos gewaarschuwd kunnen worden, de veilige vliegterreinen niet te verlaten.

Veiligheidsfactoren, die de landvluchten niet hebben, zijn deze, dat geen gebergten gepasseerd behoeven te worden en geen plotselinge verandering van de windrichting is te vreezen; bovendien is de gekozen Zuidelijke route, ofschoon langer dan de door Lindbergh, Chamberlain en Byrd gevolgde, verreweg de veiligste. IJsvorming op de vliegtuigen is in ieder jaargetijde onmogelijk. De route ligt geheel buiten het gebied van het pakijs en de drijvende ijsbergen en wordt daardoor nog niet door 10% van de cyclonen geteisterd, die woeden in het gebied van de meer Noordwaarts gelegen scheepvaartlijnen.

De transatlantische reeks drijvende vliegvelden zal inderdaad een internationale heirweg worden. Het internationale karakter komt in het bijzonder tot uitdrukking, doordat de vliegstations niet worden gebracht onder de wetten van een of ander land en daarom voor den internationalen dienst zonder bepalingen of verdragen kunnen worden gebruikt. Wanneer men de beteekenis van de drijvende stations in aanmerking neemt, ligt de consequentie voor de hand, dat de Atlantische vliegvelden gezamenlijk als een erkende staat met eigen overheid en rechtsspraak zouden kunnen worden beschouwd. Het zou toch mogelijk zijn, dat een reeks drijvende vliegstations, die door radio en vliegtuigen met elkaar in verbinding staan, zich als staat organiseert, die eventueel in den Volkenbond zou kunnen worden opgenomen. Stellig heeft deze voorstelling iets fantastisch, maar onuitvoerbaar is het plan niet.

Volgens de tegenwoordig bestaande plannen zou de transatlantische vlieglijn in het jaar 1932 bij wijze van proef in bedrijf worden genomen. De ontwikkeling en de exploitatie van de vlieglijn op de basis van internationale samenwerking zal dagelijksche transatlantische vluchten mogelijk maken en wel door Amerikaansche, Britsche, Fransche, Duitsche, Nederlandsche, Italiaansche en Scandinavische vliegtuigen, die passagiers zouden kunnen vervoeren tegen concurreerende prijzen. De vliegmaatschappijen gezamenlijk zouden aldus per dag op aannemelijke voorwaarden in beide richtingen over den oceaan 500—1000 passagiers en enorme hoeveelheden post kunnen vervoeren.

Alleen het vliegverkeer maakt een snelle verbinding der continenten mogelijk; voor een bedrijf met machines van doelmatige grootte zijn echter de drijvende vliegstations noodzakelijk. Wanneer dit project in een daad kan worden omgezet, zal het succes zonder twijfel niet achterwege blijven. De constructie en het gebruik van de groote vliegboot en het bestuurbare luchtschip is uitsluitend een overgangstoestand in het oceaanvliegen, daar deze beide typen geen geregelden vliegdienst veroorloven en er geen bedrijfsbesparing mede zou worden bereikt, die het gebruik van drijvende vliegstations meebrengt.

(*Nadruk verboden*).

*) Men zie het Derde Blad van Zaterdag j.l.

BUITENLAND.

De Spoorwegramp bij Namen.

Telegrafisch is ons reeds gemeld dat 10 December een vreeselijke spoorwegramp heeft plaats gehad aan de lijn Brussel — Namen, vlak voor laatstgenoemd station. De spoorlijn Brussel — Namen, is een deel van de kapitale verbindingen Nederland — Zuid-Europa via den Elzas.

Wij lezen over dit ernstig ongeluk nader in de *Tel.*:

Toen wij omstreeks tien uur de plaats van de ramp bereikten, had zich een groote volksmenigte voor het station Namen verzameld. Ambulancewagens rijden voortdurend door de straten, om de gewonden naar het militaire hospitaal te Namen over te brengen. Men is juist bezig om het afgrijselijk verminkte lijk van den stoker te verwijderen, dat tusschen locomotief en tender ingeklemd is. Van verre zien wij reeds een reusachtige kraan van het spoorwegdepôt Ronet bezig met het verwijderen van de groote onderdeelen der vernielde wagons, die opeengehoopt zijn op de locomotief en den tender. In de nabijheid zijn talrijke reddingsploegen bezig met het opruimen van de kleinere stukken; alle arbeiders uit de omgeving zijn naar Namen gedirigeerd om de lijn zoo spoedig mogelijk voor het internationale verkeer Brussel — Bazel vrij te maken.

Omtrent de oorzaak van de ramp wordt gemeld, dat de trein in Gembloers had gestopt en dat bij het verlaten van het station werd bemerkt, dat de remmen niet werkten. De trein begon daarop met een steeds grootere snelheid de helling af te rijden die van Gembloers tot Namen loopt en die vooral zeer steil wordt bij het dorpje Rhisnes het laatste station voor Namen op zes K.M. afstand gelegen. De trein kwam als gevolg daarvan met te groote snelheid bij Namen aan en door het groote aantal wissels dat zich voor het station bevindt was het onvermijdelijk dat een ontsporing moest volgen. Reeds is gebleken dat nabij het huisje van den wisselwachter de trein op twee sporen heeft gereden, want terwijl de trein op spoor vier moet binnenloopen begaven de locomotief en de tender zich op spoor vijf terwijl de rest van de wagens op spoor vier bleef doorrijden. De bagagewagen, het daarop volgende tweedeklasserijtuig en het derdeklasserijtuig werden geheel versplinterd en in deze rijtuigen werden de meeste slachtoffers gemaakt. Doch ook in bijna alle andere wagons werden menschen gewond daar de wagens door den schok uit de rails werden gewipt en weer met groot geweld op den grond terechtkwamen.

Een machinist vertelt.

Een machinist, die zich nabij de plaats van het ongeluk bevond, toen de ramp plaats had, vertelde nog de volgende bijzonderheden. „Ik bevond mij ter hoogte van het seinhuis, toen ik trein 1202 met groote snelheid zag naderen. Direct bemerkte ik, dat er iets haperde; tot mijn groote ontzetting stelde ik vast, dat de locomotief overhelde en eenige seconden later kantelde zij met ontzettend lawaai geheel om. Het ongeluk gebeurde in enkele seconden, die mij een eeuwigheid voorkwamen. Ik zag hoe de bagagewagen en de daarop volgende wagens op en over den tender sprongen, terwijl de brokstukken overal rondvlogen. Even later vlogen langs den geheelen trein de portieren open en sprongen de reizigers als waanzinnig naar buiten en renden over het emplacement. Zij, die hun tegenwoordigheid van geest behielden, snelden echter naar voren en het waren de menschen uit den trein, meest spoorwegarbeiders, die zich naar hun werk in de depôts van Salzinnes, Namen en Ronet begaven, die de eerste reddingspogingen ondernamen. Van onder de puinhoopen van den bagagewagen hebben wij het lijk van den treingeleider Bouillon gehaald. Den stoker Dewilde konden wij niet bevrijden, hij bleek, toen wij hem zagen, reeds te zijn overleden".

Onder de dooden bevinden zich twee vrouwen een der slachtoffers kon niet geïdentificeerd worden. De meeste slachtoffers zijn arbeiders, onder wie velen uit het Walenland.

Een bankwerker uit de fabriek van Baspres te Namen, die zich in een van de verongelukte wagons bevond, deelde aldus zijn bevindingen mede:

„Gelijk elken dag bevond ik mij in den vroegtrein uit Brussel, om mij naar mijn werk te begeven in de fabriek Baspres. Ik bevond mij in een der eerste wagons samen met andere menschen, die zich blijkbaar ook naar hun werk begaven. Bij de helling van Beauvallon voorbij het station Rhisnes bemerkte ik, dat er zich iets abnormaals voordeed.

Hoewel wij het station van Namen naderden, bleef de trein met een snelheid van 80 K.M. doorrijden. Op de helling, die zich voor het station bevindt, heb ik de remmen niet hooren werken. Ik klom op de bank en gaf den anderen reizigers den raad hetzelfde te doen. Hoeveel seconden aldus verliepen, weet ik niet, maar plotseling vloog het rijtuig met oorverdoovend gekraak aan splinters. De stukken van den wagon vlogen over mij heen, terwijl ik mij wanhopig aan de ijzeren staaf van het bagagenet vastgeklemd hield. De volgende seconde werd het geraamte van het rijtuig met groot geweld naar achteren geslingerd. Te midden van een dichte rook- en stofwolk, zag ik, dat de twee vrouwen en twee mannen, die zich staande in de treingang bevonden, naar voren geslingerd werden.

Ik weet niet, wat er verder gebeurde. Toen ik mijn tegenwoordigheid van geest geheel had herwonnen lag ik op den grond met het lijk van een reiziger op mijn linkerarm. Rondom onder het puin der rijtuigen lagen dooden en gewonden.

De laatsten slaakten ijselijke kreten, die zich vermengden met het gehuil van de verschrikte reizigers. Ik ben de eenige reiziger uit mijn compartiment, die ongedeerd bleef en zal de ontzettende oogenblikken, die ik dezen ochtend beleefde, nimmer vergeten."

Naar bleek, bevonden zich in den trein behalve een groot aantal arbeiders ook vele scholieren voor Namen.

Om den stoker te bevrijden moesten stukken staal uit den tender gesneden worden. Twee M³. steenkool bedekten het lijk.

Het tooneel van de ramp bood een afgrijselijken aanblik. Overal lag half verkoold hout en verbogen ijzer verspreid en er steeg een wrange lucht op van geschroeid hout, smeulend papier en lappen.

In een bonten chaos liggen de brokstukken dooreen. Daarnaast staat een keurig schoon mandje, dat niet in het minst werd beschadigd, waarvan de aanblik ontstelt te midden van die wanorde, als men er aan denkt dat het misschien heeft toebehoord aan iemand, die bij de ramp het leven heeft verloren.

De spoorwegarbeiders bergen het kleine puin in zakken; zij zijn zwart bestoven, als waren zij zelf door de ramp getroffen. Zij wroeten voorzichtig in de scherven, want reeds zijn lichaamsdeelen gevonden, die men aanvankelijk voor stukken hout had aangezien...

Het Station D. P. te Rotterdam.

Er zijn natuurlijk meer stations in Rotterdam. Het Beursstation, en het Maasstation; maar dit, het station D.P. is toch wel het voornaamste, al ziet het er een beetje poover uit. Het geeft den heer Ter Laan in den Rotterdamschen Raad elk jaar een heerlijke gelegenheid om B. en W. te kapittelen, maar dat zal nu moeilijk meer gaan, nu hij zelf tot dat achtbaar college behoort. Eenige verbetering zal er nu komen doordat het plantsoen ervoor opgeruimd wordt. Het verkeer krijgt het gemakkelijker. Maar het station krijgt men nu zonder zijn groen voorschootje, in zijn volle armoede, te zien.

Aga Khan's Huwelijk.

In het oude stadhuis van Aix-les-Bains is het huwelijk voltrokken tusschen Aga Khan geestelijk hoofd van de Ismaelietische Mohammedanen en het jonge meisje uit Savoye, Andrée Carron, meldt de *Tel.* Hier, tusschen de hooge bergen aan het blauwe water van het meer van Bourget, ontmoette acht jaar geleden de Indische vorst zijn bruid, de jeugdige dochter van eenvoudige ouders, thans de wettige echtgenoote van een der rijkste vorsten in Indië, een der meest geziene figuren in mondain Europa en een der bekendste renstaleigenaars.

Maar met al zijn rijkdom en macht kon Aga Khan een wensch niet in vervulling zien gaan. De vorst, die zijn geheele leven in Oostersche praal en Westersch wereldgerucht heeft doorgebracht, had kalm en onopgemerkt willen trouwen, doch de romantiek van dit huwelijk heeft talrijke enthousiaste nieuwsgierigen naar Aix gelokt, onder welke niet minder dan honderd vertegenwoordigers der pers.

De weg van het hotel naar het stadhuis werd afgelegd tusschen de dichte rijen eener juichende menigte. De trouwkamer was bestrooid met varens, anjers en rozen. Aan de hoefijzervormige tafel hield de burgemeester met de driekleurige sjerp om, een lange rede, waarna hij den vorst uit naam van de stad een gouden vulpenhouder aanbood en hem tot eereburger benoemde.

Daarna leidden twee uit Parijs overgekomen imams van de mohammedaansche moskee de godsdienstige plechtigheid. „Ik verklaar" zoo sprak de imam in het Arabisch, „dat Aga Khan onze meester de profeet is, op wien Allah de oceanen van zijn genade heeft uitgestort. Het huwelijk is de heilige traditie van den profeet en in het oog van Allah is hij het meest gezien, die de beste echtgenoot is. Aga Khan vervult zijn grootsten godsdienstplicht, zooals is voorgeschreven door onzen Profeet".

Na onderteekening der papieren waren Aga Khan en Mlle Carron gehuwd volgens de Fransche en den Mohammedaanschen godsdienst. De bruid onderteekende eerst met haar meisjesnaam: Andrée Carron en daarna als de Mohammedaansche prinses Andrée Ef Aga Khan.

Van de plechtigheid werd een sprekende film opgenomen en na afloop daarvan had het paar de grootste moeite na het verlaten van het stadhuis den gereedstaanden auto te bereiken. De politie stond machteloos tegenover de menigte, die de afzetting verbrak, waarbij tal van agenten danig in het nauw geraakten. Ten slotte evenwel kon het pasgehuwde paar wegrijden onder luid gejuich der aanwezigen.

De bruid was gekleed in smaragdgroen velours-chiffon afgezet met marterbont, waarover zij een drie kwart langen mantel droeg eveneens met marter afgezet.

Tot de geschenken van den bruidegom aan de bruid behooren een halssnoer van brillanten en smaragden, een kasteel aan het meer van Burget en een uitzet, dat 1.200.000 francs heeft gekost. Verder schonk hij haar een bruidsschat van 2.500.000 francs.

Het huwelijk van de dochter van Albert Fratellini. Het bruidspaar en daar achter (met kruisjes) de drie beroemde clowns.

---

voor mijn oogen, maar het lachen hoorde ik voortdurend.

Ik keek op, het was Colliver die zat te lachen met zijn duivelsch gezicht.

„Het doet mij goed je te zien," verklaarde hij, „o ja, het is een weldaad voor mijn ziel. Dwaas! duizendmaal dwaas ben je! Ik had nooit gedacht dat ik dat nog beleven zou! Dat ik triomfeeren zou over jou en je vervloekte familie!"

En nu werd zijn stem weer snerpend en schel en zijn oogen schoten vuur; weder kalmeerde hij en werd aan zichzelf gelijk.

„Je zult het tot het einde toe aanhooren," zei hij. „Kijk eens hier," en hij haalde een vet, vuil boek uit zijn zak. „Hier heb je een zee-almanak. Welken datum is het vandaag? 23 December, of liever 's morgens van 24 December den dag vóór Kerstmis. Op den avond van 24 December is het volle maan en laag water te Falmouth om 11.30. Het Noodlot (gelooft ge aan het Noodlot, mijnheer Trenoweth?) kon geen beter oogenblik hebben uitgekozen. Dus over iets minder dan twintig uur zal een van ons beiden den schat in handen hebben. Wie zou het zijn?"

Ik wist maar al te goed wie het wezen zou en die wetenschap was bitter als gal.

„Gelukkig Kerstmis, mijnheer Jasper Trenoweth! Vrede op aarde en welbehagen in menschen. Je mag geen kwaad denken op zulk een dag. Dus vroolijk Kerstmis en een mooi Kerstgeschenk. En wel gefeliciteerd en een gelukkig Nieuwjaar! Waar is u van plan de Kerstdagen door te brengen, mijnheer Trenoweth? Ik denk er over ze op zee door te brengen. U hebt misschien ook wel lust maar misschien liever in de zee. De Theems stroomt snel voort als hij een lijk mee te voeren heeft. Oho!"

„De zeemeermin drinkt van zijn roode lippen
Den kus die zijn liefje ontviel; vrienden
Zing hoera! de klok luidt voor zijn ziel."

„Ik ben bang dat er geen klok voor u zal geluid worden, mijnheer Trenoweth, ten minste nog niet. Niet voordat je liefje het wachten moe wordt —"

„De duivel nam wat zijn deel hij vond
Zing hoera! hij wacht nu op u!"

„Ze wachten allebei op u, mijnheer Trenoweth, je liefje en de duivel — wie van de twee zal je krijgen? „De dames eerst" zal u zeggen. Daar ben ik nog zoo zeker niet van. Zeg, mag ik eens raden hoe je liefje heet? Begint haar naam misschien met een C.? Is het soms een beroemde actrice? Heet ze soms Claire? Aha! Claire's mooie oogen zullen rood worden van het wachten voordat zij ze weer op je kan vestigen. Foei, hoe leelijk van je, een meisje zoo lang te laten wachten! En waar zal u al dien tijd blijven, mijnheer Jasper Trenoweth?"

Eindelijk hield hij stil, overmand door zijn eigen wreedheid; hij hijgde van uitputting. Maar bij het hooren van Claire's naam was ik krankzinnig geworden en ik viel woedend uit:

„Hond en duivel die je bent! Ik zal bij al de andere slachtoffers liggen van je vervloekt leven, dood evenals mijn vader dien je laaghartig vermoord hebt vlak bij zijn huis, dood evenals al die andere slachtoffers die je op de „Belle Fortune" hebt gemaakt; dood evenals mijn moeder die haar verstand verloor bij het zien van je helsch gelaat, die stierf toen ze je slachtoffer zag binnendragen; dood evenals John Railton dien je doorstak op —"

„Stil mijnheer Trenoweth houd op met dat geraaskal, of eigenlijk ik luister er met genoegen naar, maar we hebben geen tijd meer. U moet zoo hard maar niet praten begrijpt u," en hij speelde eventjes met zijn mes, „en denk er aan ik moet bij de Doodemans Rots zijn vanavond om halftwaalf."

„Duivel!" ging ik voort, „je kunt mij dooden als je wilt maar ik zal je misdaden optellen tot mijn laatsten ademtocht. Neem mijn leven, zooals je dat van mijn vriend Tom Loveday hebt genomen. Toen je dien hebt doodgestoken in donker, toen je hem voor mij aanzag Neem het zooals je dat aan Claire ook ontnomen hebt —"

„Claire — is Claire dood?" Hij waggelde achteruit en bijna op hetzelfde oogenblik meende ik een geluid te hooren aan den anderen kant van de hut achter mij. Ik luisterde een oogenblik, maar denkende dat ik mij vergist had ging ik voort:

„Ja, dood — zij heeft zichzelve gedood vanavond op het tooneel — zij heeft zichzelf doodgestoken — o God! Denk je dat ik bang ben voor je mes? Ach! ik was op het punt mijzelf het leven te benemen, mij te verdrinken, juist op het oogenblik dat ik je stem hoorde en ik kwam aan boord. Ik kwam aan boord om je te dooden. Ga nu je gang, toon geen genade bewezen te hebben!"

Wat was dat voor een geluid, nu voor den tweeden keer achter mij? Wat het ook wezen mocht, Colliver had het niet gehoord, want hij zat somber te peinzen en keek mij onafgebroken aan.

„Neen, ik zal geen genade voor je hebben," antwoordde hij kalm, „want ik heb er een eed op gedaan, dat ik je geslacht geen genade zou verleenen en jij bent de laatste van je geslacht. Maar luister, opdat je een oogenblikje voor je dood die flauwe vriendelijkheid tegenover je geslacht mocht laten varen en vernemen wat die rijkdom beduidt en welk soort lui jullie Trenoweth's bent. Lummel! De schat die verborgen ligt bij de Doodemans Rots is bewaard met den vloek van gedoode mannen en bezoedeld met hun bloed — een rijkdom verworven door snoode zeeroovers — goud, waarvoor menige arme ziel de zee ingeduwd werd en zijn dood vond in de diepe wateren. Het zijn schatten, geroofd van menig schip, afgehaald van menig verrottend lijk door dien snooden hond, je grootvader Amos Trenoweth. Had je dat wel gedacht? Ik zal er je nog meer van vertellen.

Er zal menige ziel wezen die roept om wraak op jouw geslacht, maar jou dood, Jasper Trenoweth, zal een bijzondere vreugde wezen voor één enkele. Je dacht wel dat je grootvader misdaden op zijn geweten had, maar je vermoedde niet dat de gemeenste misdaad die hij beging was de moord op zijn besten vriend. Luister dan. Ik zal kort zijn, maar ik kan mij zelf de vreugde niet ontzeggen, je dit nog te laten weten voordat je sterft. Je moet dan weten dat, toen je grootvader een rijk man was, hij door behulp van zijn vriend, later met zijn hulp, het geheim van den Grooten Robijn was te weten gekomen, iets waar hij jaren lang naar gesmacht had; en op het oogenblik van zijn zegepraal keerde hij het blaadje om en sloeg zijn vriend dood, teneinde den Robijn voor zich zelf alleen te houden.

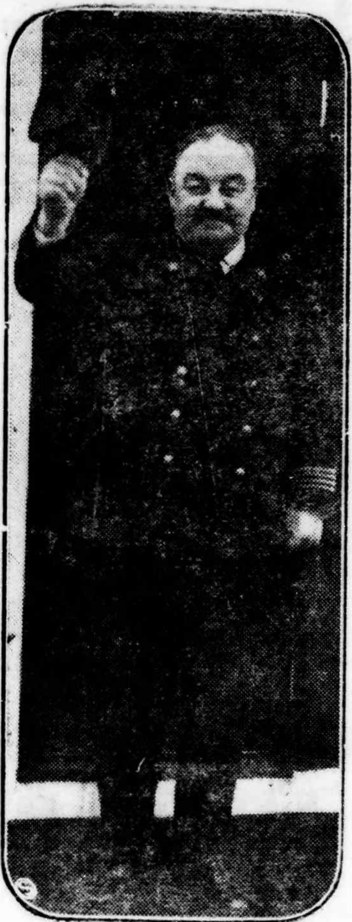
Die dwaas, je vader, hield een dagboek — dat je zonder twijfel gelezen en herlezen hebt. Heeft hij je daarin verteld hoe ik hem eens betrapte op de Adamspiek, met zijn gesp in de hand tegenover een afschuwelijken grafsteen? Die steen was een akelige bespotting van het gezicht van dien vriend; de beenderen in dat graf waren de beenderen van dien vriend. Daar, op diezelfde plek, waar ik je vader ontmoette, heeft zijn vader, Amos Trenoweth, mijn vader, Ralph Colliver, doodgeslagen.

Aha, eindelijk begint er licht te dagen in je onnoozel brein. Jawel; terwijl hij beweerde den ouden priester, die den Robijn in zijn bezit had, te willen beschermen, doorstak hij mijn vader met hetzelfde mes dat ge gevonden hebt in je vaders hart, hij doorstak hem in tegenwoordigheid van zijn vrouw op dat kleine plekje gras aan de helling van den berg en toen mijn wanhopige moeder riep om wraak, overhandigde hij haar het nog rookende mes om zich zelf te doorsteken. Maar zij bewaarde dat mes. Heb je opgemerkt wat er op het lemmet staat? Dat mes had een goed geheugen, mijnheer Jasper Trenoweth.

(*Wordt vervolgd*).

NEDERLAND.

Voor goed aan den Wal.

Kapitein v. d. Heuvel.

Kapitein P. van den Heuvel, die op het laatst van November met de *Statendam* uit New-York te Rotterdam arriveerde, heeft daarmede zijn laatste reis volbracht.

Bij zijn aankomst heeft hij van zijn leven vol ervaring een en ander verteld. In het geheel — zeide hij — heb ik als kapitein 298 rondreizen op New-York gemaakt en bovendien heb ik nog vijf cruse's naar de Middellandsche Zee gedaan. Heel den oorlog door ben ik blijven varen, eerst op de *Rijndam* en toen op de *Nieuw Amsterdam*. Op het laatst was ik de eenige kapitein van de lijn, die nog voer. Zeven jaar ben ik commodore van de vloot van de Holland-Amerikalijn geweest, eerst als gezagvoerder op de *Rotterdam* en nu al weer sinds zeven reizen met de *Statendam*.

De *Statendam* — ging hij voort — is een prachtschip en precies wat wij noodig hebben. Er zijn veel Amerikanen, die snel willen reizen, maar er zijn ei ook heel wat die gezellig willen reizen en die geven allen aan de *Statendam* de voorkeur. Als je een Amerikaan geeft wat hij verlangt, dan wil hij er ook wel voor betalen. Het zijn trouwens altijd heel prettige passagiers. Als de maatschappij drie van zulke booten in de vaart had, dan zou zij er zijn. En dien kant gaat 't zeker op. De *Rotterdam* komt binnenkort geheel gemoderniseerd weer in de vaart.

Avonturen? ja. die heb ik natuurlijk bij de vleet gehad. Als je zoo bijna 42 jaar aan een stuk vaart, dan maak je heel wat mee. Maar ik ben er trotsch op te kunnen verklaren, dat ik nooit een passagier heb verloren. Tegenwoordig zal zoo iets je zoo gauw niet overkomen, maar vroeger met die bootjes van amper 3000 ton, dan kwam er dikwijls heel wat kijken. Met mijn *Maasdam* kwam ik nog wel in veertien dagen over, maar de *Schiedam* en de *Zaandam* deden er wel eens vier weken over, al naar weer en wind waren.

Het ergste wat mij is overkomen is het avontuur met de *Rijndam* geweest. Daarmee ben ik op een mijn geloopen. Ik kon evenwel Londen halen, daar is de lading verstuwd, om de boel weer in evenwicht te krijgen en daarna kon ik opstoomen naar Rotterdam om te repareeren. Slecht weer heb ik ook heel wat gehad. Het kan op dien haringvijver geducht te keer gaan. Toen jaren geleden de *Prins Willem* van den Koninklijken West-Indischen Maildienst, vlak bij het Kanaal is gebleven, zat ik met mijn schuit er dicht bij in hetzelfde weer.

Te New-York hebben ze mijn afscheid niet onopgemerkt gelanten. Den laatstein avoud is heel de Nederlandsche kolonie aan boord gekomen en namens haar heeft de consul-generaal, de heer Montijn, me een zilveren cocktail-stel aangeboden. Maar al ben ik nu geen kapiten meer, naar Amerika reizen doe ik vast en zeker nog wel eens. In Nederland heb ik mijn thuis, in Amerika heb ik mijn vrienden en dat is geen wonder. Als je met je schip in het vaderland lag, dan was je natuurlijk het liefste thuis, maar in Amerika had je wel eens gelegenheid uit te gaan en je vrienden te maken. Ambteloos ben ik overigens toch niet, want een van mijn vrienden heeft mij honoris causa benoemd tot kapitein van zijn jacht. Als zoodanig ben ik nu met groot verlof. Trouwens, ik ga nu wel in Wassenaar wonen, maar ik ga niet tuinieren. Ik ben op zee geboren, meer dan veertig jaar heb ik op zee geleefd, ik houd van de zee en ik zal trachten, mij nog zooveel mogelijk voor de zeevaart nuttig te maken.

St.-Nicolaas voor de Villa van de Prinses.

Twee studievriendinnen van Prinses Juliana hebben op 5 December als St.-Nicolaas en Zwarte Piet in een auto een tocht door Katwijk gemaakt. Voor de villa van de Prinses strooiden zij versnaperingen voor de daar verzamelde kinderen.

Gedenkteeken prof Dr. J· Ritzema Bos.

Te Wageningen is onder groote belangstelling onthuld het gedenkteeken voor wijlen prof. dr. J. Ritzema Bos, die op 7 April 1928 aldaar overleden is.

Aanwezig waren met het uitvoerend comité, voorzitter dr. H. J. Lovink, secretaris ir. C. H. Claassen, de weduwe, de zoon en verdere familie van den overledene, prof. dr. E. van Slogteren, als vertegenwoordiger van den minister van binnenlandsche zaken en landbouw, jhr. S. van Citters, president-curator der landbouwhoogeschool, met den secretaris van curatoren, mr. F. Vlorschutz, de rectormagnificus der landbouwhoogeschool, prof. G. Grijns, met den secretaris van den senaat, prof. mr. J.C. Kielstra, verscheidene hoogleeraren en oud-hoogleeraren, de burgemeester van Wageningen, de heer J.A.M. Wijnandts van Resandt, vertegenwoordigers van land- en tuinbouworganisaties, de vervaardiger van het gedenkteeken, de beeldhouwer August Falise, e.s.

Dr. H.J. Lovink heeft gewezen op de groote beteekenis van Ritzema Bos, den eminenten Nederlander, die zooveel gedaan heeft voor den land-, tuin- en boschbouw van ons land en wel met name voor de phytopathologie.

Nadat nog anderen gesproken hadden, droeg prof. dr. H. Blink het volgende huldegedicht, door hem vervaardigd voor:

Aan de nagedachtenis van wijlen prof. dr. Ritzema Bos bij de onthulling van zijn gedenkteeken te Wageningen op 7 Dec. 1929, door prof. dr. H. Blink.

Uw kracht was gewijd.
Aan een rustloozen strijd;
Tegen ziekten der planten of plagen:
Als schimmel en zwam,
Of rupsenplaag kwam,
De bloemen en boomen belagen.

Gij hebt het kleine gezocht,
Maar het groote gewrocht,
Dat zeggen ons bloemen en velden:
De vrucht in den tuin
De bosschen van 't duin;
Zij blijven uw arbeid vermelden.

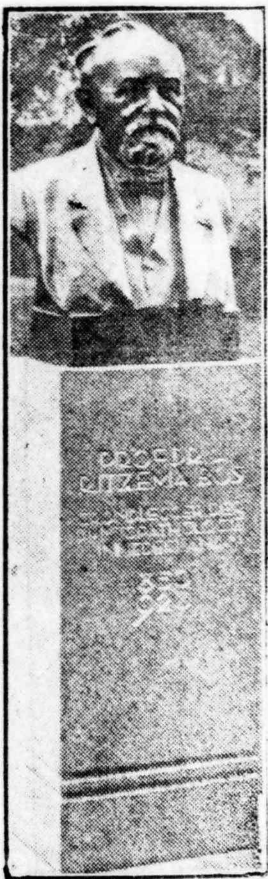
Door daad en door schrift,
Hebt ge uw naam reeds gegrift
In boeken, in hoofden en harten;
Maar het Nederlandsch volk,
Wil als dankbaarheidstolk
Uw beeld, dat de eeuwen zal tarten.

Op een zuil van arduin,
In een heerlijken tuin,
Zal uw vriendelijk hoofd zich verheffen,
Gewrocht van metaal,
Dat het kunst-ideaal
Door teeknende vormen kon treffen.

Daar staat gij als held,
Verwinnaar op 't veld,
Waar uw levenstaak roemrijk volbracht is;
Waar uw naam wordt geëerd,
Gij door daad hebt geleerd,
Dat voor landbouw de wetenschap macht is.

De heer P. Ritzema Bos dankte het comité voor de hulde, zijn vader bewezen. Deze streefde zelf niet naar eer, maar hij zou gestreeld zijn geweest door de wijze waarop hij hier is geëerd.

Daarna begaf men zich naar het grasveld, voor het laboratorium, waar het gedenkteeken is opgesteld.

Nadat de heer Falise het doek had verwijderd en het beeld zichtbaar was geworden, legde dr. Lovink een krans aan den voet, waarmede de plechtigheid was geëindigd.

Kort verhaal.

HET ONBEREKENBARE LOT

door

ANDRE MAUROIS.

(*Nadruk verboden; auteursrecht voorbehouden*).

Toen luitenant Warburton het tijdelijk commando van de compagnie B. der Lonnox hooglanders overnam en zijn positie in de loopgraaf betrok, zeide de kapitein, dien hij afloste hem: „Deze streek is niet al te gezond; de Boches staan weliswaar maar op een afstand van dertig yards, maar het zijn tamme Boches, zij hebben het liefst, dat je ze maar met rust laat".

„Wij zullen eens wat leven in de brouwerij brengen", zeide Warburton tot zijn mannen, toen de vredelievende aanvoerder was verdwenen.

Wanneer wilde dieren al te goed gevoederd worden en allengs veranderen in huisdieren, dan kan men met een paar goed toegepaste vuurpijlen weer furiën van hen maken. Uitgaande van deze overweging, wapende Warburton zich met een vuurpijl, in plaats haar echter omhoog te laten stijgen, liet hij haar een pijl gelijk naar de Duitsche loopgraven vliegen. Een Saksische wachtpost schreeuwde als een waanzinnige: „Aanval met vlammenwerpers!".

De Duitsche machinegeweren begonnen schuchter te spreken. Warburton antwoordde geestdriftig met handgranaten. De vijand requireerde artillerie. Een hagel van schrapnells begon en na een sein begon de Britsche artillerie onmiddellijk met tegenmaatregelen. Den volgenden dag stond in het bericht van den Duitschen generalen staf: „Een aanval, dien de Engelsche troepen in de streek van H. onder bescherming van vlammenwerpers hadden ondernomen, werd totaal tot mislukking gebracht door het gecombineerde vuur van onze artillerie en infanterie."

0275 soldaat Scott H. J., die onder bevel van den moedigen Warburton zijn koning en vaderland diende, keurde diep in zijn hart de vlagen van heldhaftigheid van zijn superieur af. Hij was niet bepaald vreesachtig, maar de oorlog had hem verrast op een oogenblik, waarop hij met een bekoorlijke jonge vrouw was getrouwd en gelijk kapitein Gadsby van de roode huzaren beweert, is een getrouwde man nog maar een halve man. Scott telde de dagen, die hij in de loopgraven moest doorbrengen; nu was deze de eerste van een reeks van tien en de luitenant was een heethoofd.

De beschermengel van degenen, die liefhebben verscheen den volgenden dag in de gestalte van een gewoon stuk papier, waarmede van het regiment een man werd gevraagd, werktuigkundige van beroep, die in P. een desinfecteermachine voor waschgoed moest bedienen. P. was een mooi stadje, dat ten minste acht mijlen achter het front lag. De bewoners hadden het weliswaar voor het grootste deel wegens de zware projectielen, die er zoo nu en dan neerkwamen, verlaten, maar voor een holbewoner uit de loopgraven was het toch altijd een keurige en veilige verblijfplaats.

0275 soldaat Scott, werktuigkundige van beroep, meldde zich aan voor de post. De luitenant gaf teekenen van afkeuring, de kolonel gaf de aanmelding door en de generaal wees hem voor de functie aan. Een oude Londensche, groen geverfde omnibus bracht hem naar het nieuwe leven ver van Warburton en zijn gevaren.

De machine, die Scott te bedienen had, stond in den tuin van het seminarium, een oud gebouw, dat met klimop begroeid was. De directeur van het seminarium, abbé Hoboken, ontving Scott toen men hem aanmelde als een generaal.

„Is U Katholiek, mijn zoon?" vroeg hij hem in zijn gymnasium-Engelsch.

Tot zijn geluk verstond Scott hem niet en hij antwoordde op goed geluk: „Yes, Sir." Deze onopzettelijke verloochening van de Schotsche kerk leverde hem de toewijzing op van de kamer van een gemobiliseerden Belgischen professor, waar hij het weerzien vierde met een ordentelijk bed.

Op hetzelfde oogenblik was de Duitsche kapitein Reineker, commandant van een zware batterij in Paschendaele, zeer slecht gemutst. De post had hem een brief van zijn vrouw gebracht, waarin al te vaak met schijnbare onverschilligheid de naam van een gewonden garde-officier voorkwam, dien zij sedert eenige dagen verpleegde.

Reineker marcheerde gedurende den nacht op den aarden wal heen en weer, waar de batterij aan den rand van het bosch haar stelling had betrokken; plotseling zeide hij: „Wolfgang, hebben wij nog een paar schoten voor represailles beschikbaar?"

„Zeker, kapitein."

„Hoeveel?"

„Drie."

„Goed, wek de bedieningmanschappen van de Theresia."

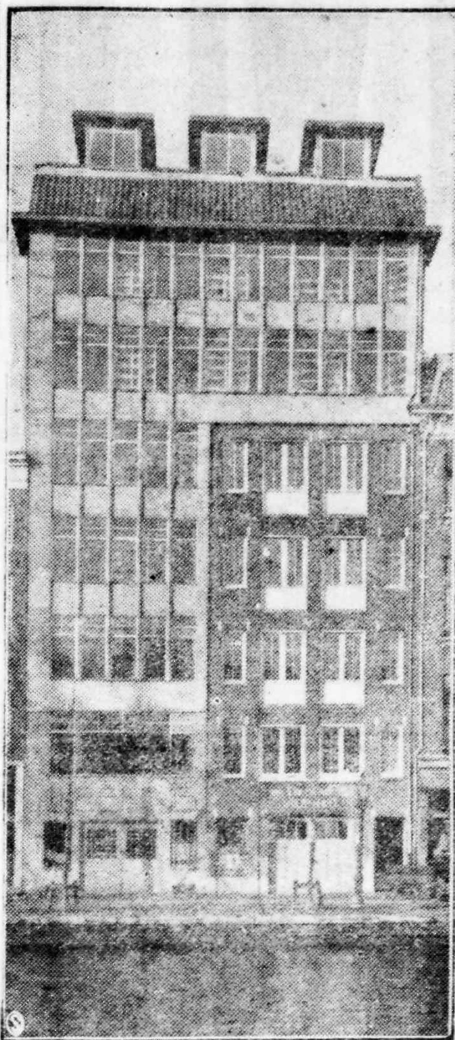
Hij haalde de kaart te voorschijn en begon berekeningen te maken.

De mannen, slaapdronken, laadden het enorme geschut. Reineker gaf zijn aanwijzingen en de granaat suisde fluitend den nacht in, dat menschen en dingen sidderden.

Juist ging 0275 soldaat Scott, die zijn vrouw liefhad en terwille van haar een niet bepaald eervolle post op zich had genomen, rustig liggen in het bed van den Belgischen professor. Kapitein Reineker, wiens vrouw hem niet liefhad en die dit bespeurde, slenterde woedend door het van vorst verstarde bosch; de beide levenslijnen, van zoo tegengestelden aard, verliepen geheel onafhankelijk van elkaar in het onverschillige heelal.

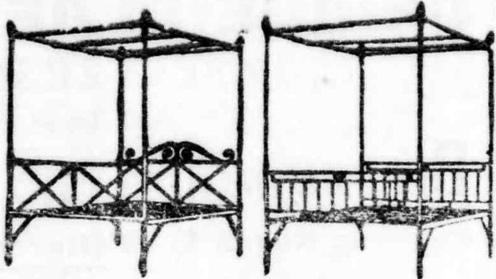
Nu waren de berekeningen van Reineker, gelijk dit het noodlot is van alle berekeningen, verkeerd; de vergissing bedroeg vierhonderd yards. Hij had op het kerkplein gericht, de afstand van het kerkplein tot het seminarium bedraagt vierhonderd yards. Een lichte bries vergrootte de fout met nog twintig yards. En zoo ontstond een snijpunt tusschen de levenslijn van Reineker en de levenslijn van Scott. Op dit kruispunt ontving soldaat 0275 Scott een granaat nr. 305 met volle kracht, de kracht veranderde in plicht en warmte, waardoor, benevens andere gevolgen, de levenslijn van Scott haar einde vond.

Oud maak nieuw.

Een bouwwerk in Amsterdam, dat meer merkwaardig dan mooi is. De architect, ir. J. B. van Loghem nam het bestaande huis in den nieuwbouw op.

ADVERTENTIEN.

1822

Oude tante: „Nee, Zaterdags moet je niet komen, want dan laat ik altijd de goudvisschen in de badkamer zwemmen, en ik zou het niet over m'n hart kunnen krijgen om ze teleur te stellen.

(London Opinion)

MOPPEN.

De redenaar sprak in het vuur van zijn betoog:
— Welnu, geachte vergadering, de tand des tijds, die alle tranen droogt, en alle wonden heelt, zal ook daar wel gras over laten groeien!

* * *

'n Goed cadeau: 'n kistje Cadena's.

* * *

„Annie, wat moet ik je geven voor een kusje?"
„Chloroform".

* * *

Cadena's zijn altijd prima.

* * *

Juffr. Jansen: „Ik moedig mijn man altijd aan om in den leunstoel te gaan zitten met zijn voeten op den schoorsteenmantel".
Juffr. Pieterse: „Waar is dat goed voor?"
Juffr. Jansen: „Wanneer hij dan opstaat, is er dikwijls kleingeld uit zijn broekzakken in den stoel blijven liggen".

* * *

'n Goed humeur: zeker 'n Cadena rooker?

* * *

„Ik kan de woorden van die nieuwe dansmuziek maar niet onthouden", klaagde de dochter den dag na het feest.
„Dat maakt de zaak veel gemakkelijker", zei de vader. „Nu behoef je alleen nog maar de wijs te vergeten om het in huis dragelijk te maken".

No. 31 Donderdag 9 Januari 1930. 46e JAARGANG

ABONNEMENTSPRIJS:
ƒ 7.50, fr.p.p. ƒ 9.—, buiten Ned.-Indië ƒ 12.50 p. kw.

ADVERTENTIE-TARIEF:
1—25 woorden ƒ 3.75, elke 5 woorden meer ƒ 0.75.
Regeltarief ƒ 0.50 per regel

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN

VIERDE BLAD

Directeur G MOLENAAR.

UITGEEFSTER:
N.I. Drukkers- en Uitgevers Mij.
BUREAUX:
Sluisbrugstraat 23, Weltevreden
TELEFOON:
Welt. 2886, 2887 en 2888 (Wisselbord).
Na 5 uur 's midd. Welt. 429

De Vaderlandsche Club.

De propaganda-vergadering van den Kring Batavia. — De voorzitter van het hoofdbestuur mr. Fruin spreekt.

Het bestuur en de propaganda-commissie van den Kring Batavia van de Vaderlandsche Club had tegen gisterenavond 7 uur een propaganda-vergadering vastgesteld in den Stadsschouwburg, waarin mr. Fruin, de voorzitter van het hoofbestuur een rede zou houden over het doel van de V.C.

Het podium was versierd met planten enz. Op den achterwand prijkte de Nederlandsche driekleur. Een borstbeeld van Koningin Wilhelmina, getooid met een oranjesjerp, stond daarvoor opgesteld.

*

Opening.

Nadat het kring bestuur en de heer Fruin aan de groene tafel hebben plaatsgenomen, opent de kringvoorzitter de heer J.A. van Staveren om 7 uur de vergadering. Hij heet de aanwezigen (de zaal zit goed vol) welkom en wijdt enkele woorden aan het ontstaan en de beginperiode van de V.C. Omrent het streven van de V.C. heeft veel verwarring geheerscht, doch uit den baaierd van leuzen is deze eene toch wel duidelijk naar voren gekomen, dat de V.C. de eenheid van het Rijk wil bevorderen en den band tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië wil versterken. Deze avond is opgezet om een ieder een duidelijk beeld van het doel van de V.C. voor oogen te stellen.

De propaganda-commissie heeft zich bij het verzenden van de uitnoodigingen voor deze vergadering voornamelijk gericht tot de officieren en ambtenaren in onze stad. Onder hen zijn er velen, die voor de politieke richting van de V.C. voelen. Spr. hoopt, dat deze avond hen er toe brengen zal hun aarzeling te overwinnen en toe te treden tot de V.C.

De Nederlanders moeten meer zeggenschap hebben. Het kiesrecht geeft hun weinig invloed in Ned.-Indië en totaal geen invloed in Nederland. En dat is jammer, want in Nederland genieten de belangen van Ned.-Indië tengevolge van partijkwesties en onvoldoende kennis van volk en toestanden niet die belangstelling, die zij verdienen.

De V.C. wil de belangstelling voor Ned.-Indië aanwakkeren en zelf meespreken in de openbare colleges. Zij wil positief werk verrichten. Of men het al dan niet met de beginselen van de V.C. eens is, in elk geval zal men het streven om de belangstelling van de Nederlanders voor Ned.-Indië te doen toenemen, moeten toejuichen.

Spr. geeft vervolgens het woord aan mr. Fruin.

Rede van mr. Fruin.

Mr. Fruin zal dus spreken over wat de V. C. eigenlijk wil. Dat is noodig, aldus spr., ondanks de vele publiciteit op dit punt. Want er heerscht nog altijd verwarring over de doelstelling op politiek gebied vooral. Die verwarring dagteekent van de oprichting af. Toen te Soerabaja een twintigtal personen besloot tot de oprichting van de V.C., vond de politie het noodig een onderzoek in te stellen naar die V.C., zooals zij het ook noodig vindt een onderzoek in te stellen naar de P.N.I. Men heeft er allerlei zonderlinge opvattingen omtrent de V. C. op na gehouden. Zoo heeft men haar aangezien voor een facistische partij, die een Staat wilde in den Staat, voor een geheim genootschap, ondanks al die publiciteit. Men heeft haar beschouwd als vijandig gezind tegenover de Inlanders. Men heeft haar beschouwd als een anti-gezagsvereeniging, terwijl de V.C. nog meer aan het gezag hecht, dan de regeering zelf! (Applaus).

Spr. wil trachten die misverstanden, voorzoover zij nog bestaan, weg te nemen.

Theoriën.

Reeds ongeveer twintig jaar staat de politiek ten opzichte van Ned.-Indië in het teeken van de O n t v o o g d i n g. De Voogdijtheorie wil Ned.-Indië zoo spoedig rijp maken voor zeltbestuur, zoodat de Nederlanders hier dan hun matten kunnen oprollen. Die theorie wordt niet alleen gehuldigd door de huidige regeering; reeds onder vorige regeeringen en met name die van G.G. Fock vigeerde zij. Zij is erop gericht, dat wij ons hier zoo spoedig mogelijk onmogelijk maken.

Bij de behandeling in den Volksraad van de Begrooting 1930 heeft de Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken bij de Algemeene Beschouwingen de opmerking gemaakt, dat alle partijen hier eens van zin zijn; tusschen hen zouden geen principieele, doch slechts gradueele verschillen bestaan. Spr. heeft indertijd aanstonds stelling tegen deze opvatting van zaken genomen. Zij is niet zoozeer merkwaardig om de conclusie, dat alle partijen het eens zijn met de regeering als wel, omdat men er uit concludeeren kan, dat de regeering het eens is met alle partijen, ook met de uiterst linksche, met de P.P.P.K.I. Daarmee is de richting van de regeering geteekend. Zij heeft aanleiding gegeven tot een soort politieke wedloop tusschen de regeering, die maar steeds gaf, en die uiterst linkschen, die nog maar steeds meer wilden hebben.

De regeering legt hiermede een bovenmenschelijke taak op de schouders van Nederland: men kan toch van niemand eischen, dat hij, i.c. het geheele Nederlandsche volk, zichzelf vernietigt voor een ander!

Bij de uitvoering van deze taak heeft men allerlei democratische, Westersche instellingen naar hier „overgepoot", zonder zich voldoende af te vragen, of zij hier wel pasten.

Het v e r z e t tegen deze opvatting van haar taak door de regeering dateert van eenige jaren her. Spr. herinnert aan de plannen om in Utrecht Indologische leergangen in te stellen als tegenwicht tegen Leiden, tegen den Leidschen geest, die het ontvoogdingsproces zooveel mogelijk verhaasten wil. Spr. heeft zich toentertijd tegen die plannen verzet. Het ware beter geweest, indien men te Leiden zelf hierin verbetering had trachten te brengen. Leiden gaat nog steeds voort menschen af te leveren en vooral jonge Inheemschen, wier breinen van dezen geest doortrokken zijn.

Een tweede verzetspoging trad op, toen de kwestie van de Inlandsche meerderheid aan de orde kwam. Dat zou de eerste stap zijn tot de abdicatie van het Nederlandsche gezag. Spr. herinnert aan het Adres van mr. Trip met zijn 20.000 handteekeningen en aan de besprekingen in den Volksraad, waarvan hem vooral bijgebleven is de rede van den huidigen voorzitter van den Volksraad den heer Meyer Ranneft, die de ethische en de koloniale Nederlanders tegenover elkaar stelde.

Spr. herinnert verder aan de recente bezoeken aan Ned. Indië van Nederlanders van den eersten rang, de heer Colijn en de Savornin Lohman, en aan hetgeen zij over de politiek van de regeering hebben gezegd, hoe zij tegenover deze likwidatie-politiek de consolidatie-politiek hebben gesteld. De heer Colijn heeft gezegd, dat hij geen profeet was en dus de toekomst niet voorspellen kon; dat hij dus niet wist of Nederland en Ned.-Indië altijd één zouden blijven; doch dat hij wel de richting der politiek kon aanwijzen en dat deze richting moest zijn een streven naar eenheid van Nederland en Ned.-Indië.

De gronden der V.C.

Daarna is te Soerabaja de V.C. opgericht. Zij telt thans ruim 7500 leden. Zij wil de eenheid van het Rijk behouden en steunt haar streven op het r e c h t en op de realiteit. Spr. wijst op de oprichting van het Politiek Economisch Weekblad in Nederland en op het artikel „Nederlands recht op Indië", dat prof. Nederburgh in dat blad geschreven heeft. Tegenover het geboorterecht der Inheemschen staat het bezitsrecht en het auteursrecht van Nederland. Wat Indië geworden is, is het geworden onder de leiding van Nederland. Nederland heeft de grond en de bewoners van Indië niet gemaakt, doch is het noodig voor het kunnen spreken van het auteursrecht van een schrijver, dat hij de letters en het papier van zijn boek heeft gemaakt? Kan men niet spreken van het auteursrecht van een architect op zijn gebouw, ook al heeft hij dan de steenen en het cement van dat gebouw niet gemaakt?

Ned.-Indië heeft zich gestadig uitgebreid. Zonder de leiding van Nederland zou Indië geen eenheid zijn, doch in een veertigtal kleine rijkjes verdeeld zijn. In de buitengewesten voelt men dat auteursrecht van Nederland juist zoo sterk. Spr. heeft een aantal jaren in de buitengewesten gewoond en dat zelf ondervonden. Oerbosschen en moerassen zijn daar herschapen in bloeiende landouwen. De Inlandsche bevolking en de cultures zijn er tot bloei gekomen.

Wat het geboorterecht van de Inheemschen betreft, spr. zou hier het geboorterecht van de in Ned.-Indië geboren Nederlanders tegenover willen stellen, al zijn zij gering in aantal tegenover de Inheemschen. In het eerste kwartaal van de negentiende eeuw bedroeg de bevolking van Java 4 millioen zielen. Tans bedraagt zij 35 à 40 millioen zielen. Zij, die er bij gekomen zijn, zijn niet allen Javanen, zij zijn g e b o r e n N e d e r l a n d s c h - I n d i ë r s.

Nederland heeft dus rechten op Ned.-Indië. Daarnaast staan wederzijdsche belangen. Indië beteekent veel voor Nederland, doch ook het omgekeerde is het geval. Bovendien, als Indië door Nederland werd losgelaten, zou het niet zelfstandig blijven. Een andere mogendheid, een ander volk zou de taak van Nederland overnemen, zonder zich daarbij op historische relaties of eenig recht te kunnen beroepen. Indië zou eenige schreden in zijn ontwikkeling worden teruggezet.

Spr. wijst er op, dat de zoogenaamde ontwaking van het Oosten juist versterking van den Westerschen invloed tengevolge heeft gehad. De wereldhuishouding is op Westerschen leest geschoeid.

Volgens spr. gingen recht en wederzijdsch belang nimmer zoo hand aan hand als hier het geval is.

Tusschen 1910 en 1925 is de Europeesche bevolking in verhouding twee maal zoo sterk toegenomen, als de Inheemsche. Dat wijst er op, dat er hier plaats is voor Nederlanders. Het Westersche element is versterkt. Toch wenscht de politiek der regeering den tegenovergestelden kant uit te gaan. Zulks geeft te denken.

Spr. meent, dat Indië het nog zoo slecht niet heeft getroffen met Nederland. Hij wijst op de prestaties der Holland-Indië vliegers, op de radio-verbinding met Nederland, op het feit, dat in deze tijden van moeilijke markt de tin- en de suikerproductie hier niet als elders zich behoeven te beperken; dat komt door de goede voorlichting en door de Westersche productie-methoden. Ten slotte wijst spr. op het droogdok voor Singapore, dat door Nederlandsche sleepbooten naar de plaats van zijn bestemming werd gebracht.

Hun toepassing.

Spr. zal thans de hiervoor uiteengezette beginselen toepassen op het Bestuur, op het Onderwijs en op Recht van vereeniging en vergadering en de vrijheid van drukpers.

Eerst heeft spr. echter nog een antwoord te geven op de vraag, of Nederland ten opzichte van Indië alleen rechten en geen verplichtingen heeft. De V.C. erkent volmondig, dat Nederland ook zijn plichten heeft. Nederland is deze in het verleden nagekomen en zal dat blijven doen. De V.C. heeft als tweede punt in haar doelstelling staan de bevordering van den welvaart der Inheemsche bevolking.

Wat dan betreft het B e s t u u r, de Volksraad is twaalf jaar geleden ingesteld. In namaak van het Parlement. Men heeft eerst het dak gebouwd, voordat er zijmuren en fundamenten waren. In den Volksraad worden teveel klachten ingediend en te veel vragen gesteld. Men zal dit euvel kunnen verbeteren door een deel van de bevoegdheden van den Volksraad over te hevelen op de lagere organen: de Provincies. Deze zullen op hun beurt weer een deel hunner bevoegdheden moeten overdragen op de nog lagere organen. De bevolking begrijpt vooral de l o c a l e belangen, doch de Volksraad tracht hun belangstelling te richten op het groote belang: Nederland weg te werken.

De Regentschapsraden hebben een vrij groote bevoegdheid. Spr. meent dit te moeten betreuren. Het gezag der regenten is er door naar beneden gehaald en dat is jammer, wat met behulp van de regenten en de volkshoofden heeft men de bevolking altijd goed kunnen bereiken. Deze fout zal zich op den duur wreken, zij is in strijd met de historie. Het dualisme Inheemsche bestuur — Europeesch bestuur heeft altijd goed gewerkt. Thans stuurt men aan op de opheffing van dit dualisme. Hiertegen dient stelling te worden genomen.

Het O n d e r w i j s kweekt Inheemsche intellectueelen, of beter, semi-intellectueelen. Zij hebben de kennis, doch kunnen geen emplooi vinden. Of loopen er niet op de regeeringsbureau's Inheemschen rond met hoogere diploma's dan die, welke het B.B.L. voor hun betrekkingen eischt? Dat moet deze menschen ontevreden stemmen.

Spr. wil het onderwijs meer in overeenstemming met de behoeften van het volk ingericht zien. Het technisch, het ambachts- en het landbouwonderwijs moeten worden bevorderd.

Het onderwijs heeft drie waarden: economische waarde (spr. wijst op het te groote aanbod van geschoolde krachten), cultureele waarde en sociale waarde. Die laatste ontkent spr.: een Europeaan en een Inlander met dezelfde diploma's zijn daarom nog niet in gelijke mate geschikt voor een of andere betrekking. Nu eens zal de een, dan weer de ander den voorkeur verdienen.

De V.C. durft deze waarheden te zeggen. Zij zegt ze niet om te kwetsen, maar om te kunnen uitgaan van een juiste premisse, in het belang van de menschen zelf.

Wat betreft het R e c h t v a n v e r e e n i g i n g e n v e r g a d e r i n g e n d e v r i j h e i d v a n d r u k p e r s, zij zijn versierselen van Westerschen oorsprong, die men botweg heeft overgebracht, zij het dan met eenige beperkingen. Indien men met deze zaken minder vrijgevig was geweest, zou de toestand thans rustiger zijn.

Spr. wil hierover niet te veel zeggen, omdat de regeering eindelijk heeft ingegrepen. Het zou voor de V.C. aangenaam zijn, wanneer zij kon zeggen haar steentje tot dit ingrijpen te hebben bijgedragen. Zij kan dit n i e t zeggen. Want de regeering heeft niet ingegrepen, omdat zij den toestand gevaarlijk achtte, maar omdat zij eenigen tijd geleden haar laatste waarschuwing aan de P.N.I. had gericht en er thans blijkbaar iets gebeurd was, waarom zij haar aankondiging een volgende maal tot daden te zullen overgaan moest nakomen. Een wijziging van de houding der regeering heeft men in haar optreden tegen de P.N.I. niet te zien.

De P.N.I. geen volksbeweging.

Spr. gelooft niet aan de volksbeweging. Er mag plaatselijke ontevredenheid zijn over locale aangelegenheden, van een volksbeweging is geen sprake. De loyale bevolking weet niet eens, wat het Nederlandsche gezag is. Spreekt men in de binnenlanden niet nog steeds van de „Kompenie"? Eenige „intellectueelen" zoeken hun emplooi in het voordragen van hun theoriën, die zij, het spijt spr. zulks te moeten zeggen, voor een groot deel in Europa hebben opgedaan. Het volk opzetten, dat is niet moeilijk! Dat kan de V.C. ook wel, als zij het zou willen! (Gelach). Een volksbeweging is er niet en daarom is het noodig met straffe hand op te treden tegen hen, die het gezag willen aantasten.

Op 10 Januari zal de regeering met haar verklaring komen. Het is dus beter tot zoolang met het uitbrengen van kritiek te wachten. Spr. is er van overtuigd, dat indien er werkelijk krachtdadig optreden was voorbereid om het gezag omver te werpen, de regeering zich met evenveel kracht zal handhaven als welke regeering ook. De V.C. staat dan achter haar.

De regeering zal op de thans eenmaal ingeslagen weg voort moeten gaan. Zij zal de P.N.I. van den aardbodem moeten doen verdwijnen en daartoe zal zij deze vereeniging in strijd met de openbare orde moeten verklaren. Doch dit kan niet de regeering maar slechts het Hooggerechtshof doen. Een dergelijke maatregel is geen verklaring doch een proces, waarin de „beklaagde" het laatste woord heeft. Spr. hekelt deze regeling. Het Hooggerechtshof is, met alle respect, niet het aangewezen lichaam om in politieke zaken te beslissen. Er zitten vogels van diverse pluimage in. De verklaring van een vereeniging als in strijd met de openbare orde moet bij regeeringsbesluit gegeven kunnen worden. Zij is een zaak van openbare veiligheid. Het afkondigen van den staat van beleg laat men toch ook niet aan de rechterlijke macht over?

Alle beperkingen op het Recht van vereeniging en vergadering, die mogelijk zijn, dient men op de P.N.I. toe te passen. Spr. heeft een vraag in deze geest aan de regeering gesteld.

Amende honorable.

Dan wijdt spr. enkele woorden aan de motie, die in dit verband door het College van Gedelegeerden zonder hoofdelijke stemming is aangenomen, d.w.z. allen waren er voor. Deze motie spreekt van „ongerustheid bij alle bevolkingsgroepen door het optreden tegen eenige nationalistische vereenigingen gewekt." Spr. heeft zoo juist betoogd, dat er van een volksbeweging geen sprake is. Naar zijn meening is er dan ook van geen ongerustheid sprake. Hoogstens zou men uit het feit, dat d e z e regeering werkelijk tot ingrijpen is overgegaan, kunnen concludeeren, dat de toestand dan toch iets ernstiger zou moeten zijn, dan men meende. Spr. wil er echter niet verder om heen draaien. De motie is overgeseind naar Holland in de bewoordingen, waarin zij is gesteld, en zonder de ontwijkende commentaren, die enkele „voorstemmers" er achteraf op hebben gegeven. Spr. wenscht amende honorable te maken: h e t s p ij t h e m, d a t h ij v o o r d e z e m o t i e h e e f t g e s t e m d.

Spr. komt vervolgens op de vragen van den heer M i d d e n d o r p, speciaal op de informatie, of de directeur B. B. en de adviseur voor Inlandsche Zaken van te voren van de maatregelen door de regeering tegen de P.N.I. te nemen op de hoogte waren gebracht.

Spr. zou op zijn beurt den heer Middendorp willen vragen, of hij deze vraag ook zou hebben gesteld, indien de directeur B.B. en de adviseur nu eens geen lid van de S.D.A.P. en iemand die hier veel van weg heeft waren geweest, doch leden van de V.C. De heer Middendorp zou wellicht het bekende thema „De Gouverneur-generaal van Ned.-Indië, den Raad van Ned.-Indië gehoord..." uitgebreid willen zien met „den directeur B.B. en den adviseur voor Inlandsche Zaken gehoord". Spr. wil er dan gaarne ook nog het hoofdbestuur van de V.C. bijzetten.

Zooals spr. reeds eerder heeft gezegd: de V.C. richt zich niet tegen het gezag. Zij wil met iedereen vergeleken worden, behalve met de P.N.I. (Gelach). Evenmin is de V.C. den Inlanders vijandig gezind, wat zoo vaak wordt beweerd. Spr. erkent de goede eigenschappen van de Inlanders, waardoor zij zich vaak van de Europeanen gunstig onderscheiden. Men vergelijke eens de rustige menigte op de Pasar Gambir tijdens het vuurwerk met de janboel bij een dergelijke festiviteit op de Maliebaan! Spr. heeft, al klinkt het misschien vreemd, zelf zijn vrienden onder de Inheemschen.

Waar de V.C. zich dan wel tegen richt: tegen een politiek, die de tegenstelling verdoezelt en niet voor de waarheid durft uit te komen uit vrees gevoelens te kwetsen. Spr. herinnert aan de aanbieding van het borstbeeld van Raffles: daar heeft hij hooren spreken den vice-president van den Raad van Indië, zij het dan ook in een andere kwaliteit, en den directeur van Onderwijs en Eeredienst. De G.G. was bij de plechtigheid tegenwoordig. Spr. is er trotsch op, dat wij onze oude vijanden zoo weten te eeren.

Spr. herinnert zich ook de Coen-herdenking, die van een particuliere vereeniging moest uitgaan; de officiëele belangstelling beperkte zich tot het leggen van een krans. Spr. had hier de hoogste autoriteiten willen hooren spreken. Hij betreurt het, dat de hoogste in den lande door een dienstreis verhinderd was deze plechtigheid bij te wonen. Zoo krijgt men het gevoel alsof men zijn eigen helden niet meer durft te eeren! (Applaus).

Spr. zegt te vertrouwen op de loyaliteit van de Inlanders in het algemeen. De verkiezingen voor de Regentschapsraden in West-Java hebben een nog grooter aantal bestuursambtenaren in deze colleges gebracht dan voorheen. Hieruit spreekt het vertrouwen van de bevolking in het bestuur. Ook de V.C. vertrouwt in die ambtenaren. Spr. hekelt de uitlatingen in de pers van den patih van Grisee aan het adres van de V.C. De patih zei achter de regeering en achter gouverneur Hardeman te staan. Spr. zou hem willen vragen of hij ook achter gouverneur Hartelust staat. De heeren staan vóór de regeering in plaats van achter haar! (Gelach).

Besluit.

Alvorens te besluiten deelt spr. mede, dat de aanwezigen straks in de gelegenheid zullen worden gesteld vragen aan spr. te stellen, die hij dan beantwoorden zal.

Spr. herhaalt, dat de V.C. dus de eenheid van Nederland en Ned.-Indië wil gehandhaafd zien en de politieke ontvoogding wil tegengaan.

Toen het Adres van mr. Trip tot stand kwam, redeneerde men, dat bij die 20.000 onderteekenaars er velen waren, die maar geteekend hadden, zonder eigenlijk werkelijk voor den inhoud van het Adres te voelen. Spr. hoopt, dat de V. C. zich moge uitbreiden tot 20.000 leden, die zich met overtuiging deel van de V. C. voelen. En dat kan, want hier is een ruime schare van koloniale Nederlanders.

Spr. besluit met de woorden: Moge Indië blijven Nederlandsch-Indië tot in lengte van dagen. (Applaus).

Een vraag.

De kringvoorzitter de heer Van Staveren stelt vervolgens de gelegenheid tot het richten van vragen aan mr. Fruin open.

Slechts een der aanwezigen maakt van deze gelegenheid gebruik. Hij vraagt, of de heer Fruin den tijd niet gekomen acht om in den Volksraad te vragen den heer Middendorp uit dit college te verwijderen. (Gelach).

Mr. Fruin antwoordt bij zijn repliek op deze vraag te willen gebruik maken van de woorden, die de regeering zoo vaak bezigt bij het beantwoorden van vragen: hij zegt het voorstel van den geachten spreker in ernstige overweging te zullen nemen. (Gelach).

Sluiting.

De heer Van Staveren bedankt mr. Fruin voor zijn rede en hoopt, dat nu alle twijfel ten opzichte van het doel der V.C. is weggenomen.

De V.C. heeft een zware taak voor zich. Haar grondgedachte is juist: zij heeft immers een ruimen weerklank in de harten der Nederlanders gevonden. Wilskracht en organisatievermogen zullen noodig zijn, om de taak van de V.C. te volbrengen. Deze kwaliteiten vertrouwt spr. dat bij het hoofdbestuur aanwezig zijn. Het eerste vuur, het versche enthousiasme dooven meestal op den duur bij den flegmatieken Hollander. Moge de V.C. er in slagen in dit geval dat enthousiasme levendig te houden.

De V.C. is overtuigd een lofwaardig doel na te streven: zij wil het hare bijdragen tot heil van dit land. Spr. wekt de aanwezigen op lid te worden van de V.C. voorzoover zij dit nog niet zijn. Onder dankzegging aan allen voor hun komst sluit hij onder applaus tegen halfnegen de vergadering.

INGEZONDEN.

De R. K. Schoolbioscoop.

Nog schijnt het praatje, dat de bijzondere school in Holland na de gelijkstelling de schatkist handen vol geld kost en alzoo een duur paardje geworden is, bij velen ingang te vinden.

Zelfs de Redactie van het *Bat. Nieuwsblad* schreef dit onomwonden in haar blad van 20 December in een artikel over „Een R.K. Schoolbioscoop."

Tegen deze bewering moet ik ten sterkste protesteeren en ik zal met feiten aantoonen, dat niet de financiëele gelijkstelling zoo duur is, maar dat de hoofdoorzaak dier duurte elders ligt.

De gegevens, die mij daarvoor ten dienste staan, zijn ontleend aan:

„De politieke geschiedenis van het L.O. in Nederland, door dr. Cassianus Hentzen O.F.M.

De financiëele gelijkstelling 1920—1925."

Als men onderzoekt, wat de oorzaak is der duurte van ons onderwijsbudget dan lijkt het wel 't beste twee jaren te vergelijken; een uit het oude régime met één uit het nieuwe. Nemen we 1916, het jaar voor de financiëele gelijkstelling in de grondwet werd geschreven en 1923, waarin de wet 1920 volle uitwerking had. Wat zou de financiëele gelijkstelling gekost hebben, als deze was ingevoerd naar het peil van het openbaar lager onderwijs in 1916?

1. Aan salarissen betaalde het rijk in 1916 de minima èn aan de gemeentebesturen èn aan de schoolbesturen. Voor zoover was er dus reeds gelijkstelling. Daarenboven gaven de gemeenten in 1916 nog 10 millioen. Had nu de wet gezegd: gemeenten, gij zult in het vervolg naar eenzelfden maatstaf boven de Rijksminima ook aan de bijzondere onderwijzers betalen, dan zou dit hoogstens 10 millioen gekost hebben, want verondersteld wordt dan, dat het bijzonder onderwijs aanspraak maakte op een even groot aantal boventallige onderwijzers.

2. In 1923 werd door de gemeenten aan vergoeding voor de bestaande gebouwen van bijzonder onderwijs betaald bijna 6 millioen. Voor nieuwbouw werd wegens rente en aflossing van geleend kapitaal ruim 2 millioen uitgegeven.

Doch in 1916 vergoedde het rijk al ± $1/4$ der bouwkosten ook aan de schoolbesturen. Dus van de 2 millioen moet $1/2$ millioen afgetrokken worden. Blijft voor gebouwen $7 1/2$ millioen.

3. Voor exploitatiekosten werd door de gemeenten aan de schoolbesturen in 1923 uitbetaald 7.418.951 gld. of rond $7 1/2$ millioen.

Totaal dus:

aan salarissen hoogstens	10	mill. gld.
aan gebouwen	$7 1/2$	„
aan exploitatiekosten	$7 1/2$	„
	25	mill. gld.

In 1923 is echter aan het lager onderwijs 114 millioen meer uitgegeven, dan in 1916. Men moet dus het p e i l van 1916, het kostenpeil en daarmee hopelijk het waardepeil naar boven hebben gebracht en wel zóó, dat dit 89 millioen gulden vergde.

Hoewel grootere splitsing sinds 1920 niet valt te loochenen, het stelsel der financiëele gelijkstelling als zoodanig staat daar nagenoeg buiten. Er zijn andere oorzaken die gelijkelijk bij het openbaar onderwijs — dat verreweg het grootst aantal kleine scholen heeft — en bij het bijzonder onderwijs hebben gewerkt en daarom zeker niet aan het stelsel der financiëele gelijkstelling kunnen worden geweten.

Bij het *openbaar* onderwijs waren op 15 Januari 1920 3437 lagere scholen.

Op 31 December 1923 waren er 3808. Het typeerende is nu dat in datzelfde tijdvak 1921—'23 (3 jaren) het aantal *leerlingen* op de *openbare* scholen *verminderde* met ongeveer *43.000*, maar het aantal *scholen* bij het *openbaar* lager onderwijs *vermeerderde* met *371*.

Bij de debatten over de wet van 30 Juni 1924 in de 2de kamer, gaf de minister als redenen daarvan op:

1 de begunstiging door art. 28 van de kleine scholen met relatief meer leerkrachten dan de groote.

2 afschafting van het ambulantisme, waardoor men de groote scholen ging splitsen, omdat art. 28 die splitsing op zoo vrijgevige wijze begunstigde. Had men in 1919 145 openbare scholen van 315 tot 369 leerlingen, in 1923 had men er nog maar 42.

Had men in 1919 189 openbare scholen van 370—424 leerlingen, in 1923 had men er nog maar 39.

3 de splitsing der bestaande 9 of 10 jaarklassen tellende muloschool, die door de wet van 1920 gesplitst werden in lagere scholen en z.g. ulo-kopscholen.

Nu het *bijzonder onderwijs*.

Op 15 Januari 1920 waren er 2510 bijzondere lagere scholen en op 31 December 1923 waren er 3428, een toename alzoo in 4 jaar van 918.

Het aantal leerlingen steeg in dien tijd van 461.370 tot 561.618, een toe-

name dus van 100.248. Als men nu bedenkt, dat tot dit getal van 918 nieuwe bijzondere scholen de eerste en derde oorzaak van splitsing, welke boven voor het openbaar onderwijs worden aangegeven, eveneens haar volle werking instelden; en dat daarenboven het leerlingen aantal bij het bijzonder onderwijs met 100.248 leerlingen toenam, dan mag men toch wel vragen, of de groei van het aantal bijzondere scholen met 918 in deze 4 jaren niet voldoende te verklaren en te motiveeren is en uit de beide genoemde oorzaken en uit de toename van het leerlingen aantal bij het bijzonder onderwijs.

Als men daar nu tegenover stelt de *toename* van *371 scholen* bij het *openbaar* en de *vermindering* met *42.739 leerlingen*, dan begrijpt men niet, dat men nog altijd het praatje van die dure financiëele gelijkstelling durft verkondigen.

Men insisteert nu misschien met te zeggen: het is toch maar een feit, dat sinds de wet van 1920 er veel meer splitsing is bij het bijzonder onderwijs, dan noodig is.

Niemand zal ontkennen, dat hier en daar bij het bijzonder onderwijs een schoolstichting heeft plaats gehad, die onnoodig was.

Maar ontkend wordt wel, dat zulks een min of meer algemeen verschijnsel is geweest dat het onhoudbare van de financiëele gelijkstelling uit de splitsingszucht bij het bijzonder onderwijs, zooals deze zich sinds de wet van 1920 gemanifesteerd heeft, zou blijken. De feiten zeggen ons het volgende: Op 31 December 1925 waren er in Nederland 1081 gemeenten. Daarvan waren er 12, die geen scholen hadden.

In 281 gemeenten werd onderricht gegeven in scholen van slechts één richting, nl. alleen openbaar neutraal of alleen katholiek of alleen protestansch.

Van de overige gemeenten waren er 508, die slechts scholen hadden van 2 richtingen. Er blijven dus maar 280 gemeenten over, waar drie of vier „richtingen" (het openbaar neutraal als „richting" meegerekend) eigen scholen bezaten. Tot deze 280 gemeenten behooren de groote en grootste gemeenten des lands. En als we nu de middelbaar groote gemeenten nemen, waar meer dan 2 richtingen een eigen school hebben, dan ziet men overal, dat die derde en vierde richting maar zeer zwak vertegenwoordigd is en dus de scholen daarvan zeer luttel in aantal zijn.

Men leze slechts pag 868—870 van het bovengenoemde boek, om tot de overtuiging te komen, dat aan die splitsing de duurte van het onderwijs niet kan worden toegeschreven.

Ook de afkeer van de coëducatie werkt de splitsing niet in de hand.

Op 1 Jan. 1926 waren er 1917 katholieke bijzondere scholen. Daarvan waren er 670 voor jongens, 779 voor meisjes en 468 gemengd. Wat blijkt nu?

Het gemiddelde aantal ll. was 172 per school. Dat op de jongensscholen 183, op de meisjesscholen 186 en op de gemengde scholen 134! Op de gemengde scholen dus juist het laagste gemiddelde!

Coëducatie schijnt dus veeleer de splitsing in de hand te werken.

Op 1 Januari 1921, dus toen de gelijkstelling in werking trad was het *gemiddelde* aantal leerlingen per school bij het *openbaar* onderwijs *162* en bij het *bijzonder* onderwijs *176*.

Op 1 Januari 1925 was het gemiddelde bij het *openbaar* onderwijs *134* en bij het *bijzonder 160*. Een daling dus bij de openbare scholen van 28 pct. en bij de bijzondere scholen van 16 pct.

Ook deze getallen wijzen weer uit, dat de splitsing bij het bijzonder onderwijs, veroorzaakt door de financiëele gelijkstelling, niet de duurte van het onderwijs heeft gebracht.

Als men bovendien nog weet, dat op 1 Januari 1925 in ons land één school bestond op iedere 1000 inwoners en in Duitschland, waar geen financiëele gelijkstelling bestaat, één op de 1100 inwoners, terwijl het gemiddelde aantal leerlingen per onderwijzer bij ons 40 was en bij onzen buurman 45, 4, dan is dunkt me afdoende weerlegd, dat noch de financiëele gelijkstelling als zoodanig, noch de splitsingszucht bij het bijzonder onderwijs als gevolg der fin. gelijkstelling, oorzaak zijn, dat de financiëele resultaten der wet van 1920 voor de openbare kas handen vol geld kosten. Wel was de splitsingszucht mede de schuld, niet als gevolg van het stelsel der financiëele gelijkstelling, maar wel als onderdeel van de hoofdoorzaak, van de hoofdreden voor het ongunstig resultaat der wet 1920 voor de openbare kas.

Welke was dan die hoofdreden?

De verhooging van het peil van 1916. De duurte is gekomen, doordat men tegelijk met de financiëele gelijkstelling:

1o. kostbare verbeteringen invoerde, zooals de aanzienlijke salarisverhoogingen over de geheele linie en de verlaging van het aantal leerlingen per klasse, met als gevolg een groote uitbreiding van het onderwijzerscorps en toename van het aantal benoodigde schoollokalen.

2o maatregelen doorvoerde, waardoor scholensplitsing op groote schaal, geheel buiten de gelijkstelling staande, veroorzaakt werd.

3o op het Departement niet telde, niet rekende, niet begrootte. Men had op het Departement geen grondslag in 1920 en latere jaren voor de wetgeving; men kon er de gevolgen niet van berekenen. Vandaar dat men sommige der verbeteringen heeft moeten intrekken en andere nooit heeft uitgevoerd.

Nu nog een enkel woordje over de rest van het artikel. Niemand zal ontkennen, dat men wel eens op afkeurenswaardige wijze getracht heeft handteekeningen te verzamelen, om aan te toonen, dat men het door de wet geëischte aantal bijeen had. Maar heeft men zich van de zijde der voorstanders der openbare school altijd zoo onberispelijk gedragen? Ik behoef zeker niet te wijzen op de methode, die de heer Nieuwenhuysen te 's-Gravenhage gebruikte om de kinderen naar de openbare school te lokken! Toevallig las ik nog deze week in *De Morgen* van 22 November 1921, hoe voorstanders der openbare school in Schaesberg hun actie voerden.

Het is mijn bedoeling niet, om wat een enkele misdeed, nu maar op rekening te schrijven van de voorstanders der openbare school. Maar voorlichting van beide kanten zal de lezers geen kwaad doen.

Dat de schrijver van het artikel het verzoek van de R.K. bijzondere scholen in de gemeente Den Haag om voor hun leerlingen apart bioscoop-onderwijs te vragen zoo dwaas vindt, bewijst, dat hij nog niet goed weet, dat het onderwijs aan de bijzondere scholen nu eenmaal niet neutraal is.

Wij wenschen voor onze kinderen een opvoeding volgens onze katholieke beginselen. 't Is ons niet voldoende, dat onze godsdienstige gevoelens niet gekwetst worden, dat men alleen volkomen onschadelijke films vertoont, neen, wij willen ook door de film onze godsdienstige levensbeschouwingen den kinderen bij brengen. De film op de katholieke school ook in katholieken geest.

En dit schijnen zelfs B. en W. van Den Haag niet zoo dwaas te vinden, want dit college, dat voor de meerderheid uit voorstanders der openbare school bestaat, heeft er zijn sanctie aan gegeven!

VOORZITTER
H.B. Kath. Ond. Bond.

* * *

De opname van dit buiten verhouding lange stuk hebben wij niet willen weigeren, ofschoon onze bezwaren zich richtten tegen de stichting van een school-bioscoop en niet tegen de gelijkstelling.

Wat de laatste opmerking van inzender betreft moet rekening gehouden worden met allerlei factoren. De raad heeft het voorstel van B. en W. aangenomen. Maar daarbij heeft de heer Harms (s.d.) erop gewezen dat voor de aanschaffing van specifiek roomsche films slechts f 500 wordt uitgetrokken en dat men overigens gebruik wenscht te maken van de gemeentelijke schoolbioscoop. Waaruit dus blijkt dat het niet in de eerste plaats om de leerstof te doen is. En verder heeft deze spreker, evenals wij, de vrees uitgesproken dat als men eenmaal begint het eind weg is. Dat men hierna zal komen om een roomsch museum voor het onderwijs, roomsche zangcursussen, enz.

Do heer De Jong (r.-k.) zei dat B. en W. een zoo voordeelige transactie hebben aangegaan, dat het zelfs voor de voorstanders van openbaar onderwijs moeilijk zal zijn B. en W. te desavoueeren. Wordt het praeadvies echter verworpen, dan zullen de kinderen der bijzondere scholen in grooten getale gebruik maken van de gemeentelijke school-bioscoop, met het gevolg, dat er geen gelegenheid zal zijn om de leerlingen der 5e klasse van de openbare scholen toe te laten.

Hier zijn dus redenen welke tegenstanders tot voorstanders kunnen maken: een voordeelige transactie en gebrek aan ruimte voor de vijfde klasse der openbare scholen.

De heer Vliegen (s.-d.) zei voor te zullen stemmen omdat hij in het voorstel niet een grootere vermeerdering der uitgaven ziet dan wanneer de r.-k. scholen van de gemeentelijke schoolbiosccoop gebruik zullen maken. Bovendien is nu eenmaal de gelijkstelling aanvaard en het bioscooponderwijs is een integreerend deel van het lager onderwijs, waarin het godsdienstige karakter van „gekleurd" onderwijs wel degelijk tot uiting komt. Trouwens, wanneer men de bijzondere scholen dwong van de gemeentelijke bioscoop gebruik te maken, dan zouden zij ook stem hebben in de keuze der films en dan zou spr. vreezen, dat het oordeel over de films voor de kinderen der openbare school te bekrompen zou worden.

Wethouder dr. v. d. Meulen zei dat de oplossing volgens het praeadvies stellig goedkooper zou zijn dan een oplossing in den vorm van uitbreiding van den gemeentelijken schoolbioscoop.

Waarop het voorstel met 23—11 stemmen werd aangenomen.

Onlangs was het vijf-en-dertig jaar geleden, dat de zanger Chris de Vos verbonden werd aan de opera van wijlen C. van der Linden. Deze foto is van hem genomen in de rol van Siegfried.

OFF. BERICHTEN

CIVIEL DEPARTEMENT.

Benoemd: met ingang van 1 Jan '30 tot geneesheer directeur van het provinciaal ziekenhuis te Koedoes (provincie Midden Java), C. van Proosdij, thans geneesheer directeur van het plaatselijk ziekenhuis te Koedoes en als zoodanig ambtenaar in dienst van het ressort van den plaatselijken raad van Semarang, Koedoes, Rembang en Blora;

met ingang van 1 Jan. '30 tot leden van den provincialen raad van West-Java, V. Ahn, adviseur voor cultuurzaken te Buitenzorg, aftredend lid;

Raden Amin Soekahar, adjunct ref. ter gemeente secretarie van Bandoeng;

Atik Soeardi, onderwijzer te Bandoeng, aftredend lid;

J.A. Deknatel, lid van de Factorij der Nederlandsche Handel Maatschappij te Batavia, aftredend lid;

Hoesein bin Said Bamasjoes, tolk bij het kantoor van den wd. adviseur voor Inl. Zaken;

Raden Iskandarbrata, boekhouhouder te Batavia, aftredend lid;

J. H. B. Kuneman, resident van Midden-Priangan;

Lie Tek Goan, administrateur der theeonderneming Hardjasarie (Tjiandjoer), aftredend lid;

Mas Mohamad Soemardi, onderwijzer te Garoet;

Raden Oesmansjah, administrateur der rubberonderneming Djasinga (Buitenzorg);

Mas Oetara, geneesheer te Cheribon;

J.J.B. Ostmeier, adviseur bij het Algemeen Delisch Emigratiekantoor te Bandoeng, aftredend lid;

Raden Adipati Aria Prawirakoesoema, regent van Serang, aftredend lid;

Jhr. mr. A.F. de Savornin Lohman, ref. bij het departement van L N.H., aftredend lid;

W.H van der Veen, administrateur der Kinaonderneming Dradjat (Garoet), aftredend lid;

ir. M.H.C. Vreede, benoemd algemeen vertegenwoordiger der Nederlandsche Koloniale Petroleum Maatschappij te Weltevreden, aftredend lid;

dr. E.W. Walch, btg. hoogleeraar aan de Geneeskundige Hoogeschool te Batavia, gouvernement arts belast met de supervisie over de malariabestrijding;

C.E. van der Zijl, landbouwkundig adviseur bij de N.V. Mij. tot exploitatie der Pamanoekan- en Tjiasemlanden.

Met ingang van 1 Jan. '30 tot referendaris 1ste klasse ter Provinciale secretaris van Midden-Java, J. Schuijleman, thans secretaris van den Plaatselijken Raad van Tegal en Pekalongan.

Tot hoofd van den dienst alg. recherche bij het Parket van den procureur-generaal bij het Hooggerechtshof, B.R. van der Most, thans tijdelijk belast met de waarneming dier betrekking.

Tijd. gesteld: ter beschikking van den wd. directeur van onderwijs en eeredienst ten einde te worden belast met werkzaamheden in het belang van het technisch en het ambachtsonderwijs J. J. Popping, hoofdambtenaar van verlof uit Europa terugverwacht tevoren met bovenbedoelde werkzaamheden belast.

Verleend: wegens gew. redenen, gerekend van 31 Dec. '29 een binnenl. verlof voor den tijd van drie maanden b.b. van den lande, aan de wd. hulponderwijzeres aan de openb. Inl. school der IIde klasse te Ameth (Molukken), mevr. M. Wattimena.

Ontslagen: uit 's lands dienst, de gew. assistent IIde klasse bij het telefoonkantoor te Probolinggo Bakri, met bep., dat dit ontslag wordt gerekend te zijn ingeg. op 29 Aug. '29;

uit 's lands dienst, de gew. schrijver bij 's lands kas te Pati Mas Soemardi, met bep, dat dit ontslag wordt gerekend te zijn ingeg. op 1 Nov. '29;

op verzoek, wegens volbr. diensttijd, met ing. van ultimo Maart '30, eervol uit 's lands dienst, de hoofdambtenaar met buitenl. verlof, laatstelijk resident van Pekalongan (provincie Midden-Java) G. D. P. A. Renardel de Lavalette, onder dankbetuiging voor de langdurige diensten door hem aan den lande bewezen;

op verzoek, in verband met het hem verleende buitenl. verlof, eervol als lid der bedrijvenwet-commissie, H. J. J. Schneider, inspecteur der generale thesaurie bij het dept. van fin. onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten.

Benoemd: tot lid der bedrijvenwet-commissie, den thesaurier generaal bij het dept. van fin., met bep., dat genoemde hoofdambtenaar zich, bijaldien hem dit wenschelijk voorkomt, zal kunnen doen vervangen door een door hem aan te wijzen inspecteur der generale thesaurie.

I. U. A.

Verleend: wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa aan I. G. A Muller, II. Ch.A. Muller, I. ambt. 3de klasse, II. ambtenaar 4de klasse (gr. II) bij den dienst der I.U.A. met bepaling, dat hij zijne betrekking zal nederleggen op: I. 14 Juli '30, II. 14 Juni '30.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van administratief ambtenaar bij het hoofdkantoor van den dienst der I.U.A. mr. A.H.G. de Groot, particulier;

met de waarneming der betrekking van adspirant-douanekommies H. Molenaar, particulier,

Benoemd: tot ambtenaar 4de klasse (groep I) I T.J. Pesik, II O.H. Grashof III J.Ph. van Kesteren, IV R. F. Overbeek Bloen, V F.H. Saltischberger, I t/m V tw. ambtenaar 4de klasse (groep I);

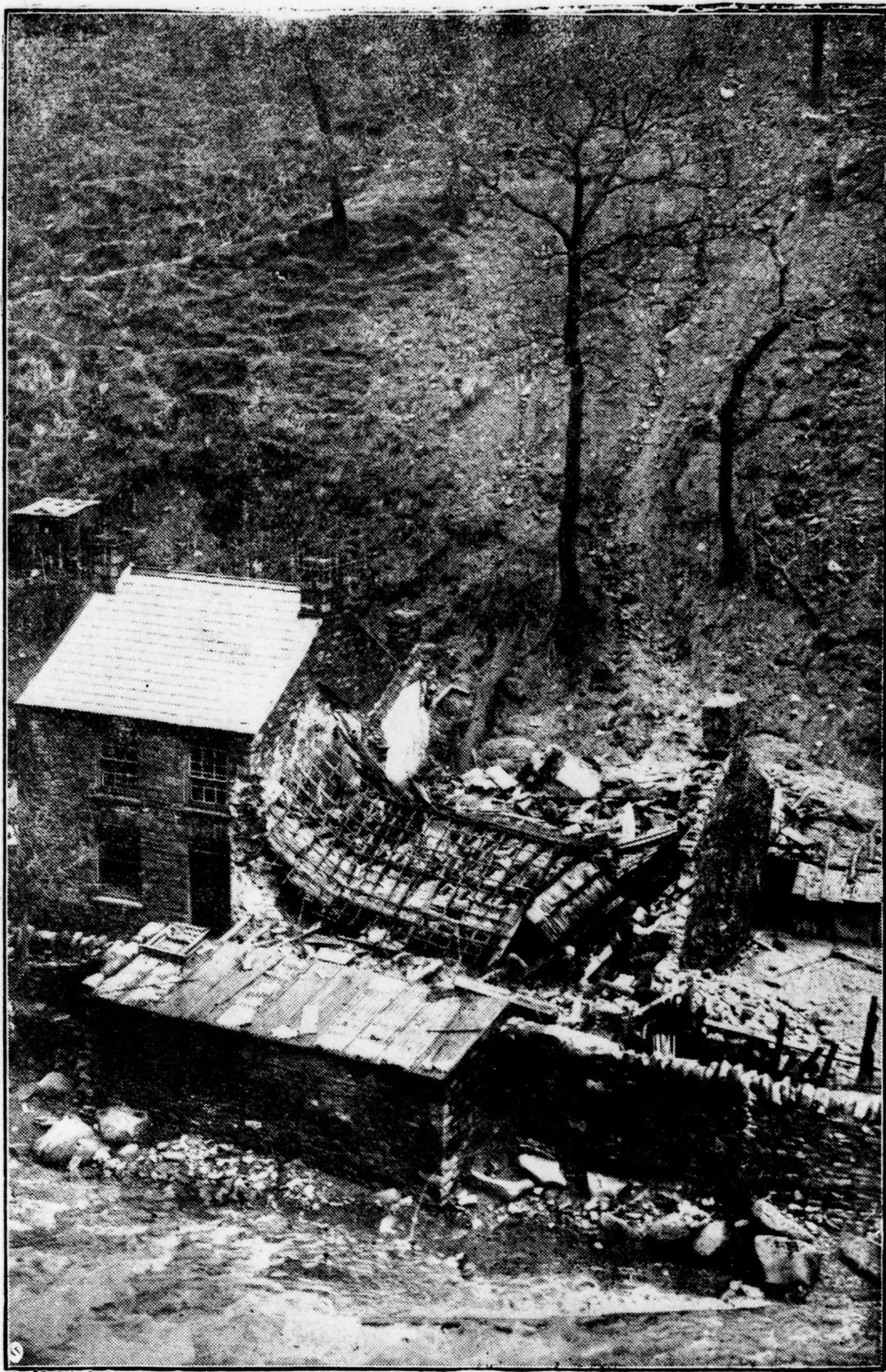
tot adspirant-ambtenaar 4de klasse I R. Hereman II A.G.P. van Raemdonck, III A.J. Klumperbeek, IV G.L. Holtzapffel, V W.H. Bosveld, VI L.Th.C. van Leer, I t/m VI tw. adspirant ambtenaar 4de klasse;

tot douanekommies 3de klasee I Raden Soekarno Kamil, II J.A. Ndoloe, I en II tw. douanecommies 3de kl.;

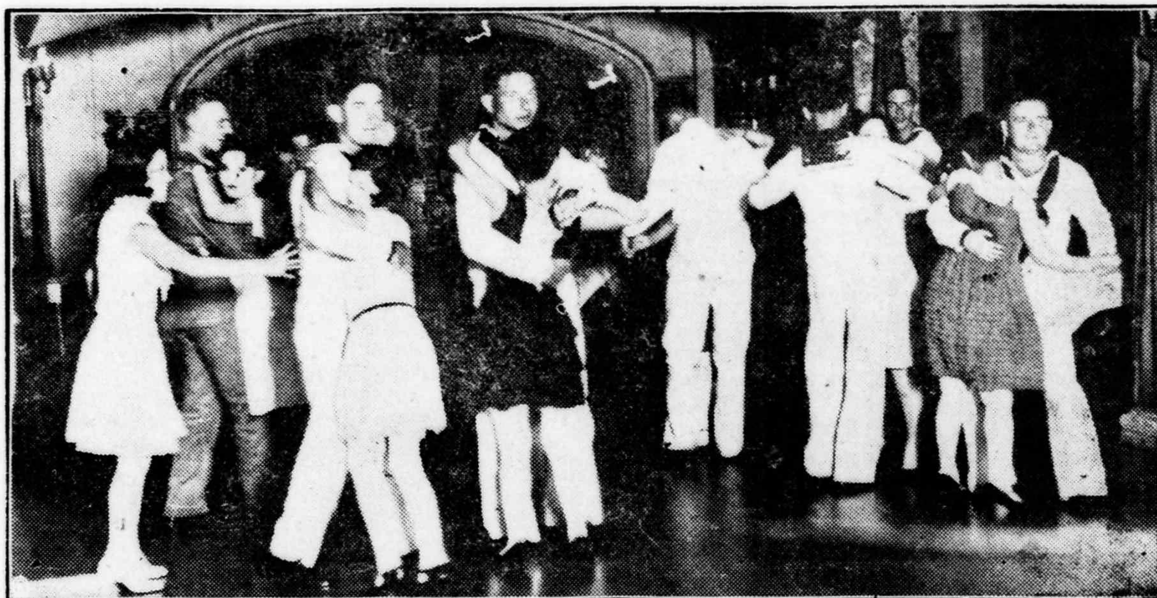
tot adspirant-douanecommies, I F.H. Meyer, II Abdoelmoechni, III Th. A.F. Bellmann, I t/m III tw. adspirant douanecommies.

Werkzaamgesteld: als boekhouder G. Hoeksema, douanecommies IIe klasse (verificateur), met bepaling, dat hij geplaatst blijft te Belawan.

Geplaatst: te Batavia en ter beschikking gesteld van den eerstaanwezend ambtenaar aldaar, teneinde door dezen met werkzaamheden te worden belast, H. Molenaar vd.

Overstroomingen in Engeland. Een bij de overstrooming geheel vernield huis in Cymer (Zuid-Wales). Men kan op de foto den weg volgen, dien het water van boven komende genomen heeft.

Westersche cultuur in China! Matrozen-danshuis in Shanghai, waar de Chineesche meisjes eender gekleed gaan en zich gedragen als haar zusteren in Antwerpen, Londen en Rotterdam.

Een schilderij van G. Bubois (1620—1680) gemerkt en gedateerd 1645, dat door den heer L. v. d. Bergh te Berlijn aan het Mauritshuis geschonken is.